

UiO • Universitetet i Oslo

"Jeg er ikke interessert, men kroppen kan være det"

*Aseksuelles opplevelser av seksualitet,
tiltrekning og intimitet. En tematisk
analyse*

Ada Marie Leirstrand

Innlevert som hovedoppgave ved Psykologisk institutt
Universitetet i Oslo

Høst 2021

© Ada Marie Leirstrand

Høst 2021

"Jeg er ikke interessert, men kroppen kan være det". Aseksuelles opplevelser av seksualitet, tiltrekning og intimitet. En tematisk analyse

<https://www.duo.uio.no>

Sammendrag

Forfatter: Ada Marie Leirstrand

Tittel: "Jeg er ikke interessert, men kroppen kan være det". Aseksuelles opplevelser av seksualitet, tiltrekning og intimitet. En tematisk analyse

Veileder: Bente Træen

Bakgrunn: Aseksuelle er en lite synlig og hittil lite studert seksuell minoritet. I Norge foreligger det svært få eller ingen tidligere empiriske studier på aseksualitet som seksuell orientering eller identitet.

Formål: Undersøkelsens formål var å øke den generelle kunnskapen om hvordan aseksuelle opplever sin (a)seksualitet, tiltrekning og intime relasjoner i en norsk kontekst.

Metode: Studien er en kvalitativ intervjustudie. Det ble gjort en tematisk analyse av 13 dybdeintervjuer med informanter i aldersgruppen 19-36. Oppgaven er et selvstendig forskningsprosjekt, og alt datamateriale er samlet inn og analysert av samme forsker.

Resultater: Fire overordnede temaer ble identifisert i den kvalitative analysen: 1) Selvførståelse i møte med seksualitetsnormer, 2) En objektuavhengig seksualitet, 3) Romantisk, platonisk eller noe midt imellom, og 4) Forhandling eller avvisning av tradisjonelle parforhold. Informantenes opplevelse av egen seksualitet var tydelig farget av å leve i et samfunn der seksualitet er forventet, og mange hadde følt seg annerledes i flere år før de fant ut om aseksualitet. Aseksuelle fellesskap på internett ga deltakerne økt selvførståelse og tilhørighet, men mange følte seg fortsatt fremmedgjort på grunn av sosiale normer som belønner og opphøyer seksuell tiltrekning, lyst og aktivitet som noe sunt og grunnleggende menneskelig. De som hadde seksuelle fantasier eller som onanerte, forklarte denne atferden på måter som reflekterte deres aseksuelle identitet. Omtrent halvparten i utvalget var romantiske og kunne forelske seg, resten definerte seg som aromantiske. Både de romantiske og de aromantiske opplevde skillelinjene mellom vennskap og romantisk kjærlighet som tidvis uklare. Parforhold måtte ofte forhandles, enten ved å akseptere partnerens ønske om sex, finne sine egne motivasjoner for å ha sex, eller ved å åpne forholdet.

Forord

Først vil jeg takke alle som deltok i studien for den tilliten og åpenheten dere har vist meg. Deres viktige historier gjorde dette arbeidet meningsfullt hele veien.

Takk til min veileder Bente for motiverende tilbakemeldinger, og for at du har hatt en optimistisk innstilling selv om jeg bega meg ut på dette prosjektet uten å ha tiden på min side.

Takk til Sunniva Árja Tobiasen ved Senter for tverrfaglige kjønnsstudier for gode faglige innspill, smittende engasjement og for at du har delt så sjenerøst av din enorme kunnskapsbank og tid.

Takk til Victoria for at du alltid heier på meg, og takk til mamma for å ha støttet meg i valg av tema og ellers gjennom hele studieløpet. Tusen takk til Ingvild for helt uoppfordret hjelp med korrekturlesing og formatering.

Sist, men ikke minst: Tusen hjertelig takk til Bror, som har fulgt meg tettest gjennom hele denne prosessen. Du har vært min viktigste støttespiller og det største lyspunktet i livet mitt hele dette året. Din grenseløse godhet og villighet til å hjelpe har vært helt uvurderlig. Denne oppgaven er litt din også.

Når jeg skriver dette i begynnelsen av november, har det nettopp vært den årlige «Asexual Awareness Week», en uke dedikert til bevisstgjøring rundt aseksualitet. Mitt største ønske er at denne oppgaven skal kunne bidra med det samme.

Ada Marie Leirstrand

2. november 2021

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	1
Begrepsavklaring.....	2
Prevalens	3
Tidligere forskning på aseksualitet.....	5
Formål	8
Forskningsspørsmål.....	8
Teoretisk rammeverk.....	9
Essensialistiske konseptualiseringer av seksuell orientering.....	9
Seksuell identitet	10
Romantisk og seksuell orientering som separate fenomener.....	11
Diamonds bioatferdsmodell (biobehavioral model)	11
Seksualitet som sosial konstruksjon	13
Queerteori.....	14
Forventet heteroseksualitet og heteronormativitet	14
Forventet seksualitet.....	15
Metode.....	17
Valg av metode.....	17
Epistemologi.....	18
Dybdeintervju.....	18
Tematisk analyse	18
Gjennomføring	19
Databehandling.....	19
Rekruttering.....	19
Utvalg	19
Intervjuer	20
Transkribering	21
Dataanalyse	21
Etikk	22
Godkjenninger	22
Ethiske perspektiver	22
Personvern	23
Refleksivitet.....	23
Begrensninger ved metoden	23
Resultater og diskusjon	24
Tema 1: Selvførståelse i møte med seksualitetsnormer.....	24
Å oppdage og definere en fraværende erfaring	24

Identitet og erfaringsfellesskap.....	26
Konsekvenser av forventet seksuell tiltrekning og lyst.....	27
Det seksuelt aktive mennesket som norm.....	30
Å (ikke) mestre sex.....	31
Diskusjon.....	32
Tema 2: En objektuavhengig seksualitet.....	32
Å ha en seksualitet uten tiltrekning eller sexlyst.	35
Diskrepans mellom hode og kropp.....	37
Diskusjon.....	39
Tema 3: Romantisk, platonisk eller noe midt imellom	42
En glidende overgang mellom vennskap og forhold.....	42
Aromantisk kjærlighet.....	44
Diskusjon.....	46
Tema 4: Forhandling eller avvisning av tradisjonelle parforhold	47
Forhandling av sex i parforhold.	47
Alternativer til parforhold.....	48
Diskusjon.....	51
Konklusjoner	52
Implikasjoner.....	53
Begrensninger ved studien	53
Forslag til videre forskning	54
Litteraturliste	55
Vedlegg	71

Innledning

Aseksuelle, vanligvis definert som personer som opplever lite eller ingen seksuell tiltrekning (AVEN, 2021) eller seksuell lyst (Skeiv Ungdom, 2021), utgjør en hittil understudert og lite anerkjent seksuell minoritet. Den mest siterte prevalensstudien er gjort på en britisk populasjon og anslår at ca. 1 % av befolkningen er aseksuell (Bogaert, 2004), mens andre studier estimerer en noe høyere (5,5 %) eller lavere (0,4 %) forekomst (Aicken et al., 2013; Greaves et al., 2017; Nurius, 1983; Poston & Baumle, 2010). I Norge har aseksualitet fått svært begrenset forskningsmessig oppmerksomhet, og det finnes ingen tall på hvor mange nordmenn som identifiserer seg som aseksuelle. Innenfor kjønnsstudier har de få norske studiene som foreligger vektlagt teoretiske forståelser av aseksualitet (Gressgård, 2013; Serigstad, 2019), mens den empiriske interessen så langt nærmest har vært fraværende.

Aseksualitet har i nyere tid fått økt anerkjennelse som en seksuell orientering både innenfor academia og skeiv aktivisme (Mollet & Lackman, 2018; Van Houdenhove et al., 2017). Som seksuell minoritet kan aseksuelle betraktes som en del av den videre bevegelsen for lesbiske, homofile, bifile, transpersoner, queer/skeive, interkjønnede og aseksuelle (LHBTQIA+), men det er omdiskutert om det å være aseksuell kan anses som «skeivt» i seg selv (Canning, 2015; Ginoza, Miller, et al., 2014; Mollet & Lackman, 2018; Scherrer, 2008), og aseksualitet blir ofte utelatt i akronymet. Norske interesseorganisasjoner for kjønns- og seksualitetsmangfold, som FRI og Skeiv Ungdom, omtaler imidlertid aseksuelle som en del av det skeive miljøet i Norge (FRI, 2018; Skeiv Ungdom, 2021). Det finnes ingen formelt organiserte nettverk for aseksuelle i Norge, hvilket gjør interesseorganisasjoner for skeive til viktige ressurser også for denne gruppen.

Bakgrunn. Den moderne aseksuelle bevegelsen har sitt utspring på internett (Scherrer, 2008) og fikk en markant oppblomstring tidlig på 2000-tallet, blant annet med etableringen av nettforumet AVEN (Asexual Visibility and Education Network) av amerikaneren David Jay i 2001 (Chasin, 2013; Przybylo, 2019). AVEN har i dag over 130 000 registrerte medlemmer og er en viktig ressurs for aseksuelle internasjonalt (AVEN, 2021). Parallelt har den internasjonale akademiske interessen for aseksualitet vokst de siste to tiårene, men det er fremdeles et smalt forskningsfelt dominert av et fåtall fagpersoner som hovedsakelig er konsentrert i Canada og USA.

Etableringen av aseksuelle internettmiljøer har muliggjort en konseptualisering og begrepsliggjøring av aseksualitet som har utviklet seg relativt uavhengig av medisinske diskurser (Gupta, 2015), men den manglende vitenskapelige oppmerksomheten har trolig vært medvirkende til den begrensede synligheten ellers i samfunnet. Marginaliseringen aseksuelle

opplever skyldes ofte en utbredt mangel på kunnskap, forståelse og tro på at aseksualitet overhodet eksisterer (Mollet, 2020; Robbins et al., 2016), noe som kan tyde på at aseksualitet byr på unike utfordringer som ikke alltid er direkte sammenlignbare med andre seksuelle minoriteters erfaringer med diskriminering. Ofte er utfordringene av en mer intim art, for eksempel knyttet til rådende forventninger om at alle skal være seksuelt aktive (Gupta, 2015; Van Houdenhove et al., 2015a) og sykeliggjøring av lav seksuell interesse (Brotto & Yule, 2017; Gupta, 2017b). Den foreliggende studien er derfor utført i den hensikt å øke forståelsen for aseksuelles opplevelser av (a)seksualitet, tiltrekning og intimitet i en sosiokulturell kontekst der seksualitet er sterkt forventet.

Begrepsavklaring. Den mest brukte definisjonen på *aseksuell* er «en person som opplever lite eller ingen seksuell tiltrekning» (AVEN, 2021; Bogaert, 2015; Zheng & Su, 2018), men det kan også betegne lite eller ingen seksuell lyst eller interesse for sex (Lehmiller, 2017). I aseksuelle fellesskap vektlegges ofte selvidentifikasjon som aseksuell og identifikasjon med det aseksuelle miljøet over en nøyaktig etterlevelse av definisjonen (Chasin, 2013). Den empiriske forskningen har lagt mye vekt på livslang stabilitet i et forsøk på å operasjonalisere begrepet og legitimere aseksualitet som en seksuell orientering som er kvalitativt forskjellig fra kliniske seksuelle lystlidelser (Brotto & Yule, 2011; Chasin, 2013). Dette har blitt kritisert som et kunstig skille av queerteoretikere, som påpeker at seksualitet kan være flytende og at aseksualitet ofte sammenfaller med en lav eller fraværende interesse for seksuell aktivitet med en partner (Chasin, 2013).

I aseksuelle miljøer omtales aseksualitet ofte som et spektrum (Przybylo, 2019), og en konseptualisering av aseksualitet som et metakategori som rommer mange ulike erfaringer har blitt foreslått (Chasin, 2011). Innenfor det aseksuelle spekteret finnes det seksuelle identitetskategorier for de som opplever seg som noe mellom aseksuell og ikke-aseksuell, men nærmere den aseksuelle enden av skalaen. *Demiseksuell* (definert som «en person som opplever seksuell tiltrekning først når et sterkt emosjonelt bånd er etablert») og *grå-aseksuell/gråseksuell* (definert som «en person som opplever seksuell tiltrekning svakt, sjelden eller uten å ønske å handle på det») er eksempler på dette. *Alloseksuell* brukes som en fellesbetegnelse for alle ikke-aseksuelle (Przybylo, 2019).

Mange aseksuelle opplever at de har en romantisk orientering og bruker derfor doble merkelapper for å beskrive dette skillet, slik som heterofil, lesbisk, homofil, bifil eller skeiv aseksuell (Chasin, 2013), eller eventuelt *biromantisk*, *heteroromantisk*, *panromantisk* og tilsvarende spesifiseringer av at orienteringen primært er av romantisk art (Brotto et al., 2010; Carrigan, 2011; Przybylo, 2019; Scherrer, 2008). Andre aseksuelle er *aromantiske* og

opplever lite til ingen romantisk tiltrekning, eller er *gråromantiske* eller *demiromantiske* (tilsvarende grå- og demiseksuell) og opplever romantisk tiltrekning sjelden, svakt eller kun under spesifikke omstendigheter. I aseksuelle miljøer omtales også platonisk (vennskapelig), estetisk (utseendebasert) og sensuell tiltrekning (et ønske om ikke-seksuell fysisk nærhet) som separate fra romantisk og seksuell tiltrekning (Przybylo, 2019).

Det er også vanlig for aseksuelle å beskrive sin innstilling til sex som enten *sexpositiv*, *sexnøytral* eller *sexmotvillig* («*sex-averse*») (Carrigan, 2011). Sexpositiv kan innebære en positiv holdning til sex som fenomen eller en villighet til å ha sex. De sexmotvillige har ofte en aversjon mot sex, som kan innebærer en følelse av avsky ved tanken på å skulle være seksuelt aktiv (Carrigan, 2011).

Videre i oppgaven vil *seksuell identitet* bli brukt for å betegne både selvforståelse og sosial identitet, mens *seksuell orientering* vil benyttes der tiltrekning og seksuelle preferanser er et fokus. Det er et diskusjonstema om aseksualitet bør defineres som et fravær av seksuell orientering fremfor en egen seksuell orientering (Brotto & Yule, 2017; Rosario & Schrimshaw, 2014). Jeg bruker likevel seksuell orientering fordi det er et etablert begrep i den psykologiske forskningen på (a)seksualitet (Bogaert, 2015; Brotto & Yule, 2017; Chasin, 2017), fordi det ofte forstås som relatert til seksuell tiltrekning uansett grad eller retning (Bogaert, 2006; Storms, 1980), fordi det vanligvis antas å omfatte romantisk tiltrekning i forskning der noe annet ikke er spesifisert (Van Houdenhove et al., 2017), og fordi det er en hensiktsmessig måte å skille det fra seksuell identitet på.

Prevalens. Det er gjort få større kvantitative studier som inkluderer og måler forekomsten av aseksualitet i befolkningen. Blant samtlige av de som foreligger har det vært utfordringer med operasjonaliseringen av begrepet, med ulikheter i hvordan seksuell og romantisk tiltrekning, atferd, identitet og kontinuitet vektlegges, som følgelig fører til ulike prevalensestimater (Poston & Baumle, 2010; Van Houdenhove et al., 2015b). Denne utfordringen gjelder for øvrig operasjonalisering av seksuell orientering generelt (Lehmiller, 2017; Priebe & Svedin, 2013; Savin-Williams & Ream, 2007).

I en av de tidligste studiene som inkluderte aseksuelle fant Nurius (1983) at 5 % av mennene og 10 % av kvinnene i et utvalg på 689 hadde en hovedsakelig aseksuell orientering. Aseksualitet ble målt ut ifra rapportert homo- eller heteroseksuell tiltrekning, der de aseksuelle hadde en svært lav skåre på begge. Utvalget var imidlertid ikke representativt.

Den tidligere nevnte prevalensstudien til Bogaert (2004), som estimerer en prevalens på 1.05 %, benytter seg av et sannsynlighetsutvalg fra en britisk populasjon ($n > 18\,000$) som besvarte en spørreundersøkelse om seksuell atferd i 1994. De som svarte at de aldri hadde følt

seksuelt tiltrekning til noen («*I have never felt sexually attracted to anyone at all*»), ble klassifisert som aseksuelle. Studien bidro dermed til å lansere denne mye brukte definisjonen av aseksualitet innen psykologisk forskning. Den baserer seg imidlertid på en antatt absolutt og livslang kontinuitet i fraværet av seksuell tiltrekning, og ekskluderer aseksuelle som opplever at de ikke alltid har vært aseksuelle, personer innenfor gråområdet som ikke opplever fraværet som absolutt, og andre som er usikre på om de har opplevd seksuell tiltrekning eller som forstår begrepet på en annen måte (Carrigan, 2011; Chasin, 2013).

En senere kvantitativ studie (Poston & Baumle, 2010) brukte data fra en nasjonal spørreundersøkelse gjort i USA i 2002-2003 for å måle antatt aseksuell atferd, identitet og tiltrekning. Prevalensen varierte fra 0,7 %-6 % avhengig av om aseksualitet ble målt ut ifra «aseksuell atferd» (dvs. livslangt sølibat, som ga det høyeste estimatet), en identitet som verken homo-, hetero- eller biseksuell, eller «ikke sikker», som svar på spørsmål om seksuell tiltrekning til «samme», «motsatt» eller «begge» kjønn (som ga det laveste estimatet). Ingen av spørsmålene i undersøkelsen inkluderte aseksualitet eller lite/fraværende tiltrekning. Studien har derfor flere metodologiske svakheter og målene på aseksualitet var trolig både over- og underinkluderende.

En studie gjort av Aicken et al. (2013) brukte data fra to spørreundersøkelser utført i Storbritannia i 1990-1991 og 2000-2001, med henholdsvis 13 765 og 12 110 respondenter. De som oppga å aldri ha opplevd seksuell tiltrekning utgjorde 0,9 % av utvalget fra 1990-1991 og 0,4 % fra 2000-2001. Et substansielt mindretall blant de aseksuelle (40,3 % menn og 33,9 % kvinner) hadde hatt sex. Majoriteten av disse var fornøyd med hyppigheten, og 19,4 %-24,7 % oppga å «alltid ha glede av sex», noe som tyder på at seksuell inaktivitet er et utilstrekkelig og ofte misvisende mål på aseksualitet. En nyere studie fra New Zealand fant at 0,4 % av utvalget fra en nasjonal spørreundersøkelse oppga «aseksuell» som sin seksuelle identitet når de fikk anledning til å fylle ut feltet selv.

Tidlige konseptualiseringer av aseksualitet. En av de tidligste konseptualiseringene av seksuell orientering er Kinseys (1948, 1953) 7-punkts skala for seksuell orientering, der 0 er «utelukkende heterofil» og 6 er «utelukkende homofil». Skalaen ble utviklet med utgangspunkt i intervjuer med over ti tusen amerikanske menn og kvinner. Kinsey forsto seksuell orientering som et kontinuum som omfattet tiltrekning, fantasier og atferd, der svært mange han intervjuet falt mellom ytterpunktene på bakgrunn av sitt tiltreknings- eller atferdsmønster. Respondentene som var seksuelt inaktive, uerfarne eller uinteresserte, ble plassert i sin egen kategori utenfor skalaen, kalt «X». Disse var definert som personer «uten sosioseksuelle kontakter eller reaksjoner» som «ikke responderer erotisk på verken

heteroseksuelle eller homoseksuelle stimuli» (egen oversettelse), og kan dermed antas å omfatte en del som i dag ville blitt betegnet som aseksuelle. I Kinseys utvalg falt 1,5-2 % av mennene innenfor denne kategorien, mens antall kvinner varierte fra 1 %-19 % når sivilstatus ble tatt i betraktning. Kinseys utvalg har ofte blitt kritisert for ikke å være tilfeldig selektert eller representativt (Lehmiller, 2017; Przybylo, 2019). Det innebærer at prevalenstallene ikke uten videre kan generaliseres til en kjent populasjon.

Storms (1980) videreutviklet Kinsey-skalaen til en todimensjonal skala bestående av kategoriene «homoseksuell», «biseksuell», «heteroseksuell» og «aseksuell», der aseksuelle var kjennetegnet av lav hetero- og homoerotisme. Han understrekte risikoen for at aseksuelle feilaktig sammenblandes med biseksuelle ved bruk av en endimensjonal skala som graderer kjønnspreferanse, men han ga ikke aseksuelle noen videre oppmerksomhet utover dette.

Tidligere forskning på aseksualitet

Fortsatt et spørsmål om konseptualisering. Bogaerts prevalensstudie (2004) markerte begynnelsen på en voksende vitenskapelig interesse for aseksualitet i begynnelsen av det 21. århundre. Et par år senere konseptualiserte Bogaert (2006) aseksualitet som en legitim, ikke-patologisk seksuell orientering definert ut ifra et totalt subjektivt fravær av seksuell tiltrekning til mennesker eller objekter. Han innledet det som skulle bli det store fokuset i den empiriske forskningen på aseksualitet de neste årene ved å sammenligne aseksualitet med DSM-IV-diagnosen hypoaktiv seksuell lystlidelse (HSDD) og argumentere for at disse kategoriene er kvalitativt forskjellige.

Prause og Graham (2007) fulgte opp Bogaerts teoretisering og var de første til å rekruttere selvidentifiserte aseksuelle til en liten kvalitativ studie (n = 4), etterfulgt av en større spørreundersøkelse som målte seksuell inhibisjon og eksitasjon, som også inkluderte ikke-aseksuelle. De sammenlignet gruppene og fant at de aseksuelle totalt sett ikke hadde høyere seksuell inhibisjonsskårer eller mindre ønske om å onanere, men at de rapporterte mindre lyst på sex med en partner og lavere opphisselsesevne («*arousability*»). De foreslo følgelig en konseptualisering av aseksualitet kjennetegnet av en lav evne til seksuell opphisselse og lyst.

I en metodetrianglerende studie utført av Brotto et al. (2010) ble deltakere fra AVEN rekruttert, først til en internettbasert spørreundersøkelse (n = 187) og deretter til en mindre kvalitativ intervjustudie (n = 15). Responsene i den første delstudien ble sammenlignet med data fra kontrollgrupper. Frekvensen av seksuell atferd, seksuelle plager, mellommenneskelig fungering, psykopatologi og sosial ønskelighet ble målt ved bruk av validerte skalaer og spørreskjemaer. 77 % av kvinnene og 80 % av mennene oppga at de hadde onanert, og frekvensen blant mennene var tilsvarende alloseksuelle menn. Det var totalt sett store

variasjoner i seksuell respons og atferd blant de aseksuelle deltakerne, men den kvalitative delstudien viste at lite seksuell tiltrekning og lav motivasjon for sex var gjennomgående. Brotto et al. (2010) støttet derfor Bogaerts konseptualisering av aseksualitet som et fravær av seksuell tiltrekning.

I en senere studie sammenlignet Brotto og Yule (2011) fysiologisk seksuell opphisselse og selvrapportert opphisselse hos aseksuelle og alloseksuelle kvinner som ble eksponert for en pornografisk film. De fant ingen gruppeforskjell i fysiologisk tenning (målt med en vaginal sonde). De aseksuelle kvinnene rapporterte lavere subjektiv lyst og mindre positiv affekt, men lite negativ affekt i respons til filmen. Forskerne konkluderte med at aseksualitet trolig ikke skyldes seksuelle dysfunksjoner knyttet til seksuell aversjon eller manglende seksuell opphisselsesevne.

Konseptualiseringen og operasjonaliseringen av aseksualitet har stadig utviklet seg med den voksende kvantitative forskningen på feltet. Uavhengig av hvordan aseksualitet har blitt operasjonalisert, har mange studier rekruttert deltakere direkte fra AVEN og dermed begrenset seg til selvidentifiserte aseksuelle (Hinderliter, 2009). Yule et al. (2015) utviklet derfor en validert skala for å måle aseksualitet, Asexual Identification Scale (AIS), for å muliggjøre rekruttering av mer representative utvalg. Den har blant annet blitt anvendt i en kvantitativ studie av aseksuelle i Kina (Zheng & Su, 2018) og i senere studier fra samme forskningsgruppe (Antonsen et al., 2020; Brotto & Yule, 2017; Yule et al., 2017).

Patologi eller seksuell orientering? Forskningen på aseksualitet hadde tidlig et fokus på mulige sammenhenger med patologi. Bogaert (2004) undersøkte variabler assosiert med aseksualitet i sitt utvalg, og fant blant annet at de aseksuelle hadde dårligere fysisk helse enn andre grupper (dette funnet har ikke alltid blitt replikert, se Greaves et al., 2017). Brotto et al. (2010) målte symptomer på psykisk sykdom hos aseksuelle respondenter ved bruk av validerte spørreskjemaer (IIP-C og PAS). Resultatene viste relativt normal mellommenneskelig fungering, men forhøyede skårer på sosial tilbaketrekning hos mange deltakere sammenlignet med normdata. Brotto et al. (2010) foreslo derfor muligheten for at et lite mindretall kunne oppfylle kriteriene for schizoid personlighetsforstyrrelse. Hovedfokuset har likevel vært på mulig overlapp med diagnosen HSDD («*hypoactive sexual desire disorder*») i DSM.

Ettersom aseksuelle ofte rapporterte lav seksuell lyst, både sammenlignet med alloseksuelle (Brotto & Yule, 2011; Prause & Graham, 2007) og personer diagnostisert med HSDD (Brotto et al., 2015), var spørsmålet hvordan man skulle skille mellom gruppene. Et

skille basert på diagnosekriteriet om opplevde plager («*personal distress*») ble foreslått (Brotto et al., 2015; Brotto & Yule, 2017). Diskusjonen omkring mulige patologiske forklaringer medførte kritikk fra forskere og teoretikere innenfor feministisk- og queerteori (Gupta, 2015; Przybylo, 2013). En slik distinksjon er ifølge Chasin (2013) et uhensiktsmessig skille som implisitt stempler aseksualitet som patologisk dersom det medfører uspesifiserte «plager», uten å se disse plagene i lys av den normative forventningen om at alle skal være seksuelt aktive, en forestilling psykiatrien, ifølge Chasin, har bidratt til å etablere og stadig opprettholder.

Patologifokuset i den kvantitative forskningen resulterte imidlertid i endringer i klinisk praksis og en slags formell anerkjennelse av aseksualitet. Den amerikanske diagnosemanualen DSM-V inkluderer nå aseksualitet som et eksklusjonskriterium i diagnoser for seksuelle lystlidelser (Yule et al., 2014b). Brotto var en av pådriverne bak revideringen av diagnosekriteriene til HSDD (Przybylo, 2019). Den reviderte utgaven har også fjernet diagnosekriteriet om «mellommenneskelige plager» («*interpersonal distress*») for å motvirke diagnostisering av lystlidelser på bakgrunn av en asymmetri i lyst og forventninger om sex mellom partnere (Przybylo, 2019).

Kvalitative studier. Scherrer (2008) var en av de første som utførte en kvalitativ intervjustudie der hun vektla aseksuelles subjektive opplevelser og identitetsforhandling. Hun betonet temaer som aseksuelles utfordring av hva som regnes som «seksuelt», deres ofte essensialistiske forståelse av egen seksualitet, og forståelsen av den romantiske dimensjonen som adskilt fra den seksuelle. I en kvalitativ studie med et sosiologisk perspektiv, undersøkte Carrigan (2011) aseksuelles kollektive, generative identitetsformasjon og det rike språket aseksuelle bruker for å beskrive fellestrekk, ulikheter og nyanser i sine erfaringer.

Siden 2014 har det vært en økning i kvalitative studier med ulike teoretiske innfallsvinkler. MacNeela og Murphy (2015) undersøkte aseksuelles selvkonsept og trusler mot selvkonseptet i tråd med identitetsprosessteori, der de særlig fremhevet skjæringspunktene og forhandlingen mellom aseksualitet, kjønn og alder. Van Houdenhove et al. (2015a) gjorde en fortolkende fenomenologisk analyse av aseksuelle kvinners historier, inkludert deres opplevelser med forhold, onani og sex. Robbins et al. (2016) utforsket aseksuelles «komme ut»-prosess, og fant at flere i utvalget var selektivt åpne og ble møtt med skepsis og mistro. Andre kvalitative studier har blant annet utforsket aseksuelles tilnærminger til og erfaringer med forhold og intimitet (Chasin, 2015; Dawson et al., 2016), kink (Sloan, 2015; Winter-Gray & Hayfield, 2021), kjønn (Gupta, 2019), funksjonsnedsettelse (Cuthbert, 2017), marginalisering (Gupta,

2017b), seksuell helse (Gupta, 2017a), og identitetsforhandling og åpenhet i amerikanske collegemiljøer (Mollet, 2020, 2021; Mollet & Lackman, 2018).

Formål

Denne studiens formål er å øke den generelle kunnskapen om og forståelsen av aseksualitet ved å undersøke hvordan aseksuelle erfarer og gir mening til sine opplevelser av (a)seksualitet, tiltrekning, og fysisk og emosjonell intimitet. Både i Norge og internasjonalt er forskningen på aseksuelles opplevelser mangelfull. Mangelen på synlighet og kunnskap bidrar til å opprettholde misforståelser om hva aseksualitet er, og i verste fall en antakelse om aseksuelle ikke eksisterer, som er medvirkende til marginaliseringen (MacNeela & Murphy, 2015; Robbins et al., 2016).

Som den ovennevnte litteraturen på feltet har vist, er aseksuelle utsatt for sykeliggjøring og feilbehandling på bakgrunn av deres ofte lave seksuelle interesse eller lyst (Prause & Graham, 2007; Przybylo, 2019). En kanadisk studie viser at aseksuelle utsettes for diskriminering, ofte i form av dehumanisering og mistenkeliggjøring av deres manglende interesse for sex (MacInnis & Hodson, 2012). Negative holdninger til aseksuelle har også blitt dokumentert i flere nyere studier (Hoffarth et al., 2016; Thorpe & Arbeau, 2020; Vu et al., 2021). Videre er det grunn til å tro at aseksuelle (inkludert personer som kan være aseksuelle uten å kjenne til eller identifisere seg med begrepet) er spesielt utsatt for uønsket seksuell aktivitet, fra tvungen sex til pliktsex (Gupta, 2017b, 2019; Parent & Ferriter, 2018). Å utsettes for, eller motvillig delta i uønsket seksuell aktivitet kan ha skadelige konsekvenser, som posttraumatiske symptomer, problemer med tillit og forverret selvbylde (Kern & Peterson, 2020). Fordommer og kulturelt stigma mot single (DePaulo & Morris, 2006; Reynolds et al., 2007; Sharp & Ganong, 2011) og seksuelt inaktive (Fuller et al., 2019; Gesselman et al., 2017) i vestlige samfunn, samt sosiale og juridiske privilegier som favoriserer de som lever i monogame parforhold eller ekteskap (Morris et al., 2007), vil trolig også disproporsjonalt ramme aseksuelle og aromantiske.

Utover dette vil det være av allmenn interesse å utvide kunnskapen om seksualitetsmangfold. Den aseksuelle subkulturen har et nyansert syn på, og et rikt språk for, ulike måter å oppleve tiltrekning og seksualitet på (Carrigan, 2011). Å utforske aseksuelles erfaringer kan derfor bidra til å anskueliggjøre nyanser ved menneskelig seksualitet, ikke-seksuelle former for tiltrekning og intimitet, og rådende seksualitetsnormer i samfunnet.

Forskningsspørsmål

Et tredelt forskningsspørsmål søkes belyst i denne studien:

1. Hvordan opplever aseksuelle sin egen (a)seksualitet?
2. Hvordan opplever aseksuelle ulike former for tiltrekning?
3. Hvilke konsekvenser har disse opplevelsene for deres tilnærming til intime relasjoner?

Begrepene «(a)seksualitet» og «tiltrekning» brukes i vid forstand, med en åpenhet for informantenes individuelle begrepsforståelser. «Intime relasjoner» er her bevisst flertydig, og er ikke begrenset til seksuell intimitet eller tradisjonelle, monogame parforhold.

Teoretisk rammeverk

Essensialistiske konseptualiseringer av seksuell orientering

Seksuell orientering kan konseptualiseres og operasjonaliseres på ulike måter avhengig av fagfelt, forskningsområde og formål. Typisk skilles det mellom seksuell identitet, atferd og tiltrekning (Ellis et al., 2020; Van Houdenhove et al., 2015b). Sosialpsykologen Lehmiller (2017, s. 146) definerer seksuell orientering som *en persons unike mønster av seksuell og romantisk tiltrekning, atferd og identitet*, men han påpeker at den kvantitative forskningen sjelden rommer alle disse aspektene ved seksuell orientering. Romantisk orientering har ofte blitt oversett, utelatt og antatt å tilsvare seksuell tiltrekning og atferd i tidlig sexologisk forskning (Bogaert, 2006; Kinsey et al., 1948, 1953). Videre har tendensen vært å forstå seksualitet, inkludert seksuell orientering, som en iboende, vedvarende og biologisk basert kvalitet ved ethvert menneske (Ellis et al., 2020), som representerer en objektiv, stabil og målbar sannhet forskere kan avdekke med de rette metodene og redskapene (Gressgård, 2013). Denne essensialistiske konseptualiseringen av seksuell orientering har i nyere tid blitt utfordret, også innenfor psykologisk forskning.

Helt siden sexologen Krafft-Ebing (Krafft-Ebing & King, 1999) konstaterte at homofili har sitt opphav i hjernen, frem til moderne empiriske studier som søker å lokalisere seksuell orientering i kroppen ved å oppdage biologiske markører på homofili (Hershberger, 2001; LeVay, 1991), har den essensialistiske forståelsen lenge dominert i forskningen på seksualitet (Ellis et al., 2020). Å avdekke en biologisk årsak til variasjoner i seksuell orientering har ofte vært et mål, i nyere tid dels for å legitimere seksuelle minoriteters orientering som noe iboende og uforanderlig, som ikke burde diskrimineres eller forsøkes kurert, men også fordi avvik fra normativ heteroseksualitet tradisjonelt har vekket spørsmål om hva som er normalt, naturlig og eventuelt påvirkbart innenfor det seksuelle domenet (Ellis et al., 2020). Den nyere forskningen på aseksualitet har fulgt samme tendens, der empiri som antyder at aseksualitet er

fastsatt og biologisk forankret er blitt brukt for å legitimere aseksualitet som en seksuell orientering fremfor patologi (Yule et al., 2014a).

En av utfordringene med den rent essensialistiske forståelsen, er at både seksuell atferd, seksuell og romantisk tiltrekning, og seksuell identitet kan være flytende, foranderlig, kontekstavhengig og ikke alltid sammenfallende for hvert enkelt individ (Diamond, 2008; Lund et al., 2016; Priebe & Svedin, 2013; Valentine, 2003). Videre står kjønn, især kjønnnet til ens *seksuelle objektvalg* (opprinnelig et freudiansk begrep som betegner «objektet» eller personen ens libido eller seksualdrift er orientert mot, se Freud et al., 2001) i særstilling i definisjonen av seksuell orientering og seksuell identitet. Dette synet er dog begrensende og ekskluderer blant annet mange panfile, polypraktiserende, BDSM-ere og aseksuelle som opplever at kjønnsdimensjonen er mindre avgjørende, om ikke helt ubetydelig, for deres seksuelle eller romantiske orientering, identitet og relasjonsorganisering (Scherrer, 2008). Det binære, kategoriserende språket, der homofil betegner tiltrekning til «samme kjønn» og heterofil tiltrekning til «motsatt kjønn», er også ekskluderende for personer som identifiserer seg utenfor tokjønnsmodellen (Antonsen et al., 2020; Scherrer, 2008; Valentine, 2003).

Seksuell identitet

Seksuell identitet beskriver en persons selvforståelse av egen seksuelle eller romantiske tiltrekning og atferd. Psykologien har en lang tradisjon med å forstå både generell utvikling og identitetsutvikling ut ifra stadiemodeller, slik som Freuds (1905) psykoseksuelle stadier og Eriksons (1950) psykososiale stadier. Tidlig forskning på seksuelle minoriteter fulgte den samme tradisjonen og tok for seg identitetsdannelsesprosesser med utgangspunkt i stegvise modeller, for eksempel Vivienne Cass' (1979) seksstegs modell for homoseksuell identitetsformasjon. Noe av kritikken rettet mot slike stadiemodeller, er at de forstår identitetsformasjon ut ifra et narrativ om «kamp og suksess», der den homofile personen gjennomgår en indre oppdagelsesreise, kjemper mot stigma og for selvaksept, og kommer seirende ut på den andre siden med en fullt integrert homofil identitet (Cohler & Hammack, 2007). Modellene synes også å oppfordre til en nedtoning av eventuell fluiditet eller avvik fra den angivelig fastsatte identiteten.

Ellis et al. (2020) argumenterer for et skifte bort fra den sterke vektleggingen av identitet i forskningen på kjønn og seksuell orientering, blant annet fordi selvforståelsen kan endre seg. Kjønn og seksualitet kan være flytende, og historiske, politiske og sosiokulturelle faktorer kan påvirke ens selvaksept og identitetsintegrasjon. Nye diskurser kan frembringe nye identiteter, og identitetsforhandling er noe som foregår til enhver tid i løpet av livet, uten nødvendigvis å

følge en lineær utvikling (Ellis et al., 2020). De viser til at mer inkluderende eller ambigüøse identitetsmerkelapper som «skeiv» og «panseksuell» i økende grad blir brukt av unge, dels for å unngå å «låse» seg en til et bestemt mønster av seksuell atferd eller tiltrekning (Russell et al., 2009). Med hensyn til dette, og fordi identitetsutvikling ikke er tyngdepunktet i den kvalitative analysen, har jeg valgt å se bort ifra konvensjonelle stadiemodeller for identitetsutvikling i den foreliggende studien.

Romantisk og seksuell orientering som separate fenomener

Mange aseksuelle opplever at de har en romantisk orientering, blir forelsket og vil være i romantiske forhold (Antonsen et al., 2020; Carrigan, 2011; Przybylo, 2019). Empiriske studier viser at romantisk og seksuell orientering kan være adskilt også for alloseksuelle, for eksempel for biseksuelle som kun er romantisk orientert mot ett kjønn (Antonsen et al., 2020; Lund et al., 2016). Det er likevel få teorier som behandler romantisk og seksuell orientering som separate og uavhengige fenomener.

Til sammenligning finnes det mange teorier om romantisk kjærlighet som i ulik grad vektlegger betydningen av seksuell tiltrekning og lyst i kjærlighet og forelskelse – fra en sterk vektlegging av seksualiteten som en grunnleggende drivkraft hos Freud (Freud et al., 2001), til en nedtoning av seksuelt begjær som en tidlig motiverende komponent i den spesifikke formen for kjærlighet som kalles «lidenskapelig» i Sternbergs (1986) triangulære modell. Evolusjonspsykologer har tradisjonelt forstått romantisk kjærlighet og evnen til å knytte nære bånd som en evolvert mekanisme som fasiliterer langsiktig reproduktiv suksess og samarbeid om barneoppdragelse (Buss & Schmitt, 1993). Felles for mange av disse konseptualiseringene av seksualitet og romantisk tiltrekning, er at det ene forstås som et resultat av eller en komponent ved det andre – men de er uløselig knyttet til samme kjønn, som regel også samme person.

Diamonds bioatferdsmodell (biobehavioral model)

Utviklingspsykologen Lisa Diamond, som har forsket mye på seksuell fluiditet (Diamond, 2008, 2016), har utviklet en modell som skiller mellom romantisk kjærlighet og seksuelt begjær for å forklare hvordan heterofile unntaksvis kan forelske seg i samme kjønn, og motsatt for homofile (Diamond, 2003). Hennes hovedargumenter er at: 1) Prosessene som ligger til grunn for seksuelt begjær eller lyst er funksjonelt uavhengige av prosessene som fører til dannelsen av affektive bånd («bonding»), og man kan derfor forelske seg uten å oppleve seksuell lyst, 2) prosessene som ligger til grunn for affektive bånd er ikke grunnleggende orientert mot enten samme eller et annet kjønn, dermed kan man i teorien

forelske seg i alle kjønn uavhengig av seksuell orientering, og 3) de biologiske og atferdsmessige forbindelsene mellom kjærlighet og lyst påvirker hverandre gjensidig, slik at man kan utvikle nye seksuelle tiltrekninger (uavhengig av orientering) som et resultat av forelskelse, og at denne toveiseffekten er mest uttalt hos kvinner (Diamond, 2003).

Seksuell orientering har ifølge Diamond som regel blitt konseptualisert som en fellesbetegnelse for seksuell og romantisk orientering, der seksualiteten har fått teoretisk og empirisk forrang. Diamond attribuerer det til antakelsen om at seksualdriften er en mer grunnleggende, biologisk funksjon det er lettere å studere, og anses som et utgangspunkt eller en forutsetning for kjærlighet (Diamond, 2003). Hun avviser dette og viser til at etablering av parbånd («*pair bonding*») og seksuell parring («*mating*») er to ulike biologiske prosesser med ulike evolusjonære funksjoner, der førstnevnte er styrt av tilknytningssystemet og sistnevnte er styrt av det seksuelle motivasjonssystemet. Diamond mener at de ofte er atferdsmessig forbundet med hverandre, for eksempel ved at seksuell tiltrekning kan motivere til atferd som fører til etablering av parbånd gjennom nærhet og fysisk kontakt over tid, men dette er ifølge Diamond ikke en forutsetning.

Med utgangspunkt i Bowlbys (1958) teori om tilknytning, argumenterer Diamond (2003) for at tilknytningssystemet utviklet seg for å styrke bånd mellom spedbarn og deres omsorgsgivere, og at bånd mellom voksne partnere derfor er en *eksaptasjon*, altså et skifte i den evolusjonære funksjon til et system eller trekk. Dette underbygges med empiri som viser tilsvarende nevrobiologiske substrater for parbånd og bånd mellom spedbarn og omsorgsgiver (se Carter & Keverne, 2002; Panksepp et al., 1997). Denne sammenhengen er også noe Hazan & Shaver (1987; 1988) tidligere har påpekt. I deres modell forstås romantisk kjærlighet som en integrering av tre uavhengige atferdssystemer: tilknytning, gjensidig omsorg og seksualitet (De Munck, 1998). På bakgrunn av dette foreslår Diamond (2003) at romantisk kjærlighet ikke er grunnleggende orientert mot ett kjønn. Hun forklarer stabiliteten mange opplever i sin romantiske orientering ut ifra situasjonelle faktorer og klassisk betinging, slik som vedvarende nærhet og fysisk kontakt på grunn av en allerede etablert seksuell relasjon.

Det er imidlertid overlapp mellom de nevrobiologiske mekanismene bak seksuell lyst og nære bånd. For eksempel er hormonet oksytocin involvert i begge, noe som bidrar til at de ofte oppleves som overlappende eller sammenfallende (Diamond, 2003). Sammenhengen har ofte blitt teoretisert som enveis, fra seksuell lyst til forelskelse og senere tilknytning, men Diamond hevder at effekten kan være toveis. Den vil da som regel være relasjonsspesifikk heller enn en generell utvidelse av ens seksuelle orientering, og dette forekommer oftere hos

kvinner, noe Diamond (2003) attribuerer til både biologiske forskjeller og kjønnsroller som gjør at kvinner knytter sterkere emosjonelle bånd til hverandre.

Seksualitet som sosial konstruksjon

Innenfor det sosialkonstruksjonistiske paradigmet forstås seksualitetens uttrykksformer som sosialt konstruerte og forhandlet innenfor en gitt historisk, sosial og kulturell kontekst (Fischer & Seidman, 2016). Ifølge dette perspektivet er ikke seksuell orientering uttrykk for noe iboende og autentisk i oss, men heller et produkt av de diskursene sosiale institusjoner og språket tilbyr oss (Ellis et al., 2020). Konstruksjoner som «seksuell orientering» produseres og utvikles gjennom sosiale interaksjoner og praksiser, og det vi opplever som seksualitet tillegges mening innenfor spesifikke kulturelle kontekster. Normene i den konteksten vi lever i muliggjør bestemte identiteter og subjektposisjoner, mens de marginaliserer eller gjør andre subjektposisjoner uforståelige (Ellis et al., 2020). Konstruksjonene har dermed en regulerende funksjon, og forstås verken som naturgitte eller universelle selv om de kan være forankret i for eksempel biologi.

Michel Foucaults verk *Seksualitetens historie I: Viljen til viten*, først publisert på fransk i 1976, har vært sentral innenfor dette perspektivet. Foucault knytter den moderne forståelsen av seksualitet til fremveksten av moderne vitenskap og sexologi, som lanserte ideen om at seksualiteten er en grunnleggende egenskap ved mennesket og menneskers identitet. Da seksualiteten ble et forskningsområde, ble også normene for hva som utgjør «normal», «syk» og «avvikende» seksualitet etablert, og mennesker ble målt opp mot det normative og plassert i seksuelle kategorier basert på dette (Foucault, 1995). Det kanskje mest tydelige eksempelet er etableringen av det opprinnelig medisinske begrepet «homoseksualitet» (og senere «heteroseksualitet» som dets normative motstykke), som etter hvert utviklet seg til å bli en sosial identitet.

Videre argumenterer Foucault for at måten vi forstår og konstruerer seksuelle praksiser, kropper og relasjoner på, utgjør en form for sosial kontroll som tillater autoriteter og eksperter å legitimere bestemte subjektposisjoner og identiteter, forby, marginalisere eller sykeliggjøre andre, og på den måten regulere menneskers liv og kropper (Foucault, 1995). Hans begrep «*governmentality*», eller styringsmentalitet, henspiller på at vi lærer oss å regulere oss selv på vegne av staten ved å akseptere begrepene som er tilgjengelige for oss og de forståelige subjektposisjonene som tilbys, mens alternative posisjoner og identiteter forblir utenkelige. Vi styrer vår private atferd, overvåker, forklarer, bekjenner og forsøker å forstå våre seksuelle tilbøyeligheter i tråd med medisinske diskurser om sunnhet og normalitet (Wilchins, 2004).

Denne makten utøves og produseres nettopp i språk og diskurser. *Diskurser* betegner her kollektive tankesystemer som består av ideer, antakelser og praksiser som konstruerer temaet de omhandler på spesifikke og avgrensede måter (Fischer & Seidman, 2016). Foucault beskriver makten som «allestedsnærværende» gjennom språklig produksjon og reproduksjon, den er ikke utelukkende konsentrert hos autoriteter (Foucault, 1995). Subjektet konstituerer seg selv som menneske gjennom «subjektivering», en slags underkastelse for språklig tilgjengelige subjektposisjoner, som er en mer implisitt prosess enn det å bevisst innta en sosial identitet. Kjønnede og seksuelle konstruksjoner forstås som *essensen* av en selv, men konstruksjonene er avhengig av tilgjengelige diskurser og kulturelle forventninger. Særlig eksperter og kunnskapsprodusenter innenfor medisinske vitenskaper, som søker å avdekke «sannheten» om sex, legger føringer for disse diskursene gjennom sannhetspåstander om seksualitetens natur (Gressgård, 2013).

Queerteori

Queerteori er et samlebegrep for ulike sosiologiske og historiske teorier som utfordrer essensialistiske perspektiver på kjønn og seksualitet (Ellis et al., 2020; Fischer & Seidman, 2016; Turner, 2000). Innenfor queerteori vektlegges en forståelse av seksualitet og kjønn som sosiale konstruksjoner som er formet og regulert av maktstrukturer og autoriteter i samfunnet. Denne makten er innebygd i språket og i sosiale praksiser som gir enkelte former for kjønns- og seksualitetsuttrykk privilegier, synlighet og anerkjennelse på bekostning av andre (Ellis et al., 2020; Turner, 2000). Sentralt i queerteori står kritikken av skillet mellom normative/sunne og avvikende/usunne former for seksualitet og kjønn. Kritikken settes ofte i sammenheng med den omfattende historien av medikalisering og patologisering av kjønns- og seksualitetsvariasjoner innenfor sexologisk forskning og praksis (Turner, 2000).

Forventet heteroseksualitet og heteronormativitet. Den feministiske teoretikeren Adrienne Rich (1980) introduserte begrepet *forventet* (eller *obligatorisk*) *heteroseksualitet* («*compulsory heterosexuality*») for å beskrive systemet av institusjoner, normer og praksiser som antar at heteroseksualitet er den naturlige, opprinnelige, overlegne og foretrukne orienteringen, og som sosialt belønner og forsterker uttrykk for heteroseksualitet, med de kjønnsspesifikke forventningene og begrensningene dette medfører (Gupta, 2015). Andre sentrale queerteoretikere, som Judith Butler (1990) og Michael Warner (1991), har også beskrevet hvordan heteronormen fungerer som et verktøy for sosial kontroll ved å fremme antakelsen om at heteroseksualitet er det naturlige og det normale, og ved å belønne

heteroseksuell oppførsel, forsterke binære kjønnsroller og bidra til marginalisering av ikke-normative seksuelle identiteter, praksiser og relasjoner.

Forventet seksualitet. Forventet seksualitet («*compulsory sexuality*») er et nyere begrep innenfor aseksuelle studier og queerteori som er avledet av det eldre konseptet forventet heteroseksualitet (se Serigstad 2019 for en redegjørelse av den norske oversettelsen av begrepet). Det beskriver systemet av antakelser om at alle mennesker er seksuelle vesener som opplever seksuell tiltrekning og lyst, som har eller ønsker å ha sex, og som anser seksualiteten som en viktig del av deres identitet (Gupta, 2015). Begrepet omfatter også opphøyningen av seksuelle relasjoner på bekostning av andre former for kjærlighet og intimitet (Przybylo, 2019). Kristina Gupta (2015) peker på hvordan disse antakelsene kommer til uttrykk gjennom sosiale normer som oppfordrer folk til å være seksuelt aktive, identifisere seg med en gitt seksuell identitet og forstå seg selv som seksuelt begjærende subjekter. Det sosiale systemet av forventet seksualitet fremstiller seksuelle subjekter og relasjoner som det normale, det sunne og det menneskelige, ofte med en usynliggjøring eller nedvurdering av aseksualitet og ikke-seksualitet som det motsatte (Przybylo, 2019).

Fremveksten av aseksuelle identiteter har satt søkelys på hvor dypt forankrede disse seksuelle normene er i moderne vestlige samfunn, samtidig som nødvendigheten av å etablere en aseksuell identitet forstås som et resultat av sexfokuset ellers i samfunnet (Przybylo, 2013). Det siste tiåret har forventet seksualitet blitt eksplisitt konseptualisert som et system for sosial kontroll, men Gupta (2015) påpeker at tanken om en institusjonalisert sosial forventning om iboende seksualitet ikke er ny selv om selve begrepet er det. Hun trekker frem Foucaults (1995) kritiske dekonstruksjon av antakelsene om at seksuell identitet sier noe grunnleggende om hvem vi er, at alle subjekter forstår seg selv som seksuelle subjekter, og konsekvensene av disse antakelsene – at det gir autoritetene som innehar definisjonsmakten og ekspertkunnskapen (især psykiatrien og sexologien) økt tilgang til å regulere menneskers liv og kropp – som tidlige eksempler på en slags begrepsliggjøring av det som i dag betegnes som forventet seksualitet (Gressgård, 2013; Gupta, 2015).

Ifølge Gupta (2015) innebærer også forventet seksualitet antakelsen om at sex er og skal være en sentral del av et romantisk forhold gjennom hele livet, eller i det hele tatt. Gupta (2015) viser til at evidensen for forventet seksualitet er lett å spore i den allerede eksisterende og omfattende forskningslitteraturen som underbygger forventet heteroseksualitet, blant annet hvordan heteroseksuelle kvinner ofte har uønsket sex på grunn av press fra partneren, trusler om vold eller faktisk vold, økonomisk avhengighet, pliktfølelse eller tanken om at moderne, frigjorte kvinner skal like sex (Cacchioni, 2007; Katz & Tirone, 2009; O'Sullivan & Allgeier,

1998). Det er også veldokumentert at heteroseksuelle menn har uønsket sex og pliktsex, men det skyldes oftere sosialt press, maskulinitetsidealer eller et ønske om popularitet (Muehlenhard & Cook, 1988).

Forventet seksualitet er også et analytisk rammeverk som har blitt brukt for å kritisere sexologien, og spesifikt hvordan sexologer og psykoanalytikere på slutten av 1800-tallet begynte å dyrke seksualiteten som noe positivt, naturlig, sunt og grunnleggende ved ethvert menneske (Gupta, 2015). Følgelig er det seksuelle i dag, ifølge Gupta, nært knyttet til vår forståelse av det normale og det menneskelige, skjønt innenfor visse grenser. «Avvikende» former for seksualitet som hyperseksualitet, lite eller fraværende seksualitet og seksuelle «perversjoner» (parafilier eller fetisjer, men tidligere også homoseksualitet) har derimot blitt sykelliggjort og regulert av medisinske og juridiske autoriteter (Gupta, 2015).

Innenfor sexologien ble det i etterkrigstiden også et økende fokus på seksuelle dysfunksjoner og lystlidelser, ofte fremstilt i samlivsspalter som uønskede hindringer i jakten på den gjensidige seksuelle tilfredsstillelsen som skulle bære ekteskapet (Gupta, 2015; Neuhaus, 2000). Chasin (2013) bemerker at psykiatrien ofte tar utgangspunkt i mannlig seksualitet som det normative ved å sykelliggjøre normale variasjoner og svingninger i kvinnelig lyst i løpet av livsløpet. Den resulterende medisinske og farmasøytiske interessen i å utvikle legemidler mot seksuelle dysfunksjoner, reflekterer også hvordan individuelle variasjoner i seksuell interesse sykelliggjøres og blir individets (ofte kvinnens) ansvar. Forutsetningen om at «problemet» skal løses innenfra, fortrinnsvis hos de med minst lyst, er et uttrykk for forventet seksualitet (Gupta, 2015).

Seksualitet har også vært et sentralt element i flere frigjørings- og likestillingskamper for undertrykte, marginaliserte og avseksualiserte grupper (for eksempel kvinner, skeive, etniske minoriteter, eldre og personer med funksjonsnedsettelse) (Cuthbert, 2017; Kim, 2011; Lund & Johnson, 2015). Implikasjonen har vært at disse gruppene, ved å fremheve sin seksualitet og seksuelle aktivitet, også demonstrerer sin grunnleggende menneskelighet og gjør krav på retten til å bli ansett som fullverdige menneskelige subjekter (Gupta, 2015). Resultatet er stigmatisering av lite eller fraværende seksualitet som noe undertrykt, fortrent og sexnegativt (Przybylo, 2016). Gupta (2015) argumenterer for en revurdering av retorikken som sidestiller seksualitet med frigjøring og menneskelighet. Hun understreker likevel at seksuelle normer er kontekstavhengige, og at det stemmer at bestemte gruppers seksualitet og seksuelle praksiser ofte normaliseres og opphøyes på bekostning av andre.

Chasin (2013) er kritisk til konseptualiseringen av aseksualitet som en mangel heller enn en variasjon eller annerledeshet. Konseptualiseringen av aseksualitet som et «fravær av

seksuell tiltrekning» forstås som et nødvendig politisk grep for å gjøre aseksualitet tenkelig og teoretisk mulig innenfor rammene av moderne seksualitetsdiskurser, der seksuell identitet skal defineres ut ifra seksuell tiltrekning, men dette grepet anses også som begrensende (Przybylo, 2019). Przybylo (2019) og Gressgård (2013) argumenterer for en utvidet forståelse av skeivhet («*queerness*») som ikke begrenser seg til kjønnnet til ens objektvalg, men som inkluderer andre former for ikke-normative intimitetstilnærminger og utfordringer av undertrykkende systemer, der aseksualitet utgjør et uvurderlig bidrag i kraft av å utfordre forventet seksualitet.

I sin bok *Asexual Erotics: Intimate Readings of Compulsory Sexuality* søker Przybylo å utforske det hun kaller *aseksuell erotikk*, en utvidelse av erotikkbegrepet (eller en nedtoning av det seksuelle i erotikken) til å omfatte ikke-seksuell livskraft, sterkt inspirert av den amerikanske feministen Audre Lorde's bruk av ordet. Przybylo fremhever potensialet som ligger i aseksualitet når man ser bort ifra kategorisering og gradering av seksuell tiltrekning eller «mangelen» på sådan, når man ser bort fra alt det aseksualitet angivelig *ikke* er, og fremhever de unike måtene å erfare verden på, de berikende perspektivene, ikke-seksuelle erotiske gledene, relasjons- og intimitetsformene som aseksualiteten muliggjør. Chasin (2013) fremhever også aseksualitetens radikale potensial til å utfordre forventet seksualitet og gjøre det greit for *alle* å tidvis eller alltid si nei til sex, og å bryte ned forventningene om at sex er en plikt eller tjeneste andre har rett på.

Metode

Valg av metode

Forskningsspørsmålene i den foreliggende studien om aseksuelles opplevelser av seksualitet og tiltrekning ble vurdert å best belyses ved hjelp av kvalitativ metode, da jeg ønsket å undersøke mangfoldet og nyansene i aseksuelles subjektive opplevelser og selvforståelse i lys av den sosiokulturelle konteksten de lever i. Aseksuelle er en marginalisert og forholdsvis lite studert gruppe (Robbins et al., 2016; Van Houdenhove et al., 2014), og jeg er ikke kjent med at det tidligere har blitt gjort empiriske studier på aseksuelle i Norge. Kvalitative intervjustudier kan gi understuderte og marginaliserte grupper muligheten til å beskrive sine erfaringer med egne ord, uten å være helt bundet av forhåndsdefinerte kategorier og forskerens forforståelse av temaet (Kvale et al., 2015). Kvalitative metoder er også velegnede for å frembringe elementær kunnskap om fenomener og grupper det er forsket lite på tidligere (Ellis et al., 2020).

Epistemologi. Undersøkelsen har et sosialkonstruksjonistisk perspektiv og dataene er analysert ut ifra det. Med en sosialkonstruksjonistisk epistemologi kan funnene tolkes i et bredere sosiokulturelt, så vel som psykologisk og biologisk perspektiv. Dette til forskjell fra metoder med en rent fenomenologisk epistemologi (slik som fortolkende fenomenologisk analyse, eller IPA), der subjektets erfaring gjerne forstås som en kilde til kunnskap om et isolert fenomen eller en hendelse (Smith & Osborn, 2003), som gir mindre rom for en overordnet, kontekstuell fortolkning (Willig, 2007).

For den gjeldende gruppen ble et sosialkonstruksjonistisk perspektiv vurdert som mer hensiktsmessig av særlig to grunner: 1) Det aseksuelle miljøet har sin kjerne på nettfora slik som AVEN, der erfaringer og identitetsmerkelapper knyttet til seksualitet, tiltrekning og intime relasjoner utveksles, fortolkes og forhandles i et aktivt samspill (Carrigan, 2011; MacNeela & Murphy, 2015), og 2) den faglige diskursen om aseksualitet, som skissert i oppgavens innledning, er i stor grad farget av sexologiens biologiske essensialisme og sykdomsperspektiv på den ene siden, og kjønnsforskningens kritiske, sosialkonstruksjonistiske innvendinger mot sexologien på den andre siden. Studiens epistemologiske forankring åpner for et analytisk perspektiv som tar høyde for at den aseksuelle orienteringen konstrueres i en gitt sosial kontekst, og at rådende sosiokulturelle forståelser av seksualitet, tiltrekning og relasjonsnormer informerer informantenes opplevelser. Av samme grunn låner analysen elementer fra diskursteori og diskursanalyse i de tilfellene der diskurser kan bidra til å belyse og kontekstualisere informantenes erfaringer og fortolkninger (Johannessen & Rafoss, 2018).

Dybdeintervju. Dybdeintervjuer ble valgt som metode for dataproduksjon. I kvalitative intervjustudier forstås intervjusituasjonen som en intersubjektiv interaksjon der kunnskapen aktivt skapes i et relasjonelt og kontekstuellt samspill mellom intervjuer og informant. Forskeren er et deltakende subjekt som hele veien er med i kunnskapsproduksjonen, og intervjudataene er dermed ikke å anse som isolerte representasjoner av informantenes subjektivitet (Kvale et al., 2015). En semistrukturert intervjuguide ble utformet (se vedlegg 1).

Tematisk analyse. Tematisk analyse er en kvalitativ analysemetode der mønstre og fellestrekk i et datamateriale identifiseres og kategoriseres inn i overordnede temaer og eventuelt undertemaer (Braun & Clarke, 2006; Johannessen & Rafoss, 2018). Det er først og fremst en metode for å systematisere data. Analysemetoden, med sin åpne form og teoretiske fleksibilitet, gjør det dermed mulig å la datamaterialet være førende for hvordan forskningsspørsmålene besvares og hvilke teoretiske perspektiver som benyttes i analysen.

Metoden er forenelig med et sosialkonstruksjonistisk perspektiv. Den kan også låne elementer fra andre mer teoridrevne analysemetoder (Johannessen & Rafoss, 2018), som diskursanalyse.

Gjennomføring

Databehandling. Det ble gjort krypterte opptak av intervjuene gjennom UiOs Diktafon-app. Intervjuene ble deretter sendt til Tjenester for sensitive data (TSD) via Nettskjema. Transkribering og dataanalyse ble gjort i TSD, der krypterte lydopptak og anonymiserte transkripsjoner lå lagret i en begrenset periode. Det var kun jeg som prosjektleder som hadde tilgang til TSD-prosjektet.

Rekruttering. Det finnes ingen formelt organiserte nettverk for aseksuelle i Norge. Rekruttering gjennom grupper på sosiale medier ble derfor ansett som det mest tilgjengelige alternativet for å nå ut til et bredt utvalg av selvidentifiserte aseksuelle. Det organiserte aseksuelle miljøet har sitt utspring på internett, og internettsamfunn er derfor en naturlig rekrutteringsarena for en som søker å studere denne gruppen. Jeg vurderte å rekruttere deltakere direkte gjennom interesseorganisasjoner for skeive, slik som FRI og Skeiv Ungdom, men dette alternativet ble valgt bort for å unngå homogenitet i utvalget når det gjelder grad av identifikasjon med skeive miljøer og andre skeive identiteter enn aseksualitet. Det ble lagt vekt på at ikke alle aseksuelle identifiserer seg som skeive eller føler en tilhørighet til den skeive bevegelsen (Mollet & Lackman, 2018), og at dette kanskje særlig gjelder aseksuelle som identifiserer seg som heteroromantiske eller aromantiske.

Det ble først opprettet en egen informasjonsnettside for prosjektet på Universitetet i Oslos domene. Denne ble delt i lukkede grupper for aseksuelle og skeive på de sosiale mediene Facebook og Jodel. Flesteparten av deltakerne (8 av 13) fikk først vite om prosjektet gjennom et slikt Facebook-innlegg. Én deltaker ble rekruttert gjennom Jodel. Fire deltakere fikk vite om prosjektet ved at tidligere deltakere eller andre med kjennskap til prosjektet rekrutterte mulig aktuelle informanter i sitt utvidete nettverk, også kjent som snøballmetoden. Rekruttering ble gjort på bakgrunn av selvidentifikasjon som aseksuell.

Utvalg. Utvalget besto av 13 deltakere i alderen 19-36 år. Ti av deltakerne identifiserte seg som aseksuelle, én som demiseksuell og to som gråseksuelle. Majoriteten av deltakerne (8 av 13) oppga at de var ciskjønnede kvinner (*cis* betyr at personen opplever et samsvar med kjønnet de ble tildelt ved fødsel og nåværende kjønnsidentitet, se Grasmø & Benestad, 2020), én var ciskjønnet mann, én identifiserte seg som transfeminin, en som ikke-binær og to som kjønnsflytende («*genderfluid*»). De tre sistnevnte var imidlertid komfortable med å bli omtalt som kjønnet de ble tildelt ved fødsel, og vil derfor ikke bli referert til med kjønnsnøytrale

pronomen. Blant de åtte som innledningsvis identifiserte seg som ciskvinner, var det også flere som oppga å være usikre på sin kjønnsidentitet. Informantene var bosatt over hele landet ettersom over halvparten av intervjuene ble gjort digitalt.

Deltakerne i studien var mellom 19 og 36 år. De fleste av deltakerne var i midten av 20-årene og ciskjønnede kvinner. Uformelle statistiske undersøkelser gjort av aseksuelle nettverk (AVEN) tyder imidlertid på at kvinner er overrepresentert blant selvidentifiserte aseksuelle på internett, etterfulgt av personer som identifiserer seg som ikke-binære, kjønnskeive, ukjønnnet eller lignende (Ginoza & Miller, 2014; Weis et al., 2020). Samme tendens har blitt dokumentert i flere studier (Antonsen et al., 2020; Brotto et al., 2010; Greaves et al., 2017; Rothblum et al., 2020). En skjevhet i kjønnsfordelingen bør derfor kunne anses som forventet for denne gruppen.

Rekruttering gjennom lukkede internettsamfunn for seksuelle minoriteter og snøballmetoden har medført en viss homogenitet i utvalget, blant annet når det gjelder kjønn, alder og kjennskap til miljøer for aseksuelle og skeive. Utvalget i denne studien kan betraktes som et strategisk tilgjengelighetsutvalg (Tjora, 2012), ettersom personer som bruker internettbaserte grupper for aseksuelle og skeive gjerne har et reflektert forhold til sin seksuelle identitet i tillegg til å være lettere tilgjengelige.

Å rekruttere på bakgrunn av selvidentifikasjon ekskluderer sannsynligvis mulige deltakere med lignende opplevelser som ikke identifiserer seg med eller kjenner til begrepet «aseksuell» (Hinderliter, 2009), og det å primært rekruttere (og i mange tilfeller intervju) digitalt kan ekskludere eventuelle deltakere som ikke er datakyndige eller som ikke har ubegrenset tilgang til internett (Ellis et al., 2020). Utvalget kan dermed ikke regnes som representativt for alle aseksuelle.

Intervjuer. Intervjuene ble gjennomført i juli og august 2021. Fem av intervjuene ble gjort fysisk ved Universitetet i Oslo, mens de resterende deltakerne ble intervjuet over Zoom. Deltakelse i studien var basert på informert samtykke. I forkant av intervjuet ble alle deltakerne brifet om studiens formål og informert om sine rettigheter, inkludert muligheten til å trekke seg fra studien når som helst uten konsekvenser og muligheten til å unnlate å svare på spørsmål i intervjuet. Alle deltakerne signerte et digitalt samtykkeskjema før intervjuet (se vedlegg 2) og fikk anledning til å stille spørsmål knyttet til dette.

Intervjuguiden ble fulgt relativt nøye under de fleste intervjuene for å sikre at alle temaene ble berørt, men rekkefølgen på spørsmålene ble tilpasset samtalens naturlige utvikling. Informantene hadde også rom for å tilføye mer eller avspore fra spørsmålene. Etter intervjuet ble deltakerne spurt om det var noe mer de ønsket å ta opp før vi avsluttet intervjuet og

hvordan de hadde opplevd intervjuet (debrifing). De fleste intervjuene varte imellom 40 og 90 minutter. Intervjuene som ble gjort fysisk bar preg av å ha en mer avslappet og fortrolig tone, og de ble noe lenger i varighet enn de digitale intervjuene.

Transkribering. Alle intervjuene ble transkribert kort tid etter at intervjuet fant sted, tidligst samme dag og senest tre uker senere. Intervjuene ble transkribert verbatim, men ble omskrevet til norsk bokmål av hensyn til lesbarhet og anonymisering. Dialektord ble oversatt til ekvivalente synonymer på bokmål av personvern hensyn. Overflødige «nøleord» («eh») og gjentakelser ble utelatt, og usammenhengende tale ble gjort tydeligere. Det ble lagt vekt på at det konkrete innholdet og essensen i budskapet skulle komme tydelig frem i skriftlig form, og at dette er et overordnet hensyn i en sammenfattende tematisk analyse av 13 intervjuer. Studiens metode og sosialkonstruksjonistiske forankring forutsetter ikke samme grad av detaljert verbatim transkripsjon som for eksempel lingvistiske eller fenomenologiske analyser (Kvale et al., 2015).

Dataanalyse. Dataanalysen ble gjort i tråd med Braun og Clarkes (2006) seksstegs modell for tematisk analyse. Stegene ble ikke fulgt fullstendig lineært. Den innledende kodingen ble gjort med en induktiv tilnærming, som medførte en utvidelse av de opprinnelige forskningsspørsmålene for å romme flere interessante funn. Datamaterialet var imidlertid formet av intervjuguiden, og den endelige utvelgelsen av temaer informert av de oppdaterte forskningsspørsmålene, og i den forstand deduktivt utledet (Tjora, 2012).

1. *Første fase.* Analysen begynte allerede under transkriberingen av intervjuene, hvor jeg tok notater om hva som skilte seg ut i hvert intervju. Når alle intervjuene var ferdig transkribert, gjorde jeg en grundig gjennomlesing og en tentativ koding. Dette ble gjort i et tekstdokument hvor relevante utdrag ble markert og deretter kodet i marginen. Kodene besto først av deskriptive sammenfatninger av meningsinnholdet i tekstutdragene. Hele datasettet ble kodet og jeg brukte primært en åpen, induktiv tilnærming til kodingen i begynnelsen.
2. *Generering av tentative koder.* I neste fase ble det laget en liste over dominerende, avvikende, overraskende eller på andre måter interessante koder etter gjentatt gjennomlesing av intervjuene. Jeg opprettet tekstdokumenter for hver kode, og relevante tekstutdrag fra hvert intervju ble limt inn i dokumentene. I mange tilfeller var det samme sitatet eller tekstutdraget relevant for flere koder.
3. *Søke etter temaer.* Alle kodene ble gruppert i en tabell basert på tematisk sammenheng og tilknyttet et overordnet tema. Noen koder ble sammenslått. Et tema utgjør et mønster i datamaterialet. Temaer ble til dels valgt basert på relevans for forskningsspørsmålene,

men også prevalens i flere betydninger av ordet: Antall informanter som snakket om en erfaring, og hvor mye hver enkelt informant vektla betydningen av denne erfaringen.

4. *Gjennomgå temaene.* Temaene ble gjennomgått, avgrenset og finpusset med hensyn til validitet i betydningen indre homogenitet og ytre heterogenitet. Til slutt valgte jeg ut fire overordnede temaer med flere undertemaer. I denne prosessen valgte jeg også å utvide forskningsspørsmålet til å inkludere de relasjonelle aspektene ved å være aseksuell for å bedre reflektere datamaterialets rikdom og studiens kontekstuelle fokus
5. *Definere og navngi temaer.* Temaene ble definert som: «Selvforståelse i møte med seksualitetsnormer», «En objektuavhengig seksualitet», «Romantisk, platonisk eller noe midt imellom» og «Forhandling eller avvising av tradisjonelle parforhold». Inndelingen ble gjort med utgangspunkt i datamaterialets fremtredende mønstre, forskningsspørsmålene og de sosiokulturelle, subjektive og relasjonelle aspektene ved å leve med en aseksuell identitet
6. *Rapportere.* Under rapportskrivningen ble temaene videre raffinert og fortolket. Enkelte undertemaer ble tillagt, sløyfet eller sammenslått. Analysen ble hele veien foretatt med et sosialkonstruksjonistisk perspektiv som grunnlag, men konkrete teorier ble utvalgt underveis for å belyse ulike aspekter ved datamaterialet.

Etikk

Godkjenninger. NSD – Norsk senter for forskningsdata AS har vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket. Studien har også vært forelagt Internettisk komité ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo, som har gjort en forskningsetisk vurdering og tilrådd prosjektet. Det ble i tillegg søkt en vurdering av om prosjektet skulle legges frem for Regional etisk komité for helseforskning (REK). Prosjektet ble vurdert ikke fremleggspliktig for REK, da det ikke behandler helseopplysninger. Godkjenningene er vedlagt i appendiks (vedlegg 3 og 4).

Etiske perspektiver. Seksualitet kan være et sensitivt og sårbart tema for mange. Aseksuelle er i tillegg en lite synlig seksuell minoritet som ofte har blitt misforstått og sykeliggjort både i forskning og i kulturen for øvrig (Chasin, 2015; MacInnis & Hodson, 2012; Przybylo, 2013). Jeg har etter beste evne forsøkt å ta hensyn til dette i arbeidet med oppgaven, blant annet ved å møte informantene med den åpenhet og sensitivitet temaet fordrer, ved å være tålmodig og lite pågående i intervjusituasjonen, og ved å hele veien tilpasse meg informantenes individuelle språk og begrepsbruk. I utarbeidelsen av rapporten har jeg etterstrebet å behandle temaet og informantenes fortellinger med samme sensitivitet.

Personvern. All informasjon som kan gjøre informantene identifiserbare er utelatt eller anonymisert. Det inkluderer navn, eksakt alder, bosted, etnisitet og yrke. Deltakerne som navngis er blitt tildelt pseudonymer. Eksakt alder er ikke oppgitt, i stedet er informanter i aldersgruppen 19-24 betegnet som «ungdom», de i alderen 25-30 er «unge voksne», og de i alderen 31-36 er «voksne». Personvern og anonymisering av datamaterialet har vært et spesielt viktig hensyn i det gjeldende prosjektet, ettersom den aseksuelle subkulturen i Norge er forholdsvis liten og deltakerne med stor sannsynlighet kan ha kjennskap til hverandre gjennom lukkede nettfora og snøballrekruttering.

Refleksivitet. Forskeren er en norsk kvinne i midten av 20-årene og psykologstudent. Jeg hadde i tillegg kjennskap til miljøer for aseksuelle og skeive før prosjektets start, noe som kan ha påvirket min forforståelse av temaene i intervjuene. På flere måter var dette en ressurs, da jeg var klar over at aseksuelle er en mangfoldig og sammensatt gruppe. De fleste av informantene var selv kvinner, norske og i 20-årene. Min fortrolighet med deler av miljøet og deres begrepsbruk kan ha påvirket deltakernes oppfatning av hvorvidt jeg har hatt et utenfra- eller innenfra-perspektiv i møte med deres erfaringer. Alle de ovennevnte faktorene kan ha vekket en implisitt gjensidig identifikasjon og en mer familiær, egalitær holdning mellom intervjuer og informant. Der det motsatte var tilfellet, kan dette ha skapt en avstand som oppmuntret til mer utdypende beskrivelser og begrepsavklaringer fra informantene side, men det kan også ha aksentuert maktforholdet og ført til mindre tillit og åpenhet (Tjora, 2012).

Begrensninger ved metoden. Dybdeintervjuer utført ansikt til ansikt kan ha flere begrensninger. For eksempel kan informanter ønske å tildekke eller tilbakeholde informasjon om særlig sensitive og tabubelagte temaer – slik som normbrytende seksuelle fantasier og praksiser – i en sosial setting der informanten er klart identifiserbar, og maktforholdet mellom intervjuer og informant oppfattes som asymmetrisk (Kvale et al., 2015,). Kvalitative intervjuer er derfor ikke et ubegrenset medium for fri kommunikasjon, men en spesifikk sosial kontekst «som muliggjør visse måter å forholde seg til hverandre på og vanskeliggjør andre» (Kvale et al., 2015, s. 177). Samtidig kan forskerens mulighet til medvirkning, non-verbal kommunikasjon og intervjupersonens kontinuerlige, spontane refleksjonsprosess i intervjusituasjonen anses som styrker ved kvalitative dybdeintervjuer (Opdenakker, 2006).

Alt datamateriale ble samlet inn, behandlet og analysert av samme forsker. En fordel med dette er at jeg ble godt kjent med datamaterialet og tok med meg kontekstuell informasjon fra intervjusituasjonene. I kvalitative studier er kunnskapen som produseres uløselig knyttet til og påvirket av konteksten, og valg av teoretisk og analytisk innfallsvinkel vil være farget av

forskerens faglige tilhørighet og forforståelse av temaet (Tjora 2012), i dette tilfelle min bakgrunn som psykologistudent og kjennskap til internettmiljøer for aseksuelle og skeive.

Resultater og diskusjon

Under dataanalysen identifiserte jeg fire overordnede temaer som både berører forskningsspørsmålene og favner ulike aspekter ved opplevelsen av å være aseksuell: 1) «Selvforståelse i møte med seksualitetsnormer», 2) «En objektuavhengig seksualitet», 3) «Romantisk, platonisk eller noe midt imellom» og 4) «Forhandling eller avvisning av tradisjonelle parforhold». Det første temaet omhandler aseksuelles selvforståelse og identitetsdannelse i møte med seksuelle normer og forventninger de på ulike måter opplever å ikke leve opp til. Det neste temaet dreier seg om hvordan informantene forstår sine egne seksuelle responser og atferd i lys av sin aseksualitet. Det tredje temaet belyser erfaringer med mellommenneskelig tiltrekning som ikke er seksuell og de til tider uklare skillelinjene mellom platonisk og romantisk tiltrekning. I det siste temaet beskrives aseksuelles tilnærminger til, og forhandling av, parforhold, intimitet og sex.

En kommentar til begrepsbruken: Alle informantene ble spurt om hvordan de definerte aseksualitet. «Lite eller ingen seksuell tiltrekning» var langt på vei den mest brukte definisjonen, som regel med resulterende lite indre motivasjon til å oppsøke sex med en partner (videre betegnet som «subjektiv lyst» dersom noe annet ikke er spesifisert).

Tema 1: Selvforståelse i møte med seksualitetsnormer

For de fleste i utvalget var det å komme frem til en aseksuell identitet en lang prosess. Flere forsøkte å forstå seg selv ut ifra dominerende diskurser om at alle føler seksuell tiltrekning, eller iallfall vil komme til å føle det. Noen utforsket og levde ut andre seksuelle identiteter uten å forstå hvorfor sex aldri var så fint og spennende for dem som for alle andre. Møtet med det aseksuelle fellesskapet på internett ble et vendepunkt, men de fleste bar fortsatt preg av at seksualitet er forventet og at alloseksualitet er normen.

Å oppdage og definere en fraværende erfaring. De fleste informantene oppdaget ikke at de var aseksuelle helt på egenhånd, men ved å innse at deres egne erfaringer skilte seg fra majoritetens erfaringer. Denne erkjennelsen kom gjerne gradvis, og begynte med en fornemmelse av å være annerledes og mindre opptatt av forelskelse og sex enn andre tenåringer. Adrian (ung voksen cismann) beskrev det slik:

Jeg tror vel egentlig jeg har tenkt, og følt, at jeg var litt annerledes enn veldig mange andre. Kanskje starten av ungdomstiden, sånn 13-15 år, da – når man begynner å snakke om forelskelse og sånn, så skjønnte jeg ikke helt hva som var greia. På en måte var ikke helt i synk

med de andre. Også var det nok ikke inntil sånn... roughly to, tre år siden, når en kompis av meg sa et eller annet sånt: "Nå har jeg ikke hatt sex på tre måneder og jeg har det helt forferdelig." Og på det tidspunktet så husket jeg ikke engang sist jeg hadde hatt sex, og da tenkte jeg: "Det er kanskje ikke så vanlig, da." Også fant jeg AVEN på nettet. Og liksom, "her har vi det." Det ga veldig mye mening, da.

Adrian ble oppmerksom på at han var annerledes tidlig i tenårene, men det var i samtaler med venner at han fikk konkrete seksuelle opplevelser å sammenligne sine egne med. Guro (ungdom, ciskvinne) ga også uttrykk for at sammenligning og utveksling av erfaringer har vært avgjørende for å forstå sin egen aseksualitet: *«[med] mine nærmeste venner så har det vært mer sånn en prosess hvor jeg liksom har prata med dem og prøvd å skjønne hva jeg føler selv.»*

Aseksualiteten beskrives her som en erfaring som ikke kan oppdages og gjenkjennes i et isolert subjekt, men et «fravær» den aseksuelle først blir bevisst på i samhandling med andre. Aseksualitet er i så måte definert ut ifra hva det *ikke* er, og må stå i kontrast til en mer typisk og normativ erfaring for å kunne identifiseres som noe annerledes. Identiteten forstås og konstrueres i et samspill.

Dette «fraværet» kan imidlertid gjøre det vanskelig å være helt sikker på at man ikke egentlig føler, eller på et senere tidspunkt kan komme til å føle, den tiltrekningen som definisjonen av aseksualitet står og faller på. Det er denne utfordringen Elise (ungdom, ciskvinne) satte ord på da hun sa følgende om seksuell tiltrekning: *«Jeg vet ikke helt hva som ligger i ordene, jeg vet ikke hvordan alloseksuelle opplever det. Jeg vet jo ikke hva jeg mangler.»* Inga (ungdom, ciskvinne) belyste den samme problemstillingen:

Det er en veldig vanskelig seksualitet å kunne definere, fordi at du starter med en mangel på noe. Det er én ting å være lesbisk og på en måte se at du ikke er interessert i menn, men i kvinner. Men når du starter med å se etter ingenting, så er det alltid en sjanse for at det kan være noe der. Så det er på en måte en usikkerhet, ofte.

Dersom selvidentifikasjon som aseksuell forutsetter et opplevd fravær og en opplevd kontinuitet i dette fraværet, blir det en usikker identitet som er sårbar for alle slags endringer eller unntak i seksuelle erfaringer. Mange av informantene vegret seg for å adoptere merkelappen «aseksuell» for tidlig på grunn av frykten for at den seksuelle tiltrekningen kunne oppstå senere og at dette ville gjøre deres tidligere opplevelser ugyldige. De fleste i utvalget begynte å bruke merkelappen aktivt i 20-årene, selv om de hadde følt seg annerledes lenge før dette, og selv om alle oppga at de egentlig alltid har vært aseksuelle uten å vite det.

Flere informanter beskrev at de i tenårene ventet på en seksuell utvikling som uteble, slik som Katrine (voksen ciskvinne) skildret: *«Og det at det ikke er noe for noen, sant, i så mange år, når man er liten, når man er barn og ungdom, og så plutselig så skjer det med alle de*

andre, så skjer det aldri med en selv.» Elise, som i lang tid følte at hun ikke var gammel nok til å identifisere seg som aseksuell, understreket at det er vanskelig å innse at man kan være aseksuell når det oppleves som en tilstand man alltid har vært i:

Alle føler seg jo aseksuelle når de er barn, og så tenkte jeg bare at «det kommer senere, det kommer senere.» Og så leste jeg om det på internett da jeg var 16 typ, men jeg tenkte likevel – jeg tenkte ikke tanken at det kunne være meg engang, for jeg tenkte at jeg er bare ikke gammel nok. Selv om jeg på den tiden hadde jo skjønt litt at andre var litt før meg. (...) Og så har jeg skjønt i ettertid hvor tidlig det egentlig er vanlig å føle sånne følelser.

Elise beskrev at hun i begynnelsen tolket fraværet av seksuell interesse som naturlig, men hun trodde at den seksuelle interessen ville komme til slutt. Dette gjorde at alder og tidsperspektiv ble avgjørende for hvor sikker hun følte hun kunne være i sin seksuelle identitet. Hun satte en tidsgrense for seg selv: «*Okei, hvis jeg fyller 18 og fortsatt ikke har følt på disse følelsene – da må man da være gammel nok?*» Vissheten om at alle på et tidspunkt har vært like uinteresserte som henne, og de rådende diskursene som sier at seksuell tiltrekning er universelle opplevelser som vil skje alle, var forvirrende.

Identitet og erfaringsfellesskap. Aseksuelle er en lite synlig gruppe i samfunnet, og informasjon om muligheten for en aseksuell identitet og et fellesskap kom derfor ikke av seg selv for noen av informantene. Adrians beskrivelse av at «*ting ga mening*» da han fant AVEN var illustrerende for hele utvalget. Nesten alle informantene oppga at de fant ut om aseksualitet gjennom AVEN. Noen få nevnte andre nettsteder, slik som Tumblr og YouTube, eller kronikker i avisen. Møtet med det aseksuelle miljøet var et avgjørende vendepunkt for alle informantenes selvforståelse.

Internett er et naturlig samlingssted for aseksuelle som opplever at de ikke kjenner seg igjen i majoritetens seksuelle narrativ. Når venner, massemedier, populærkulturen og den medisinske verden omtalte seksualitet på en måte som følte både fremmed og fremmedgjørende, ble det desto viktigere å finne ut om det finnes andre der ute med lignende erfaringer. På internett fant informantene likesinnede som har ga dem en følelse av legitimitet og tilhørighet. Katrine, som innså at hun var aseksuell tidlig i 30-årene, beskrev lettelsen ved å endelig finne en merkelapp som passer:

Så har jeg på en måte tenkt at kanskje det ikke er så viktig med den merkelappen, men når jeg da fant den, så var det veldig viktig likevel. Og [man] kan godt si at det hadde vært deilig med en verden hvor vi ikke trenger å forholde oss til kategorier og sånt, men hvis man føler seg annerledes eller *feil*, så er det godt å ha en merkelapp som sier at "du er ikke alene og det er ikke noe gærent med deg" og – noe som forklarer hvorfor du er som du er, da.

Det aseksuelle fellesskapet, der seksuelle erfaringer diskuteres åpent og fritt for fordømmelse, sykeliggjøring og normative forestillinger om seksualitet, har hatt en avgjørende betydning

for de fleste informantenes selvforståelse. Ved å finne «sine egne» følte de seg mindre alene, mindre «syke» og mer komfortable i sin seksuelle identitet.

I aseksuelle miljøer foregår det imidlertid ikke bare en utveksling av erfaringer, men også en aktiv forhandling av identiteter og merkelapper som reflekterer disse erfaringene. Som Linnea (ungdom, ciskvinne) beskrev: *«jo mer jeg snakker med folk som er – som på en måte har opplevd noe av det samme, jo mer blir jeg liksom sikker i meg selv.»* Samhandling med andre aseksuelle gjorde det mulig å forstå seg selv ut ifra opplevelser man har til felles – det man faktisk er og føler – og ikke bare ut ifra et fravær, en «mangel» eller det man ikke er sammenlignet med majoriteten. Dette gjorde det også lettere å bli sikker i sin identitet og trygg på at ens egne erfaringer kvalifiserer som «gyldige» aseksuelle erfaringer.

Konsekvenser av forventet seksuell tiltrekning og lyst. Seksuell tiltrekning omtales ofte som en allmennmenneskelig og naturgitt erfaring. Derfor er det mange i utvalget som begynte å se etter det og tolke andre former for tiltrekning eller beundring i et seksuelt lys, slik Katrine lenge gjorde:

På grunn av hvordan samfunnet er, så er man så innstilt på at man skal oppleve det at man tar andre former for tiltrekning og kaller det seksuell tiltrekning, eller tenker kanskje "dette er det". Så jeg har på en måte sett helt sånn objektivt sånn, "det var flotte øyne!" eller en elegant kropp eller flotte bein eller sånn, og så tenkt "åja, da henger jeg det på den knaggen", på en måte. Jeg kan se at en mann er flott eller en dame er pen, og da har jeg liksom lagt mer i det enn det var. Også har jeg skjønt nå at jeg ikke ante hva det var for noe.

Hun sammenlignet utfordringen med å forstå hva seksuell tiltrekning egentlig er med at man ikke kan forstå andres subjektive opplevelse av andre fenomener, slik som farger: *«det går heller ikke an å skjønne at man ikke ser det samme som andre.»* Dette er paradokset i den mest brukte definisjonen av aseksualitet: Umuligheten av å vite sikkert at man ikke opplever noe man aldri har opplevd. Det blir enda mer uklart hvis man utvilsomt har hatt beslektede opplevelser, som romantisk, sensuell eller estetisk tiltrekning kombinert med fysisk opphisselse. Denne iboende usikkerheten gjør mange aseksuelle tilbøyelige til å internalisere «seksuelle skript» (sosialiserte, oppskriftsmessige måter å handle på i seksuelle situasjoner) og se etter seksuell tiltrekning og lyst der det ikke finnes, noen ganger med ubehagelige konsekvenser.

Mange av informantene hadde hatt en vanskelig og til tider vond prosess fram mot å forstå sin egen seksuelle orientering. Omtrent halvparten i utvalget hadde hatt uønskede seksuelle erfaringer fordi de opplevde at det var forventet, for å bekrefte eller avkrefte at de har en viss seksuell orientering, eller fordi de har trodd at de følte på seksuell tiltrekning og lyst i mangel på et mer nyansert språk for sine seksuelle følelser og responser. Katrine lurte lenge på om

hun var lesbisk, heterofil eller bifil i fravær av andre alternativer («fordi det var liksom ikke sånn tydelig forskjell, sant?»). Hun beskrev at kombinasjonen av sosiale forventninger og fysisk opphisselse har gjort det vanskelig å innse at hun ikke egentlig hadde lyst på sex:

Så både jeg og [seksualpartnere] har på en måte tolket det min kropp gjør, og hvordan min kropp responderer, som at "å ja, men da skal vi gå videre med dette". Også har det egentlig ikke vært det jeg har ønsket. Uten at jeg har visst det selv, sant. (...) Det var ikke bare det "okay, jeg får gjøre det for dem", det var jo også sånn at "å ja, men nå reagerer kroppen min på denne måten – det betyr vel at jeg vil dette?" Selv om hodet kanskje egentlig ikke ville det. Sånn at når jeg ikke vet hva det vil si å være tiltrukket av noen, og bare må tolke utfra hvordan jeg opplever – eller hva som skjer i det her øyeblikket, så blir det sånn, "å ja, da er det vel dette vi skal gjøre, da. (...) Okay, nå har vi kyssa. Å ja, nå tar han av seg t-skjorta. Å ja, skal jeg kanskje også ...?" Også har jeg bare liksom gjort det som har vært forventa, da.

Hun beskrev at de seksuelle opplevelsene hun har hatt, har følt som «en teknisk øvelse», at de har vært «vanskelige» og «kjipe», men at «det er alltid jeg som har gått for langt i forhold til det jeg var komfortabel med» fordi sex har vært forventet i situasjonen og fordi hennes eget ubehag har vært diffust og vanskelig å sette ord før hun fant ut om aseksualitet. Det kan være vanskelig å sette grenser når man er lært opp til å tenke at seksuell tiltrekning er noe alle føler, at sex er noe alle ønsker og at fysisk opphisselse alltid indikerer subjektiv lyst. Kroppen var med, partneren var med, så da var det vel ingen grunn til å si nei?

Katrines erfaringer tydeliggjør hvor dypt forankret seksuelle normer og skript er, og hvor utfordrende det kan være å forholde seg til spørsmål om lyst og samtykke i fravær av alternative subjektposisjoner og i fravær av et språk for å beskrive dette. Katrine var tydelig på at hun ikke ville valgt å ha sex hvis hun hadde visst om aseksualitet tidligere, og at det var en stor lettelse å endelig finne ut av det:

Jeg tror jo at alle mine seksuelle erfaringer, de hadde jeg ikke hatt hvis jeg hadde visst om min seksuelle orientering da jeg var 16 år. Eller 18, eller 20. Og at det kom av en forventning om at jeg skulle ha en annen seksuell orientering enn det jeg har. (...) Jeg er veldig glad for at det er mer åpenhet sånn at flere kanskje kan finne ut av det her, og slippe å gå igjennom tenåra og tjuåra uten å vite og gjøre ting man ikke ønsker og være i situasjoner man ikke ønsker.

For Katrine har økt kunnskap om aseksualitet og et rikere språk for nyansene av tiltrekning gjort det mulig å skjelne mellom fysisk opphisselse og subjektiv lyst, estetisk og seksuell tiltrekning, sosiale forventninger og egne ønsker – til dels overlappende fenomener som ofte sammenblandes i dagligtalen og i kulturelle fremstillinger av sex. Denne kunnskapen har vært nødvendig for å klare å sette ord på det diffuse ubehaget og forstå at hun egentlig aldri ønsket å ha sex.

Forventningen om sex, seksuell lyst og tiltrekning blir ofte særlig tydelig i parforhold, slik Cecilie (ungdom, ciskvinne) erfarte da hun begynte å ha sex. Cecilie beskrev også at hun i lang tid ikke kjente til aseksualitet og at det tok henne lang tid å innse:

Jeg følte jeg mangla veldig mye av det som var normal reaksjon til, ja, første gangen og alle andre ganger, for jeg merka at, "hvorfor gjør jeg dette? Hvorfor må jeg? Kan vi ikke bare ta en pause? Kan vi ikke bare se på film?" Merka at det å ha, for eksempel sex hver uke, det var så ofte for meg at jeg ble sånn... "vi har bare sex, jeg orker ikke å gjøre det hele tiden", mens alle sier at det er normalt å gjøre det hver eneste dag. Så jeg visste ikke hva som var riktig, jeg visste ikke hva jeg var, om jeg var normal eller ikke, så jeg bare gikk med [på] det i starten.

I likhet med Katrine manglet hun et språk for sine følelser, og innfridde det hun oppfattet som forventet, «normalt» og «riktig» i et parforhold. Hun ønsket ikke å ha sex, men fordi hun ikke hadde noe begrep om hvorfor, ble dette et underordnet hensyn i møte med rådende normer for parforhold og partnerens sterke ønske om sex. Cecilie opplevde også at hennes tidligere partner brukte hennes manglende interesse for sex og usikkerhet rundt egne preferanser som argument for å få det som han ville. Hun følte seg presset til å tilsidesette egne ønsker for parforholdet og opplevde at partneren ikke var åpen for kompromiss:

Før jeg fant ut at jeg var ordentlig aseksuell, før jeg fikk den «label»-typen, så var det mer sånn at, "ja, men du er jo ikke interessert i sex uansett, så da kan vi jo bare gjøre det jeg vil." Det funker heller ikke. (*Latter*) Så det går liksom fra en ekstrem til en annen ekstrem uansett, det er liksom aldri noe som er midt i som kan fungere for begge to, fordi da blir det alltid sånn at, "du har ikke noen følelser for [sex] uansett, så enten så stikker jeg, eller så gjør vi det jeg vil, fordi jeg vet ikke hva du liker, og du vet ikke hva du liker, så da er det [et] ork."

Flere historier i utvalget illustrer at aseksuelle kan oppleve å stille svakere i møte med forventet seksualitet og pågående partnere. Frida (ungdom, kjønnsflytende) opplevde seksuelle overgrep i sitt første parforhold av samme grunn: «*Da hadde jeg ikke mulighet til å si at "jeg er ikke interessert" eller "jeg har ikke lyst." For da var det på en måte forventet siden jeg var i et forhold.*» Bare det at hun var i et parforhold ble oppfattet som et implisitt og kontinuerlig samtykke til sex. Hun var på det tidspunktet usikker på om hun var aseksuell, men hun opplevde å ikke bli trodd av partneren da hun foreslo muligheten. Hennes aseksualitet og kroppslige autonomi ble ugyldiggjort, og Frida følte at hun måtte utfylle en rolle og late som at hun hadde lyst for partnerens skyld:

Det føltes jo ut som et skuespill. Fordi at jeg gikk på en måte inn i en rolle, at "okei, nå—"... jeg kunne bestemme at nå skal jeg liksom ha lyst på sex, og nå skal jeg være åpen for sex. Men jeg endte jo opp med ubehag og at det ikke på en måte var det jeg ville i det hele tatt.

Forventet seksualitet i form av forventningen om at seksuell tiltrekning og lyst er universelle opplevelser, at sex er en nødvendig og uunngåelig komponent i parforhold som ikke trenger å forhandles, og at sex skal utspille seg på en bestemt måte, har farget de fleste av informantenes møter med sex. For flertallet var ubehaget vanskelig å forstå og sette ord på når aseksualitet ikke var en tilgjengelig mulighet i de seksualitetsdiskursene de kjente til. Økt kunnskap om aseksualitet og aseksualitetens språk har vært vesentlig for de ovennevnte

informantenes mulighet til å uttrykke egne behov, sette grenser for seg selv og eventuelt tilnærme seg sex på egne premisser.

Det seksuelt aktive mennesket som norm. Seksuelle normer kan også være utfordrende å forholde seg til på et mer individuelt plan. Det er mange positive forestillinger knyttet til det å være seksuelt aktiv – for eksempel at det seksuelt aktive mennesket er sunt (Diamond & Huebner, 2012; Gupta, 2011; Kim, 2011) og sosialt kompetent (Træen, 2008) – noe som kan gjøre det vanskelig å være åpen om at man ikke ønsker sex, ikke får så mye glede av sex eller ikke har sex:

Jeg slet nok veldig mye med følelsen av at jeg burde være seksuelt aktiv, da. Det ble sett på, på en måte, kanskje, [som] en form for prestasjon, eller at man lykkes, hvis noen ligger med deg, rett og slett. Og (...) jeg synes det er litt sånn vanskelig å takle – selv i dag, nesten.
(Adrian)

Adrian utdypet at det handlet mye om at han ofte oppfattes som en heteroseksuell mann. Dette preget ham særlig i tenårene og tidlig i tyveårene: *«jeg følte et veldig stort press på å skulle liksom ha sex.»* Han beskrev «presset» som et sosialt press, at det er en *«betryggelse overfor andre»* om at han er «normal», sosialt kompetent og interessert i kvinner på en forventet måte, heller enn et direkte press fra spesifikke partnere:

Jeg kunne nok ha gått hele livet mitt uten å ha sex og vært veldig fornøyd med det. Men det ville på en måte vært litt sånn rart å snakke høyt om det, rett og slett. Så det å kunne si at man har hatt sex (...) det er liksom en form for betryggelse overfor andre, tenker jeg, da, noen ganger. Men jeg synes ikke det burde være det.

Adrian ga uttrykk for at å leve i sølibat er uproblematisk i seg selv, men at han i møte med et samfunn der seksualitet er forventet, fryktet de sosiale sanksjonene som kan komme av det. Han beskrev også et ubehag ved å bli feilaktig lest som motivert av sex, for eksempel hvis han snakket lenge med en kvinne på fest.

Andre i utvalget hadde følt et mer indre ubehag knyttet til normen om seksuell aktivitet. Linnea fortalte at hun lenge var frastøtt av tanken på sex og helst unngikk temaet. Hun fikk først et mer avslappet og distansert forhold til sex som *«et fenomen i samfunnet»* da hun innså at hun aldri trengte å ha det selv:

Da jeg gikk tidlig på [videregående skole] og sent på ungdomsskolen, da var jeg litt mer sånn at jeg syntes at alt som hadde med sex å gjøre var veldig *ekkelig*. Jeg var litt sånn, "æsj, det vil jeg ikke tenke på engang!" (...) Tidligere var jeg veldig sånn at jeg tenkte at fordi [sex] finnes, så er jeg *nødt* til å ha det senere i livet. Og derfor så var jeg stressa, jeg hadde ikke lyst til å tenke på det. (...) Så lenge jeg vet at jeg slipper å gjøre det, så er det liksom ikke et problem.

Heidi (ung voksen, kjønnsflytende) beskrev noe av det samme: *«Det er heller det at samfunnet legger så press på dette her med gode forhold og god sexlyst og godt sexliv... Så det er liksom, da blir det bare noe jeg vil slippe å tenke på.»* Verken Linnea eller Heidi hadde

vært i et «seriøst» parforhold eller blitt utsatt for sexpress fra en partner, men de opplevde likevel forventningen om seksuell aktivitet som et slitsom, skremmende og uunngåelig press, nesten som en forutsetning for å være menneske. Josefine (ungdom, ciskvinne) fortalte om en lignende forventning om at hun skulle like å onanere, som gjorde at hun prøvde gjentatte ganger selv om hun ikke fikk noe ut av det:

Kroppen min skal like det her, så jeg må like det her, jeg må prøve det her. Men det har vært ytre meninger og ikke min *egen* følelse av hva kroppen vil eller ikke, det er bare ... det er *meningen* at den skal like det og ha lyst på det.

Josefine satte her ord på noe som går igjen i utvalget: At seksuell aktivitet ofte har vært ytre motivert og en direkte konsekvens av rådende diskurser om sex som en nødvendig, sunt og utelukkende lystbetont del av et menneskeliv, noe det er «meningen» at alle skal like. For flere av informantene hadde denne forventningen påført dem mye skam og skyld. Inga følte at normen om det seksuelt aktive mennesket og sykelligjøringen av aseksualitet gjorde det vanskelig å se «*verdi i seg selv*», både som partner og som menneske. Hun skulle derfor helst ønske at hun ikke var aseksuell:

Jeg tror det hadde vært mye lettere. Jeg ville ha sett mye mer verdi i meg selv, kanskje. Det at jeg ikke hadde tråkka ned på meg selv og sagt at jeg ... det her går ikke noe vei fordi at jeg (...) i hvert fall lenge hadde møte med, liksom, seksualitet som en ting som *må* skje. (...) Jeg har blitt møtt av leger som har sagt at "åh, du er aseksuell – det må vi kurere", liksom. For Inga var det sårt å bli behandlet som «syk» av helsepersonell eller avvist av romantiske partnere fordi hun ikke ønsket å ha sex. Informantene opplevde det nærmest som et tabu å ikke ha sex. Som Cecilie sa: «*Alle er vant til at alle har sex uansett. Uansett hva slags legning du har, du har det på en eller annen måte.*» Denne forestillingen kan gjøre at mange aseksuelle føler seg avvikende og mangelfulle, i parforhold og i samfunnet.

Å (ikke) mestre sex. For de i utvalget som var eller hadde vært seksuelt aktive, var det flere som beskrev sex som lite intuitivt, «teknisk», «stressende» eller som noe det er vanskelig å «mestre» eller «forstå». Elise fortalte at aseksualitet oppleves som en helt naturlig tilstand. Det har gjort det vanskelig å sette seg inn i hvor annerledes andre opplever seksualitet:

Det å være aseksuell føles jo så sykt naturlig for meg. Jeg har jo liksom blitt sjokkert gang etter gang når jeg liksom skjønner hvordan andre har det. Også har jeg godtatt, da, at *jeg* er den rare. Men fortsatt så føles det ikke sånn for meg, og det er nesten absurd at andre opplever det så annerledes.

Flere informanter beskrev at det kan være vanskelig å navigere seksuelle situasjoner når man kun har sin egen aseksualitet som referansepunkt, særlig hvis ens egen interesse for sex er svak og man ikke har en klar preferanse for noen spesifikke seksuelle aktiviteter selv. Cecilie opplevde at sex var utfordrende fordi hun ikke visste hva hun likte, om hun likte noe overhodet, og ikke intuitivt kunne forstå eller klare å lese hva partneren likte:

Jeg kan si at jeg føler meg mer profesjonell på den romantiske enn det seksuelle, der jeg er sånn, "la oss prøve, la oss teste, jeg vet ikke?" Det føles som om jeg aldri lærer noe nytt når det kommer til seksuelle ting, det er sånn, alt sammen forsvinner [for hver partner]. Bare sånn, "hvordan gjorde man dette igjen? Hva er dette igjen?"

Cecilie omtalte det som en manglende «profesjonalitet» og sa at hun fort glemmer det hun lærer under sex fordi interessen ikke er der; ofte tenkte hun på noe helt annet under akten. Hun var avhengig av at partneren uttrykte sine ønsker eksplisitt. Sex er en kompleks mellommenneskelig samværsform som krever åpen kommunikasjon, men flere av informantene opplevde at de starter med et dårligere utgangspunkt enn andre. Adrian beskrev en tilsvarende utfordring med å «anvende kunnskapen», som er en av grunnene til at han levde fint uten sex:

Jeg har liksom kunnskap på et veldig elementært nivå, men jeg klarer liksom ikke å forstå hvordan man skal bruke den kunnskapen, da. Hvis det gir mening. (...) Jeg tror jeg liksom, vitenskapelig, så kunne jeg på en måte forstått hva som skulle til for at noen opplever en orgasme, for eksempel. Men jeg har ikke nok praktisk kunnskap, eller liksom ønske, til å få det til for en annen person, da.

For Elise besto ikke utfordringen i «mestre» samleiet og imøtekomme partnerens ønsker som sådan, men i å «mestre» sin egen seksualitet og forstå hva som kunne fungere for henne hvis hun skulle være seksuelt aktiv som aseksuell. Hun var først frastøtt av tanken på sex, men begynte å være seksuelt aktiv da hun ble sammen med partneren sin. For henne hadde det vært en lang og til tider utfordrende prosess å bli kjent med sin egen kropp og komfortabel med sex: *«jeg føler jeg mestrer det litt, men jeg føler fortsatt ikke jeg forstår det helt»*. Hun følte fortsatt på mye ambivalens, selv om sex også medførte mye positivt.

Sex fremstilles ofte som en stor kjærlighetserklæring eller en kilde til uovertruffen nytelse, glede og selvrealisering (Przybylo, 2019). Når mange av informantenes erfaring var at sex derimot oppleves som klønete, teknisk anstrengende eller at nytelsen var flyktig, vanskelig å oppnå eller vanskelig å gi, ble dette en kilde til skam over å ikke «mestre» noe alle andre angivelig får til. Det som opplevdes som manglende seksuell kompetanse fikk betydning utover det personlige og intime, og vekket en følelse av å stå utenfor et sosialt fellesskap.

Diskusjon

Det overordnede temaet «selvforståelse i møte med seksualitetsnormer» illustrerer hvordan de aseksuelle i utvalget oppdaget, forsto og forhandlet sin seksuelle identitet og atferd i møte med normative seksualitetsdiskurser. De fleste hadde følt seg annerledes i flere år før de fant ut om aseksualitet, og flere nølte med å adoptere merkelappen på grunn av tanker om at interessen for sex ville komme senere. Dette ligner mangel- og fornektelsesnarrativene («*denial narratives*») beskrevet i MacNeela & Murphys (2015) kvalitative studie, der

aseksualiteten ble bortforklart som en form for umodenhet, et mulig tegn på sykdom og en midlertidig tilstand av både de aseksuelle og andre rundt dem, enda seksuell tiltrekning og interesse antas å utvikle seg svært tidlig for de fleste som opplever det (Herdt & McClintock, 2000).

For mange handlet usikkerheten også om at aseksualitet defineres i negative ordlag, ut fra det det ikke er. Den aseksuelle identiteten må derfor aktivt konstrueres i et sosialt samspill: Først i sammenligning med normative erfaringer som gjør det tydelig at man opplever seksualiteten ulikt, deretter i et aseksuelt fellesskap som tilbyr et språk for den tidligere uforståelige fornemmelsen av å være annerledes. Flere studier har demonstrert aseksuelles kreative generering av mikroidentiteter og språkliggjøring av erfaringsmessige nyanser innenfor sitt miljø (Carrigan, 2011; Scherrer, 2008), som kan forstås som en motstand mot begrensende seksualitetsdiskurser som fremhever homo-, hetero- og biseksualitet som de eneste tilgjengelige subjektposisjonene.

Nødvendigheten av denne språkliggjøringen var tydelig. *Forventet seksualitet* innebærer forventningen om at alle skal identifisere seg med en bestemt seksuell identitet, kunngjøre den og leve den ut i praksis (Chasin, 2013; Gupta, 2015; Przybylo, 2019), noe som i dag anses som grunnleggende for å forstå seg selv som subjekt (Foucault, 1995). Når aseksualitet da er usynlig eller mangler et språk, forblir det en utenkelig subjektposisjon. Dette fikk reelle konsekvenser for mange av informantene. De forsøkte å forstå seg selv som seksuelt begjærende subjekter ved å lese sine kroppslige responser, eller sin estetiske og romantiske tiltrekning, som tegn på seksuell tiltrekning – og handlet deretter. Når dette føltes feil, ble det forstått som en feil eller en mangel ved dem selv. Individfokuserte mangel- og fornektelsesnarrativer (MacNeela & Murphy, 2015) ga intuitivt mer mening i møte med forventningen om at «alle» skal føle seksuell tiltrekning og lyst, selv om det etter hvert ble tydelig at dette var en ytre påført forventning.

Flere i utvalget beskrev sex som «teknisk» og et slags «skuespill» der de gikk igjennom bevegelsene uten innlevelse, i noen tilfeller motvillig eller med sterk ambivalens, fordi det var det de opplevde som forventet i situasjonen. Ifølge seksuell skriptteori (Gagnon & Simon, 2005) er seksualitetens uttrykksformer et resultat av internaliserte «skript», eller oppskriftsmessige måter å handle på i seksuelle situasjoner som i stor grad kan tilskrives sosialisering, dominerende kjønnsroller og kulturelle fremstillinger av sex. Beskrivelsene til Frida og Katrine reflekterte dette. Selv om mange av informantene opplevde sex som klønete og lite intuitivt, hadde flere likevel en slags forståelse for hvordan det skulle utspille seg. De inntok en «rolle» og spilte ut et seksuelt begjær og en nytelse de ikke egentlig følte på.

Det finnes ellers utallige grunner til at folk velger å ha sex, og seksuell tiltrekning er bare én mulig motivasjon (Meston & Buss, 2007). I parforhold synes sex ofte å bli tatt for gitt, noe alle informantene som var eller hadde vært i et forhold hadde kjent på. Uønsket sex i parforhold og ambivalens knyttet til seksuell aktivitet er på ingen måte unikt for aseksuelle (Cacchioni, 2007; Impett & Peplau, 2002; Muehlenhard & Peterson, 2005). Det er heller ikke følelsen av at sex er en plikt og at man kommer til kort som partner hvis man ikke har lyst på det (Træen, 2008) – forventet seksualitet påvirker alle. Likevel vil aseksuelle som sjelden eller aldri har lyst på sex, sannsynligvis utsettes for og eventuelt også samtykke til mer uønsket sex enn andre. Tidligere kvalitative studier (Gupta, 2017b, 2019) har fremhevet uønsket sex som en fremtredende utfordring for aseksuelle, og i Guptas (2019) utvalg var det særlig kvinner i parforhold som opplevde at de hadde lite seksuell autonomi. Dette gjenspeiler tendenser i heteroseksuelle parforhold generelt (Impett & Peplau, 2003; Vannier & O'Sullivan, 2010), men det var i dette utvalget uavhengig av romantisk orientering.

Det aseksuelle fellesskapet på internett ble for mange avgjørende for selvaksept og identitetsintegrasjon. På denne måten har internettsamfunn muliggjort en slags demokratisering av seksualitetsdiskursen, tilsynelatende adskilt fra eksperters kunnskapsproduksjon, sannhetspåstander og sykeliggjøring (Foucault, 1995; Gressgård, 2013). Helt adskilt er den likevel ikke. Aseksualitet som en seksuell identitet har vokst frem i en gitt kontekst med gitte diskurser. Scherrer (2008) bemerket i sin studie at mange aseksuelle hadde en essensialistisk forståelse av egen (a)seksualitet. Til en viss grad gjaldt det informantene i denne studien også. Noen var klare på at seksualitet kan være flytende og at merkelapper kan endre seg, men opplevelsen av å *alltid* ha vært sånn innerst inne, var noe som gikk igjen.

Oppdagelsen av aseksuelle fellesskap var ingen enveisbillett ut av den forventede seksualiteten. Seksualitetsnormer fortsatte å prege deltakerne fordi seksualitet hele tiden er så fremtredende i samfunnet. Det ensidige fokuset på at sex er *sunt* (Diamond & Huebner, 2012) ble for eksempel trukket frem som slitsomt, all den tid uønsket sex beviselig kan være usunt (Kern & Peterson, 2020). I en kvantitativ studie fra USA var det flere aseksuelle enn alloseksuelle som rapporterte at de hadde opplevd en traumatisk seksuell hendelse de siste 12 månedene, og flere hadde blitt diagnostisert med PTSD, uten at studien kunne si noe om årsakssammenhengen (Parent & Ferriter, 2018). De dominerende sexpositive diskursene (Gupta, 2011) rommer i liten grad muligheten for at seksuell helse også handler om å kunne velge bort sex hvis man lever godt med det.

Videre var det flere som var ubekvemme med det sosiale stigmaet rundt seksuell inaktivitet

og, for de som hadde det, opplevelsen av å ikke «mestre» sex. I en annen kvalitativ studie beskrev en av de aseksuelle deltakerne sin «klossete fumling» under sex (Dawson et al., 2016), ikke ulikt informantene i denne studien. Når det å ikke ha, «mestre» eller ønske å ha sex blir sosialt sanksjonert og stigmatisert (Gesselman et al., 2017), kan det være vanskeligere å være åpen om sin aseksuelle identitet.

Tema 2: En objektuavhengig seksualitet

Et lite mindretall (to personer) i utvalget opplevde seksualiteten som nærmest ikke-eksisterende eller ubetydelig, men de fleste hadde et forhold til enten fysisk opphisselse, onani, sex eller seksuelle fantasier. Det var stor variasjon i hvor ofte og på hvilke måter dette kom til uttrykk, men et fellestrekk for de fleste var at seksualdriften var ufiksert eller objektuavhengig, altså uavhengig av en bestemt person eller kropp som vekket seksuell interesse (Freud et al., 2001). Jeg sier *objektuavhengig* heller enn *objektløs* for ikke å implisere at det er noe som «skulle» ha vært der. Resultatene illustrerer at det finnes et mangfold av seksuelle opplevelser og uttrykksformer også i fravær av et seksuelt objekt.

Å ha en seksualitet uten tiltrekning eller sexlyst. De fleste av deltakerne opplevde å ha en seksualdrift og et forhold til seksualitet selv om de identifiserte seg som aseksuelle. Godt over halvparten (9 av 13) oppga for eksempel at de onanerte. Enkelte var også seksuelt aktive med partnere. For mange hadde dette vært vanskelig å forene med det å være aseksuell. Katrine fortalte at en av grunnene til at hun ikke tenkte på aseksualitet som en mulig identitetskategori før hun kom i 30-årene, var en oppfatning om at aseksualitet innebærer et totalt fravær av seksualitet:

Hvis jeg tenkte på det som en sånn kategori eller en merkelapp man kan sette på en person, så var det mye mer sånn ... det er noen som ikke har noe som helst forhold til seksualitet i det hele tatt. Men jeg opplevde at jeg hadde det, da. Gjennom fantasier og gjennom hvordan jeg forholdt meg til folk på det tidspunktet.

For Katrine hadde det vært en prosess å forene den tilstedeværende seksualiteten og med den aseksuelle identiteten. Hun hadde stilt seg selv spørsmålet om hun er «aseksuell nok» hvis hun onaner og har fantasier. Nå avviste hun den utbredte forestillingen om at seksuelle fantasier nødvendigvis indikerer noe grunnleggende om ens seksuelle orientering og sexlyst:

Det har vært en prosess å liksom komme fram til at okay, men det ene henger ikke nødvendigvis sammen med det andre – eller det går an, da. Det høres litt sånn selvmotsigende ut, men at man kan ha disse fantasiene og likevel ikke ha noen interesse av å gjøre noe sånt i virkeligheten.

Marit, som innså at hun var demiseksuell i 30-årene, brukte også lang tid på å finne ut at hun kunne tilhøre det aseksuelle spekteret. Hun hadde lenge vært seksuelt aktiv og opplevde sex som uproblematisk innenfor rammene av et godt parforhold. Hun opplevde lite spontan lyst og var ikke seksuelt tiltrukket av noen andre enn partneren sin, men hun var ikke klar over at slike erfaringer kunne falle inn under det aseksuelle spekteret:

Jeg var ganske tidlig seksuelt aktiv, og det er vel kanskje derfor at jeg på en måte ikke så på aseksualitetsspekteret for meg. Fordi jeg har liksom vært seksuelt aktiv og hatt glede av den sexen jeg har hatt, stort sett, og... Har ikke, på en måte, hatt noe sånn problemer med å *ha* sex, men det må alltid være den andre personen som initierer, for jeg er ikke den som kommer på at jeg har lyst til å ha sex, på en måte.

Disse eksemplene illustrerer at konseptualiseringen av aseksualitet som «ikke-seksualitet» er feilslått og fører til mye forvirring for de som tilhører det aseksuelle spekteret. Selv om lite eller ingen seksuell tiltrekning kjennetegnet alle informantene, var det ellers stor variasjon i grad av lyst, onani, fantasier, seksuell interesse, seksuell aktivitet og bruk av pornografi.

Noe som gikk igjen i mange av de andre informantenes svar, var at seksualiteten deres ikke var fraværende, men heller «objektuavhengig» eller retningsløs – altså ikke orientert mot et seksuelt objekt – og dermed gir den også lite indre motivasjon til å oppsøke sex med andre mennesker. Som Linnea sier: «*Veldig mange folk, på en måte, tenker at folk som er aseksuelle ikke har liksom libido. Det er ikke sant, det bare går ikke mot en spesifikk person.*» Linnea har blitt spurt om hun kan ha en «hormonfeil» som gjør at hun mangler seksuell lyst, men hun opplever at hun *har* lyst (i betydningen seksualdrift eller libido). Hun opplever imidlertid at det kan være en sammenheng mellom graden av lyst og aseksualiteten: «*Men det er sikkert sjeldnere for meg enn for noen andre folk som merker at de blir tiltrukket av folk forskjellige steder.*» For Linnea er «lysten» en spontan og uforutsigbar kroppslig fornemmelse som aldri er utløst av et spesifikt ytre (eller indre) stimuli.

Adrian opplevde derimot at aseksualiteten hadde lite effekt på seksualdriften, men han beskrev den samme «retningsløsheten» og opplevde i likhet med Linnea at det var en rent kroppslig funksjon uten noe utløsende stimuli: «*Jeg føler jeg har ganske høy libido, eller hvert fall ikke noe mindre enn gjennomsnittlig. Men det er på en måte aldri tilknyttet en person, da.*»

Noen informanter opplevde at pornografi eller seksuelle fantasier kunne utløse eller forsterke seksuell lyst og nytelse selv om de ikke var tiltrukket av noen. Fire av informantene oppga at de seksuelle fantasiene jevnlig kunne inneholde fetisjer og kink, slik som BDSM. Bondage gikk igjen i flere av svarene, en annen nevnte utroskap og trekant. En tredje fantaserte om å bli dominert og få grensene presset. Det fantasiene hadde til felles, var at de

nesten aldri inneholdt andre virkelige mennesker. Scenarioet, sanseopplevelsene, dynamikken eller relasjonen sto mer sentralt. Katrine beskriver det slik:

Altså, det er ikke konkrete mennesker. Det er ikke noen jeg kjenner, eller kjendiser, eller noe som helst bestemt menneske – da mister jeg det med en gang. For da blir det helt sånn feil, jeg er ikke noe interessert i det. Men hvis det er helt sånn der generiske personer, uten ansikt, på en måte – så fungerer det.

Guro beskrev menneskene i fantasiene sine ganske likt og sa at de ikke hadde noen definerende trekk:

Guro: Det er personer, men jeg fokuserer ikke noe på dem, da.

I: Er det noe annet du fokuserer på da?

Guro: Mer sånn... hva som blir gjort med meg og hvordan det føles.

Noen informanter beskrev at de selv var deltakende i fantasiene, mens for andre var fantasiene helt adskilt fra dem selv. Katrine tolket det slik at innholdet i hennes seksuelle fantasier skapte en distanse og reflekterte hennes ønske om å ikke delta i situasjonen:

Hvis jeg fantaserer om mann og kvinne sammen, så er det akkurat som – da kan jo jeg være i det bildet, og det vil jeg ikke. Så da kan det funke bedre å fantasere om to menn, for eksempel. For da er det et eller annet med at «å ja, men det er den *mannlige* kroppen, men *jeg* har ikke noe med det å gjøre.

Linnea sa også at hun ville vært ukomfortabel med å være deltakende i en fantasi, og at det hadde føltes unaturlig og «*frekt*» å fantasere om virkelige mennesker: «*Jeg føler at hvis jeg skulle sittet og tenkt på noen ha sex med noen andre, så ville jeg følt det var en invadering av privatlivet deres.*» Hun fortalte at hun ikke pleier å tenke på noe spesielt når hun onanerer: «*For meg er det mer sånn at liksom, det fysiske føles bra – that's it, liksom.*» Onani fremsto som mer umiddelbart forenelig med aseksualitet for de i utvalget som ikke hadde noen fantasier eller spesielle preferanser knyttet til det: Det er noe de kun gjorde for og med seg selv. Frida formidlet noe av det samme:

Så føler jeg liksom at måten jeg onanerer på kanskje reflekterer litt, altså, min aseksualitet, med det at jeg tenker ikke så veldig mye på ting som tiltrekker meg når jeg onanerer, det er helt stille og tomt i hjernen min når jeg gjør det.

Mange i utvalget hadde vært usikre på om fysisk opphisselse, onani eller fantasier betydde at de ikke egentlig er aseksuelle. For flere var det igjen nødvendig å sammenligne sine erfaringer med andres, for eksempel ved å lære at mange alloseksuelle fantaserer på en annen måte, eller ved å høre om andre aseksuelle som også onanerer. Den aseksuelle identiteten måtte stadig forsvares i møte med det som ble oppfattet som indre motsetninger, men den sto stødigere i et fellesskap.

Diskrepans mellom hode og kropp. Det var påfallende mange i utvalget som brukte et språk om seksualitet der det kroppslige (fysisk opphisselse og stimulering) var avskåret fra

den subjektive opplevelsen av seksuell lyst, nytelse eller engasjement i seksuelle aktiviteter.

Elise problematiserte hele lystbegrepet:

Jeg synes lyst er veldig vanskelig å forstå eller å bruke. Jeg kan si at jeg definitivt har opplevd, på en måte, seksuell *oppfisselse*. For det er mer mekanisk og det er mer sånn "ja, dette er det, det er lett å si". (...) Med kjæresten min, da, så hadde jeg jo også *lyst*, men det er bare, for meg føles det ikke som et så *sterkt* behov. Det er sånn: Ja, nå merker jeg at kroppen min er opphisset og på en måte klar til å ha sex, og jeg er helt med på det – det hadde passet fint, det hadde vært greit. Men det er ikke det *behovet*, liksom.

Elise opplevde ikke at lyst slik det typisk omtales var beskrivende for hennes følelser. Sex følte ikke som et «behov» som måtte tilfredsstilles, hun kunne fint vært det foruten, men hun hadde likevel lyst i den forstand at hun samtykket til samleie og kroppen var med på det:

Hvis han ikke er interessert, eller hvis vi slutter midt i forspillet eller et eller annet, så gjør det meg ingenting, så det er liksom ikke den tiltrekningen eller det behovet om at man trenger det veldig. Og det er derfor jeg sliter litt med å kalle det *lyst*, fordi det er liksom ikke så – det er helt greit, men det er ikke sånn at jeg har *kjempelyst*. Det er samtykke, liksom.

For flere av informantene hadde «lyst» for sterke konnotasjoner til at de ønsket å bruke det for å beskrive den mer nøytrale kombinasjonen av fysisk tenning og samtykke de kanskje møtte seksuelle situasjoner med. Flere opplevde at den sterke lidenskapen og higenen sex ofte omtales med var fremmedgjørende, vanskelig å forstå og lite beskrivende for deres erfaringer. Dette gjaldt typiske beskrivelser av både lyst og graden av interesse, innlevelse og nytelse under onani eller sex. Cecilie fortalte at hun ofte lå og kjedet seg under sex selv om «*kroppen vet hva den skal gjøre*». Hun forsto det som en «*disconnect mellom det fysiske, hva kroppen føler, og det hjernen min føler*»:

Kroppen min kan bli kåt, den kan like det. Den kan holde på som den vil, og jeg kan ligge der, bare "skjer det noe?" (...) Fordi jeg har ikke peiling, fordi hodet mitt tenker på noe helt annet. Jeg har ikke den "connectionen" i forhold til det seksuelle. Fordi jeg er ikke interessert, men kroppen kan være det. Den har lyst, den har lyst på baby en eller annen gang, tydeligvis!

Det seksuelle ble beskrevet som noe rent kroppslig og biologisk styrt som ikke er så mentalt og emosjonelt stimulerende, men heller ikke spesielt negativt. Så godt som alle i utvalget sa at de kunne oppleve fysisk oppfisselse og at samleie var gjennomførbart og stort sett uproblematisk for de som hadde hatt det. Det var heller motivasjonen, interessen og trangen til å oppsøke sex som var svak, og det at sex i seg selv ofte opplevdes som antiklimatisk, som for Adrian: «*Jeg kjente liksom ikke så mye, da. Mentalt eller emosjonelt. Det var bare en eller annet sånn veldig fysisk greie, og heller ikke så interessant, på en måte.*» Han beskrev det, i likhet med Cecilie, som et skille mellom subjektiv og kroppslig opplevelse, og forsto det som et uttrykk for aseksualiteten: «*Kroppen og det emosjonelle hang liksom ikke helt sammen, da. Mens nå, så skjønner jeg hvorfor det, hvorfor det er sånn.*»

Noen av de i utvalget som ikke var ciskjønnede følte denne diskrepansen mellom hode og kropp på et enda mer grunnleggende nivå. Veronika (voksen, transfeminin) beskrev at det var vanskelig å ta stilling til spørsmål om seksuell lyst og kroppslig nytelse når hun hele tiden levde med kjønnsdysfori. For henne var onani «*pliktorientert*», noe hun gjorde fordi hun «*ikke liker ereksjoner*».

For omtrent halvparten av deltakerne, inkludert de som onanerte, var det også vanskelig å fremprovosere seksuelle fantasier. De opplevde at de ikke har et «mentalt sexliv». Josefine beskrev at «*[det] blir jo bare samtaler*» hvis hun prøvde å forestille seg et seksuelt scenario. Elise sukket da jeg stilte spørsmål om seksuelle fantasier, hun syntes det var vanskelig å i det hele tatt forstå hva det er. Hun ønsket å være seksuelt aktiv for parforholdet, men mangelen på fantasier og klare preferanser gjorde det utfordrende å finne andre veier til tenning og nytelse: «*Jeg har liksom ikke så mye seksuell identitet, om man kan si det, jeg har liksom ikke så mye interesser eller så mye ønsker eller noen personlighet seksuelt.*» Hun oppga at hun kunne bruke empatisk innlevelse i partnerens lyst eller porno for å forsøke å fremkalle en slags vikarierende lyst, men det skjedde aldri spontant. Kroppen kunne respondere på berøring, men det opplevdes ofte som om hodet ikke spilte med.

Diskusjon

Utvalget var heterogent når det gjaldt både seksualdrift, seksuell atferd, fantasier, fantasiens innhold, onani og frekvensen av dette. I tråd med funn fra Brotto og Yule (2011) var ikke utilstrekkelig fysisk opphisselse et problem for de seksuelt aktive. Et flertall i utvalget onanerte, og mange beskrev det som en rent fysisk aktivitet uten en medfølgende opplevelse av subjektiv lyst eller motivasjon for sex, en tendens som også er blitt dokumentert tidligere (Brotto et al., 2010; Prause & Graham, 2007). For flere handlet onani mest om avspenning og avslapning, men noen hadde også seksuelle fantasier.

I en kvantitativ studie som målte forekomsten av seksuelle fantasier og onani blant aseksuelle, oppga 56 % av de aseksuelle deltakerne at de onanerte på månedlig basis, 50 % onanerte med seksuelle fantasier, 19 % onanerte uten å ha seksuelle fantasier og 20 % oppga å aldri onanere eller ha seksuelle fantasier (Yule et al., 2014b). Resultatene fra denne studien reflekterer det samme. Den forholdsvis høye forekomsten av seksuelle fantasier gitt fraværet av tiltrekning, utfordrer tradisjonelle konseptualiseringer av seksualitet og seksuell orientering der erotiske fantasier forstås som uttrykk for ens faktiske tiltrekning, ønsker og preferanser (f.eks. B. Ellis & Symons, 1990; Storms, 1980).

Bogaert (2012) har foreslått at enkelte aseksuelle har en såkalt identitetsløs seksualitet, som han kaller «*autochorisseksuell*», kjennetegnet av at ens seksuelle fantasier ikke

inneholder en selv. Subjektet har selv ingen rolle i fantasien, og fantasien forutsetter derfor ikke en personlig opplevelse av tiltrekning. For noen i denne studien stemte dette, og det gikk igjen at de ofte oppdiktete personene i fantasiene var mer interessert i sex enn dem selv. Et mindretall oppga at de selv var med i fantasiene, men at den taktile opplevelsen og eventuelt kink-elementer var viktigere.

Flere i utvalget nevnte at fantasiene kunne inneholde fetisjer og BDSM, selv om de fleste ikke ønsket å handle på det. En nyere kvantitativ studie, også av Yule et al. (2017), fant at aseksuelle og alloseksuelle hadde like høy sannsynlighet for å fantasere om BDSM, uansett kjønn – dette var den største likheten mellom gruppene når det gjaldt fantasiens innhold. Det foreligger også to kvalitative studier som har undersøkt aseksuelle som aktivt praktiserer BDSM (Sloan, 2015; Winter-Gray & Hayfield, 2021). Informanter i Sloans (2015) utvalg beskrev noe av det samme som informantene i denne studien: At personene i fantasiene deres var perifere eller ansiktsløse, og at situasjonen eller eventuelt fysiske objekter var mer sentrale. Det er tydelig ut ifra dette at seksualitet kan være veldig mye mer enn seksuell tiltrekning, også for aseksuelle. Samtidig kan aseksuelles opplevelser med det som *antas* å være seksuelt (f.eks. BDSM, onani, visse former for fysisk berøring eller bekledning), utfordre forestillingen om at det nødvendigvis handler om sex.

Det var et betydelig antall i utvalget som ikke fantaserte, ikke klarte å fremkalle seksuelle fantasier og ikke opplevde å ha noen seksuelle preferanser, selv om de kunne oppleve fysisk opphisselse, onanere, få orgasme eller være seksuelt aktive, noe tidligere forskning også har vist (Brotto et al., 2010; Prause & Graham, 2007; Van Houdenhove et al., 2015a; Yule et al., 2017). Den subjektive, mentale og emosjonelle opplevelsen gjenspeilet ikke kroppens aktivisering. Dette reiser spørsmål om hva som kan betegnes som «seksuelt», og i så fall hvorfor. Er seksualdriften nødvendigvis «seksuell» hvis den er ufiksert, retningsløs og aldri motiverer til seksuell samhandling? Hvis den er helt uavhengig av et subjekt som begjærer et objekt? Kan onani være en ikke-seksuell handling?

Hva som regnes som «sex» er ofte kontekstavhengig og kulturelt betinget. Innenfor feministisk teori og kjønnsforskning kritiseres ofte det *coitale imperativet*, som fremstiller det heteroseksuelle samleiet som den eneste, viktigste, sunneste eller mest gyldige formen for sex (McPhillips et al., 2001; Przybylo, 2011), noe LHBTQ+-personer lenge har bestridt (Willis et al., 2018). På samme måte utfordrer aseksuelle sentraliteten til det «seksuelle» i det som ofte forstås som sex, men som ikke nødvendigvis er det.

En av informantene i denne studien var demiseksuell og passer dermed ikke beskrivelsen av å ha en «objektuavhengig» seksualitet. Tvert imot forutsatte den seksuelle lysten og

fantasiene tilstedeværelsen av partneren hennes, enten fysisk eller mentalt. Lysten hun opplevde var som regel responsiv (dvs. mottakelig for seksuell aktivitet først etter eksponering for seksuelle «hint» eller stimuli, som partnerens interesse) heller enn spontan, og utelukkende fokusert på ett objekt (partneren). I Diamonds (2003) bioatferdsmodell, der romantisk og seksuell tiltrekning kan påvirke hverandre gjensidig på tvers av orientering, gir demiseksualitet mening: Den seksuelle tiltrekning utvikler seg som et resultat av et dypere emosjonelt bånd eller tilknytning, men er ellers fraværende.

Det var også andre i utvalget som oppga at de opplevde responsiv lyst, som har blitt foreslått som et kjennetegn ved kvinners tenningsmønster (Basson, 2000). Innlevelse i en partners tenning og begjær kan være en mulig inngang til fysisk opphisselse selv for de som ikke opplever seksuell tiltrekning. Flere av de som fantaserte eller brukte pornografi sa også at opphisselsen gjerne var et resultat av innlevelse, mens personenes kropp, utseende eller kjønn ofte var av underordnet betydning.

Mange opplevde sine seksuelle responser, fantasier eller atferd som truende for den aseksuelle identiteten. Dette kan tenkes å ha sammenheng med definisjonen av aseksualitet (AVEN, 2021), at den er «via negativa»: Et fravær av seksuell tiltrekning, seksuell lyst eller seksuell interesse. Definisjonen sier ikke noe om hva som *kan* være der i fravær av tiltrekning og subjektiv lyst. Det kan virke som at forståelser av aseksualitet som «ikke-seksualitet», et fravær av seksualitet eller seksuell inaktivitet stadig truer selvkonseptet, i tillegg til at essensialistiske seksualitetsdiskurser som vektlegger temporal stabilitet (Cranney, 2017) og biologisk forankring (Yule et al., 2014a), gjør at atferd som angivelig strider imot identiteten nedtones eller blir uforståelig (Valentine, 2003).

Frykten for å ikke være «aseksuell nok» går igjen i andre kvalitative studier (Mollet, 2020). Også Chasin (2013) problematiserer myten om den uangripelige aseksuelle, som skal være et slags symbol på aseksualitet som en legitim orientering ved å aldri ha hatt sex, ikke ha noen traumer, kroniske sykdommer eller funksjonsnedsettelse, ingen kinks, og så videre. En mulig årsak til dette er at aseksualitet ofte blir møtt med motstand og mistenkeliggjøring utad (MacInnis & Hodson, 2012; Robbins et al., 2016). Men også for den enkelte aseksuelle må identiteten stadig må forsvares og reforhandles i møte med det som oppleves som inkongruent atferd. Hvorfor det, når onani og fantasier er såpass utbredt blant aseksuelle?

I tillegg til å være den dominerende diskursen, har den essensialistiske forståelsen av seksuell orientering som noe stabilt, medfødt, klart avgrenset og definerbart politiske implikasjoner. «Født sånn»-retorikken kjennetegner LHBTQ-personers rettighetskamp og kamp mot sykkeliggjøring (Chasin, 2013), ofte med god grunn (Hoyt et al., 2019). På samme

måte har forskningen på aseksualitet vært opptatt av stabilitet, biologi og snevre definisjoner (Van Houdenhove et al., 2017) for å kunne operasjonalisere aseksualitet og skille det fra seksuelle dysfunksjoner, men det er ikke sikkert (a)seksualitetens mangfold alltid lar seg kategorisere i en klart avgrenset seksuell identitet.

Dette utvalget representerte et stort mangfold. Seksualdriften var i større eller mindre grad tilstedeværende hos de fleste, men den var ofte ufiksert og uavhengig av et seksuelt objekt, som følgelig førte til lite motivasjon til å ha sex. Sex i seg selv var stort sett møtt med likegyldighet heller enn aversjon, og ofte mest motivert av ikke-seksuelle former for tiltrekning og relasjonelle behov.

Tema 3: Romantisk, platonisk eller noe midt imellom

Halvparten av de intervjuede hadde en romantisk orientering som stort sett ble oppfattet som helt adskilt fra (a)seksualiteten. De resterende var aromantiske eller gråromantiske og hadde aldri eller i liten grad opplevd romantisk tiltrekning. For mange var likevel skillelinjene mellom platonisk og romantisk tiltrekning flytende.

En glidende overgang mellom vennskap og forhold. Cecilie identifiserte seg som bifil og kunne forelske seg i kvinner og menn, men i begynnelsen forsto hun ikke hvorfor hun ikke likte eller ønsket å ha sex når hun så tydelig følte både estetisk og romantisk tiltrekning:

I starten skjønnte jeg jo ingen ting. Sånn, hvorfor... jeg liker jo disse personene, hvorfor kan jeg ikke? Men det gir jo mening nå, for at jeg kan fortsatt være forelsket i en person, jeg kan fortsatt elske en person, men fortsatt ikke ha lyst til å gjøre det fordi det er ikke kobla til på den måten hos meg, dessverre.

Mange hadde en forestilling om at romantisk tiltrekning nødvendigvis må innebære seksuell tiltrekning, noe som kan gjøre det vanskeligere for romantiske aseksuelle å forstå sin egen orientering, bli møtt med forståelse av andre, og navigere dating og parforhold. Det er en holdning Frida også hadde blitt møtt med:

(...) at min romantiske tiltrekning og min emosjonelle tiltrekning ikke teller fordi at jeg ikke har seksuell tiltrekning. Som er helt absurd, iallfall, fordi at jeg føler jo på de samme romantiske tiltrekningene som alle andre lesbiske. Så jeg vet jo at jeg er lesbisk, men det er bare så rart at noen fortsatt tror at nei, hvis du er aseksuell så er du – du er ingenting.

De fleste av informantene med en romantisk orientering hadde opplevd typiske forelskelser, med intense positive følelser, spenning eller nervøsitet, glede og opptatthet av den de beundret. Inga beskrev det slik: «*Glede kommer mye lettere. Og gjerne en sånn nervøsitet som driver og kribler skikkelig. Men også en veldig sikkerhet.*» Hun fortalte videre at hun fikk en økt trang til å stille opp for personen hun var forelsket i og at hun tenkte mye på dem. Det tok

derimot tid å faktisk falle for noen:

Jeg er en veldig romantisk person, men det å faktisk forelske seg... (*Latter*) Det er ikke noe som kommer med en gang. Jeg føler det bygges veldig mye på at du stoler på den andre personen. Og blir bare mer og mer komfortabel.

Forelskelsene hennes startet alltid med en platonisk tiltrekning og gikk over til noe annet. Inga lurte på om det kunne komme av at hun var åpent aseksuell og derfor antok at alloseksuelle ikke ville være interessert i henne når hun først ble kjent med dem: «*Da har ikke de noen interesse i meg, men vi kan være gode venner.*» Det var imidlertid gjennomgående for de fleste i utvalget at romantisk tiltrekning ikke skjedde øyeblikkelig, men at det baserte seg på en god og tillitsfull relasjon eller en «kjemi». Flertallet sa også at et pent utseende ikke var nok til å vekke romantisk interesse, i så fall var det heller en vag nysgjerrighet, som Marit beskrev: «*Jeg ser jo at noen ser pen ut og synes det kan være interessant å se på pene folk. Men det er liksom ikke noe utover det.*» Frida fortalte at hun ikke opplevde estetisk tiltrekning før hun forelsket seg:

Folk sier, "jaja, men det er jo bare personlighet som teller", men i mitt tilfelle så er det faktisk bare det som teller, fordi jeg ser ikke på utseendet i det hele tatt. Men så plutselig så begynner jeg å tenke at jo, men jeg er glad i denne personen, og derfor så er de fine i mine øyne.

Marit hadde også undret seg over hvorfor den romantiske tiltrekningen alltid oppsto etter at hun hadde etablert et vennskap med noen. Hun lurte på om hun var demiromantisk og om det kanskje skyldtes mangelen på umiddelbar fysisk eller seksuell tiltrekning. Hvis tiltrekningen var mer basert på personlighetstrekk og en god relasjon, ville den nødvendigvis ta lenger tid å utvikle:

Jeg har vært i veldig få forhold og aldri, på en måte... jeg vet liksom ikke om det er denne mangelen på fysisk tiltrekning som har stoppet forhold i å starte med mindre jeg har vært venner med dem først, eller hva, i og med at du vet ikke om du er tiltrukket av noen før du har en «connection», på en måte.

For mange var det med andre ord en glidende overgang mellom vennskapelig eller platonisk og romantisk tiltrekning, og disse skillelinjene opplevdes ikke alltid som like tydelige for alle. Inga beskrev at hennes nåværende forhold føltes som en mellomting: «*Det hadde ikke vært noe forskjell for meg å være platonisk partner eller faktisk forhold. Men for min del så er jo affeksjonen der uansett, liksom.*» Adrian var usikker på om han var demiromantisk eller gråromantisk, og sa at «*hvis jeg føler meg veldig knytta til en person, så kan det fort bli veldig sterke følelser*», men beskrev at et bestevennforhold hadde vært viktigere for ham:

Jeg tror jeg også har liksom opplevd [romantisk tiltrekning] ganske sjeldent, eller veldig svakt. Og at hvis jeg opplever det, så er det på en måte mer ... så føler jeg det har vært mer viktig å tenke på det mer som en bestevenn, da. Jeg tenker ... det er viktigere for meg å ha en

bestevenn enn en romantisk partner, egentlig, da.

I fravær av seksuell tiltrekning, og med ulike grader av romantisk og emosjonell tiltrekning, kan det være vanskelig å beskrive følelsene sine med konvensjonelle termer og vite sikkert hva slags form for intimitet man egentlig ønsker i en relasjon. Dette var en utfordring for både de romantisk orienterte og de aromantiske i utvalget.

Aromantisk kjærlighet. Linnea, som var aromantisk og opplevde at kjærligheten hun hadde for nære venner var det sterkeste hun kunne føle, syntes det var vanskelig å vite sikkert at følelsene ikke var romantiske:

Det er veldig vanlig at folk tenker at på en måte at når man er venner, så er det på en måte sånn at det er en kategori liksom *under* kjæresten. Og det er det helt sikkert for noen, men for meg er det sånn, jeg er veldig glad i vennene mine. Da har jeg vært litt sånn, "hm, er det følelser her?" Egentlig ikke, men fordi at jeg er liksom glad i vennene mine så føles det noen ganger – altså, fordi jeg ikke har opplevd liksom at jeg har vært forelska i noen eller noe sånt, så har det vært litt vanskelig å kjenne forskjell på det, da.

De aromantiske i utvalget hadde hatt samme utfordring med sin romantiske identitet som med sin seksuelle identitet: Å forstå at følelser og atferd som ofte omtales som romantiske eller som komponenter av romantisk tiltrekning, ikke var det i deres tilfelle. For Linnea, Robin og Katrine hadde dette vært vanskelig å innse i møte med sterke, internaliserte sosiale og kulturelle forventninger om at romantisk kjærlighet er noe alle vil oppleve og at parforhold er en naturlig måte for alle å organisere relasjoner på. Katrine beskrev denne forvirringen:

[Jeg har] kanskje tenkt at "kanskje jeg nå forelsker meg i dette mennesket", men så var det kanskje bare at jeg... ja, det var kanskje intellektuell tiltrekning, eller at jeg likte å være sammen med dem, eller at jeg var fascinert eller interessert i å vite mer om dem, eller... Det er vanskelig å si, hvor stopper det ene og hvor begynner det andre?

I mangel på klare skillelinjer mellom komplekse, mellommenneskelige følelser, ble det nødvendig for både Katrine og Robin å ha noe konkret og kvantifiserbart for å forstå at de var aromantiske, slik som hvor mye man tenker på noen. Robin sa at: «*Mange beskriver sine romantiske opplevelser som at "jeg tenker på den personen hele tiden". (...) Når en nysgjerrighetssituasjon dukket opp, så håpet [jeg] på at "dette er endelig det."*» Men nysgjerrigheten gikk alltid over og Robin forsto at han «*ikke føler hva andre beskriver som romantiske følelser*». Katrine uttrykte det samme: «*Det der med å tenke på noen hele tiden, fra du våkner til du legger deg. Jeg har aldri vært der.*»

Begge hadde hatt vonde erfaringer med å såre og skuffe tidligere partnere før de ble klar over at de var aromantiske. Katrine fortalte at det emosjonelle båndet i forholdet var sterkt og betydningsfullt for henne selv om det ikke var romantisk:

Det var liksom noen jeg ville være sammen med og noen jeg var opptatt av og ville bli kjent

med og hadde det fint sammen med. Og så skjønnte jeg jo da at *likevel*, at det jeg opplevde ikke var det samme som det de opplevde. Jeg tror det var sånn jeg skjønnte at jeg ikke liksom var forelska, fordi de var et helt annet sted enn meg i det forholdet. "Åja, de er jo helt hodestups." Så da var det sånn, å si at "jeg tror ikke det her funker", og så ikke klare å gi slipp likevel, for jeg ville ha det som vi hadde.

Hun beskrev disse forholdene som nære tilknytningsrelasjoner med mange av komponentene til et tradisjonelt romantisk parforhold: estetisk, intellektuell og emosjonell tiltrekning, en spesiell «kjemi», emosjonell og fysisk nærhet, fortrolighet, dyp tilknytning og felles interesser. Likevel var det noe som ble feil, noe mer enn det seksuelle. Graden av forpliktelse og åpenhet om forholdet var noe av det: «*[Jeg prøvde] å liksom skjønne at "ja, men jeg vil jo bare være sammen med deg og prate med deg hele tiden, men jeg vil ikke hele den pakka der. Kan ikke si at du er kjæresten min."*» Hun beskrev fortvilelsen ved å ikke vite hvorfor parforhold ikke fungerte for henne, skammen over å såre sine partnere og utfordringene med å gi slipp på en så nær relasjon:

Og selv om jeg ikke var forelska, og ikke var romantisk tiltrukket av dem, så var det likevel kanskje, på en måte, den sterkeste følelsen jeg kan oppleve overfor et annet menneske. Som var vondt å gi slipp på, da. (...) Vi var hverandres nærmeste, på en måte.

Robin hadde også erfaringer med å såre sine nærmeste. Han opplevde at mye av det han gjør og setter pris på i nære relasjoner – felles interesser, rutiner, aktiviteter, langsiktige mål, kanskje også felles bosted – har blitt stemplet som romantisk, men at dette er en misforståelse:

For meg er det ikke knyttet til noen sterke følelser. Det er alle konkrete ting jeg kan skrive ned om hva vi har til felles og kan gå igjennom ganske logisk. Men hvis andre [setter en] romantisk merkelapp på det – det er greit for meg.

Han beskrev også en lignende utfordring med forpliktelse og prioritering:

Jeg tror det ofte kommer opp med prioriteringer, sånn hvor mye den andre personen prioriterer meg i dagen deres foran andre ting de selv skal gjøre, eller at – når vi tenker på langtidsplaner, at de er villig til å gi opp på andre viktige ting for å [være] sammen med meg, og jeg føler jeg kan ikke gi opp andre ting som er viktig for meg.

Robin sa at det ikke føltes naturlig å tilsidesette egne mål og drømmer for en partner, og at en partner dessuten ble mindre attraktiv hvis de ofret for mye for ham – det føles ubalansert, klamrende. Det som forventes i et parforhold som viste seg å bli utfordrende for Katrine, Robin og andre aromantiske i utvalget, sier imidlertid noe grunnleggende om normene for romantiske forhold: At de synes å innebære en grad av forpliktelse, åpenhet om forholdet, eksklusivitet, kompromiss, seksuell interesse, emosjonell intensitet og oppslukende opptatthet av partneren som ikke føles helt naturlig for mange aromantiske.

Diskusjon

Det er veldokumentert at mange aseksuelle har en uavhengig romantisk orientering som er vel så viktig for identiteten som aseksualiteten, om ikke mer (Carrigan, 2011; Mitchell & Hunnicutt, 2019; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015a). Det finnes et mangfold av mikroidentiteter som beskriver både seksuell og romantisk orientering, inkludert dens retning, mønster og forutsetninger (f.eks. demiseksualitet) (Carrigan, 2011). En ny kvantitativ studie utført av Antonsen et al. (2020) kartla nettopp dette. De fant at 74 % var romantiske aseksuelle (n = 4032), men også 13,3 % av de alloseksuelle hadde adskilte orienteringer. De aseksuelle i deres studie hadde i tillegg signifikant høyere sannsynlighet for å være biromantiske (38,3 %).

Funnene fra denne studien antyder at romantisk og seksuell orientering kan være adskilt for mange aseksuelle, i tråd med Diamonds (2003) bioatferdsmodell. De fleste i utvalget trakk frem tillit, kjemi, trygghet, kompatibilitet og nært vennskap som avgjørende elementer i et forhold. For mange var dette også forutsetninger som måtte være til stede for at en forelskelse skulle kunne utvikle seg. Kun én i utvalget var spesielt motivert av fysisk utseende, resten måtte bygge opp en tilknytningsrelasjon og følte sjelden en umiddelbar fysisk tiltrekning som motiverte til tilnærmingsatferd, slik seksuell tiltrekning antas å gjøre. Informantenes tiltrekningsmønster og foretrukne relasjonsorganisering kan minne om affektiv eller vennskapelig kjærlighet («*companionate love*») innenfor Sternbergs (1986) triangulære kjærlighetsmodell, en form for kjærlighet som forstås som adskilt fra «romantisk kjærlighet» fordi den ikke innebærer lidenskap.

Det ville imidlertid vært en forenkling å påstå at dette kjennetegnet alle informantenes forhold og forelskelser. Flere beskrev «klassiske» forelskelser med medfølgende nervøsit, spenning, intens opptatthet og lignende, helt uavhengig av seksuell interesse. Funnene tyder heller på at lidenskap ikke er forbeholdt seksualiteten, og at det å ha dype tilknytningsrelasjoner kan være vel så intenst og viktig for aromantiske som for romantiske. Flere beskrev at skillelinjene mellom romantiske og sterke platoniske følelser kan føles uklare og at normene for relasjonsorganisering er begrensende for den intimiteten de søker. Alle opplevde estetisk, emosjonell, romantisk og sensuell tiltrekning i ulik grad og med ulike preferanser.

Tema 4: Forhandling eller avvisning av tradisjonelle parforhold

De fleste i utvalget var i eller ønsket seg enten et nært romantisk eller platonisk forhold. Alle hadde ulike preferanser når det gjaldt grad av fysisk og emosjonell nærhet, forpliktelse, samvær, kosing og kyssing. Det å være aseksuell eller aromantisk innebar likevel alltid en aktiv utfordring, reforhandling eller avvisning av det tradisjonelle, monogame, romantiske og seksuelle parforholdet for informantene.

Forhandling av sex i parforhold. Cecilie opplevde at mange avviser aseksuelle på grunn av fordommer og forestillinger om at sex vil være utelukket i et forhold. Hun fremhevet at kommunikasjon er nøkkelen:

Folk holder seg veldig fort unna folk som er aseksuelle fordi de vet ikke, de tør ikke å ta sjansen på at det kanskje kan funke, eller i det hele tatt å ta den kommunikasjonsdelen for å planlegge hvordan det kan funke.

Utvalget var todelt når det gjaldt villigheten til å ha sex i et parforhold. For de som hadde det, var det avgjørende med åpen kommunikasjon om grenser, ønsker og forventninger til hyppighet. Elise hadde hatt en lang prosess med å forsone seg med sex. Hun fortalte at *«før (...) jeg ble sammen med nåværende kjæreste, så tenkte jeg at hvis jeg skal være i et forhold, så vil jeg helst ikke ha sex.»* Hun hadde lenge *«neglisjert»* seksualiteten, men ønsket etter hvert et *«normalt kjæresteforhold»* og å innfri partnerens ønsker:

Jeg ville jo ha kjæreste, og jeg skjønnte jo at jeg kan ikke forvente å finne en annen aseksuell, og så skjønnte jeg etter hvert, jeg kan ikke forvente – hvis jeg skal være sammen med særlig gutter, da – å forvente at de skal gi opp *det*. Da er det kanskje jeg som må... da er det kanskje minst for meg å ofre, og det er... Jeg ble litt mer moden.

Elise omtalte det som et modenhetstegn at hun gikk fra å leve kompromissløst i sølibat til å bli kjent med sin egen seksualitet og utfordre sitt perspektiv på sex som noe ekkelt, unødvendig og uønsket. For henne har forsoningsprosessen handlet om både det relasjonelle ønsket om å gjøre det beste for parforholdet, men også en slags tilpasning og assimilering på et mer personlig plan:

Også er det også litt for å... litt for å føle meg normal, må jeg si. Og mestre ting som jeg vil mestre og få til ting som andre får til, på en måte. Jeg vil ikke ha et sånt "weak spot". Så det er også en motivasjon – som kom etter hvert – at dette vil jeg få til. Jeg vil ikke føle meg *så* annerledes. Selv om jeg startet med å føle meg veldig stolt av det, og nå er jeg mer sånn: Nei, jeg tror det er bedre å bare godta denne ... sånn som samfunnet er, på en måte.

Hun sa at det ikke lenger føles som et *«så stort offer»* å ha sex. Sex i seg selv var stort sett positivt: Godt for parforholdet, det tilførte positive følelser og hormoner, en slags fornyet forelskelse, og det var en kilde til nærhet: *«Fordi jeg synes det er en fin ting sammen, det er veldig sånn nærhetsfølelse, enda mer enn kos, liksom.»* Partneren hennes hadde hjulpet henne

på veien og de forsøkte å finne ting hun kunne like seksuelt, men det hadde vært utfordrende:

Det er liksom nesten et svart hull der, liksom. Det er ikke noe som gir meg veldig interesse, men jeg kan jo tenke på og kose meg med disse koselige sidene ved sex, som føles veldig nært og fint, og hvert fall når man er i et forhold... eller at det føles spennende. Men det er jo, det er ikke den seksuelle interessen, det er gleden av det på andre måter.

Elise sa likevel at hun ideelt sett ville hatt sex uansett, bare litt sjeldnere: «*Det er verdt det å være seksuelt aktiv.*» Hun slo seg til slutt til ro med den forventede seksualiteten og forsøkte å navigere den best mulig.

Det var flere i utvalget som trakk frem det at sex er nært og intimt som en motivasjon, selv om de kanskje ikke hadde så sterk lyst eller interesse selv. Frida sa: «*sex liker jeg egentlig bare fordi at det er intimt og koselig. Jeg liker liksom det som leder opp til det, og at man liksom får de der fysiske behovene dekket.*» Marit beskrev det samme: «*Jeg tror mye av det jeg liker med sex er nærheten, for ofte har jeg sex uten at jeg føler den tenningen, og da handler det mer om, på en måte, den intime delen av det.*» Det var det relasjonelle som i stor grad gjorde sex meningsfullt for de seksuelt aktive informantene, og ofte var det betinget av at partneren hadde lyst. Frida trakk også frem god kommunikasjon, kontroll over situasjonen og avslappethet som viktige betingelser: «*Jeg liker gjerne å ha litt... ikke sånn direkte kontroll, at jeg styrer rundt, men at jeg føler jeg selv har kontroll med meg selv.*» Cecilie hadde andre forutsetninger som måtte være på plass. Hun vektla spesielt estetisk og romantisk tiltrekning:

Jeg må hvert fall ha følelser for en person, for at jeg skal i det hele tatt *orke* å være der og orke å prøve. (...) Jeg har funnet ut at hvis jeg skal fungere seksuelt for min del, så – siden jeg ligger der og bare kjeder meg uansett – da må hvert fall personen være noe fin å se på.

For Cecilie fungerte det å gjøre en eksplisitt forhandling: Hvis de skulle ha sex, måtte partneren gjøre noe for henne også. Det hun fikk tilbake kunne for eksempel være en is, en middag eller kos og filmkveld. Cecilie ga uttrykk for å ha et upersonlig og pragmatisk forhold til sex. Hun la ikke skjul på at all seksuell aktivitet var ytre motivert fra hennes side: «*Da er det forskjellige ting jeg får ut av det, kanskje ikke akkurat der og da, men da kan jeg ligge og tenke på det og glede meg. Så da ligger jeg der og er fornøyd og glad.*»

Det var variasjoner i hvordan informantene navigerte forventningen om seksualitet i parforhold. Noen forsonet seg med det og prøvde å finne den indre motivasjonen ved å betone de positive aspektene ved sex som ikke dreier seg om subjektiv lyst og nytelse. Andre gikk mer pragmatisk til verks.

Alternativer til parforhold. Forventningen om parforhold kan oppleves som allestedsnærværende. Monogame parforhold er den sedvanlige måten å organisere romantiske relasjoner på, og slike forhold troner på toppen av relasjonshierarkiet for de fleste. Parforhold

kommer også med et sett av forutbestemte antakelser, forventninger og ritualer som tas for gitt, men som for aseksuelle og aromantiske kan by på utfordringer.

Josefine og Heidi hadde aldri ønsket å kysse noen eller ha sex, og Josefine hadde heller aldri ønsket seg et forhold. De fortalte begge at de helt fra barneskolen av unngikk «liksomforhold» og kysseleker. Josefine utdypet at: *«til og med da så var det et problem. (Latter) Han ville liksom holde hender og susse, og jeg var sånn "nei, la oss klatre i trær!"»* Denne motstanden hadde vedvart inn i voksenlivet for dem begge. For Josefine var ikke parforhold en ønsket og naturlig tilstand, det hadde bare blitt ubalansert og for forpliktende: *«Det blir dumt at den ene parten kanskje faktisk vil forplikte seg til noe som jeg ikke på en måte bryr meg noe om.»* For flere ble løsningen å leve enslig og i sølibat: *«Jeg føler ikke det på en måte er et problem, men heller ikke noe jeg har valgt. Det er på en måte bare enklere å leve på den måten, rett og slett.»* (Adrian)

Katrine hadde flere vonde forsøk på tradisjonelle parforhold bak seg, men hun hadde også kommet frem til at hun har det best alene hvis hun ikke skulle komme til å møte en annen aromantisk aseksuell:

Jeg tror bare at jeg da, nå, er så... redd for å forplikte meg til noe, da. Fordi at jeg har ikke lyst til å såre noen flere mennesker. Så vet jeg ikke helt hvor jeg heller skulle møte noen som vil det samme som meg. Også har jeg det egentlig helt fint alene.

Det var imidlertid ting hun savner ved parforhold, som ikke-seksuell fysisk nærhet og fortrolighet. Hun nevnte lengsler som å snakke åpent om hverdagens banaliteter og sitt indre liv: *«at jeg sier ting til denne personen som jeg ikke sier til noen andre. Og at jeg kan fortelle alle mulige små, teite detaljer om dagen min som ingen andre bryr seg om.»* Det opplevdes begrensende at denne graden av intimitet er forbeholdt parforhold, og at den sjelden opptrer uten medfølgende forventninger om seksuell og romantisk intimitet.

De fleste i utvalget beskrev å ha et behov for nære, intime, fortrolige relasjoner og fysisk nærhet selv om de var aseksuelle og kanskje aromantiske. Løsningen for flere hadde vært å redefinere og reforhandle det tradisjonelle parforholdet. Robin hadde bodd mye i utlandet og erfarte at polyrelasjoner var den beste løsningen:

Min mest ideelle intimitetssituasjon, det skjedde da jeg bodde i [større vestlig land] og var aktiv i polysamfunnet der. Og jeg traff ganske mange aseksuelle eller aromantiske eller begge deler. Og de sa at det er mye større rom for oss her, fordi når vi har en nær relasjon, [er] det ikke press for oss [om] å dekke alle den andres behov. Hvis jeg ikke vil ha sex, er ikke det et problem, fordi den andre personen kan bare ha sex med andre.

For Robin var relasjonsanarkisme en sentral del av hans livsfilosofi. Det var viktig for ham at et forhold, uansett organisering, ikke innskrenket friheten og selvutfoldelsen og førte til at noen *«må gi opp på ting som er viktig»*. Han hadde på et tidspunkt tre partnere som også

hadde relasjoner til andre, og beskriver at forholdene var preget av: «*felles interesser og ting vi ville utforske sammen langsiktig, og vi likte platonisk kosing, og tilbragte tid sammen fast hver uke, og de tingene jeg ikke [kunne] gi dem var aldri et problem.*» Han savnet imidlertid et større miljø for alternativ relasjonsorganisering i Norge og flere polypraktiserende som også så etter langvarige, ikke-seksuelle relasjoner: «*det er også et problem at det er ikke et så stort og modent polysamfunn i Norge, så det er egentlig like vanskelig å finne aseksuelle folk og ordentlige polyfolk.*»

Inga beskrev også at hun var i et polyforhold som var i grenseland mellom romantisk og platonisk:

Jeg tror på mange måter at det var en lettelse for meg å innse at det var greit for meg å være i et forhold med mer enn en person. At jeg slapp å føle at det var et *must* at jeg måtte liksom gjøre ting jeg ikke er komfortabel med, da. Fordi at, som jeg har lært i alle media, så har folk en *lyst*, som de *må*... "satisfye", da. Da er det på en måte godt å vite at det trenger ikke å være med meg.

Å åpne forholdet for å slippe unna forventningen om sex var en lettelse for Inga. Det hadde imidlertid ikke vært uproblematisk. Hun kjente på en frykt for å «ikke være nok» og tenkte at hun nok hadde følt seg tryggere hvis partneren også var aseksuell:

For da har man på en måte litt mer sikkerhet. Det er ikke det at man går rundt og er redd for at partneren er utro eller noe sånt, men det er noe annet med å ha på en måte en felles sikkerhet i det, da. (...) Selv om det er et åpent forhold, liksom, må det snakkes om først. Og det er folk som velger å være utro bare fordi de føler at de ikke får sine seksuelle behov dekket, ikke sant. Det er alltid en frykt som er der.

Når sex beskrives som et grunnleggende «behov» kan dette bli en kilde til bekymring og avmakt for aseksuelle som er sammen med alloseksuelle. For en som ikke selv ikke føler seksuell tiltrekning eller sterk lyst, blir det vanskelig å sette seg inn i noe som beskrives som en uregjerlig og uforutsigbar kraft. Frida hadde erfart dette i form av overgrep, som gjorde at også hun vegret seg for å gå inn i et nytt parforhold:

Hun som jeg var sammen med, hun hadde veldig stor sexlyst, og jeg kunne ikke møte henne der, og det skapte veldig ubalanse. Og jeg tror det er det som har, på en måte, hindra meg i å gå inn i andre forhold også. At jeg kan ikke møte deres seksuelle behov.

Det var mange i utvalget som opplevde dette som den største utfordringen. De hadde et ønske om nærhet, fortrolighet og enten romantisk eller platonisk kjærlighet, men forventningen om sex gjorde det problematisk. Det gjorde det også vanskelig å ha tro på at man kunne gi nok, selv i et platonisk forhold. Linnea beskrev at hun ønsket seg et skeiv-platonisk («*queerplatonisk*») forhold, men at det nok ville vært en kilde til bekymring hvis ikke partneren også var aseksuell:

[O]m personen også er aseksuell, så kommer det til å være mindre stressende at "åh, nå skal den personen liksom gifte seg og være med noen andre". Og da trenger jeg på en måte ikke å være så redd for at den personen på en måte plutselig kommer til å ikke ville liksom være med meg lenger, da.

Informantene hadde mange ulike strategier for å forhandle, imøtekomme eller unnslipe forventet seksualitet i parforhold. Et lite mindretall hadde et uproblematisk forhold til sex og kunne føle at de hadde lyst helt av seg selv. Enkelte bygget opp en indre motivasjon ved å fremheve de relasjonelle og emosjonelle gledene utover den fysiske nytelsen. Andre fant ytre løsninger og forhandlet sex i bytte mot tjenester, eller åpnet forholdet, holdt seg til platoniske forhold eller avviste parnormen fullstendig ved å leve tilfreds som enslig i sølibat.

Diskusjon

Forventningen om seksualitet ble særlig uttalt i parforhold. Alle deltakerne som var i et forhold enten hadde sex eller åpnet forholdet for å slippe det, med unntak av én som for tiden var sammen med en annen aseksuell.

Akademikere innen queerteori og feminisme har ofte fremhevet aseksualitetens radikale potensial til blant annet å utfordre viktigheten av sex i parforhold (Chasin, 2013; Gupta, 2015; Przybylo, 2016, 2019), og noen har i sin empiriske forskning satt søkelys på hvordan aseksuelle i praksis utfordrer eller opprettholder normen om at parforhold forutsetter sex (Gupta, 2017b). Med sitt ideologiske utgangspunkt, har disse forskerne ofte nedtonet de reelle sosiale konsekvensene av ikke å innfri det som oppleves som forventet, nemlig avvisning og sosial isolasjon, eller frykten for det – bekymringer flere i dette utvalget satte ord på. Sex ble opplevd som et nødvendig kompromiss og en forventning som måtte navigeres for de aller fleste. Å leve som aseksuell forutsetter ofte en utfordring av tatt-for-gitte parnormer, men dette radikale potensialet eksisterer ikke i et vakuum. Det finner sted i en sosiokulturell kontekst som legger premisser for hvordan relasjoner organiseres og forhandles (Dawson et al., 2019).

En kvalitativ studie av Dawson et al. (2016), der aseksuelle nedfelte sine erfaringer med intimitet i en dagbok, gir inntrykk av det samme. For noen i deres utvalg ga aseksualiteten muligheten til å overskride grensene for intimitet i vennskap ved å være ekstra fysiske, mens andre var redd for å sende ut «feil signaler». Aseksualiteten åpnet for mulige former for intimitet, men innskrenket andre. Motivasjonene til å ha sex som ble oppgitt i deres studie, var blant annet sosialt press, ønsket om å være «normal» og å være attraktiv for partneren. Sex konstrueres som en form for relasjonsarbeid, en relasjonell investering (Gabb, 2019).

Deltakerne hadde et pragmatisk forhold til sex, noe som også var tilfellet i den foreliggende studien.

For noen av informantene gjaldt det å bygge opp en indre motivasjon gjennom introspeksjon, i likhet med funn fra en senere kvalitativ studie av Dawson et al. (2019), som fremhevet introspeksjon og forhandling som strategier aseksuelle brukte for å imøtekomme forventet seksualitet i parforhold. I kontrast til funnene fra studien til Brotto et al. 2010, der deltakerne rapporterte å ikke ha noe glede av eller et emosjonelt forhold til sex, var det flere i denne utvalget som beskrev at de kan ha glede av sex fordi det kan være emosjonelt tilfredsstillende, øke nærheten til partneren og stimulere følelser assosiert med forelskelse, selv om de ikke føler subjektiv seksuell lyst. På et mer individuelt nivå handlet det også om et ønske om å være «normal» for noen, eller å ta vare på parforholdet, noe som også fremkommer av andre kvalitative studier (Gupta, 2019; Mollet, 2021).

Impett et al. (2005) foreslår at seksuell aktivitet kan være motivert av tilnærings- og unngåelsesmotiver. Tilnærming vil være positivt motivert, for eksempel gjennom et ønske om nærhet, mens unngåelsesmotiver kan være knyttet til frykt for å være utilstrekkelig som partner og å bli forlatt, noe flere i dette utvalget og i andre kvalitative studier har opplevd som et resultat av å være aseksuell (Van Houdenhove et al., 2015a). Konsekvensen av å utfordre seksuelle normer var kanskje aller tydeligst i parforhold for de aseksuelle i denne studien.

Konklusjoner

Denne studiens formål var å undersøke hvordan norske aseksuelle opplever sin (a)seksualitet, ulike former for tiltrekning og hvilke konsekvenser dette kan få for intime relasjoner. Det ble gjort en tematisk analyse av 13 dybdeintervjuer, og fire overordnede temaer ble identifisert: 1) Selvførståelse i møte med seksualitetsnormer, 2) En objektuavhengig seksualitet, 3) Romantisk, platonisk eller noe midt imellom, og 4) Forhandling eller avvisning av tradisjonelle parforhold. Informantenes opplevelse av egen seksualitet var tydelig farget av å leve i et samfunn der seksualitet er forventet, og mange hadde følt seg annerledes i flere år før de fant ut om aseksualitet fordi det i liten grad er synlig i samfunnet. Aseksuelle fellesskap på internett ga deltakerne økt selvførståelse og tilhørighet, men mange følte seg fortsatt fremmedgjort på grunn av sosiale normer som belønner og opphøyer seksuell tiltrekning, lyst og aktivitet som noe sunt og grunnleggende menneskelig. De som hadde seksuelle fantasier eller som onanerte, forklarte denne atferden på måter som reflekterte deres aseksuelle identitet. Omtrent halvparten i utvalget var romantiske og kunne forelske seg, resten var aromantiske. Både de romantiske og de aromantiske opplevde skillelinjene mellom vennskap

og romantisk kjærlighet som tidvis uklare. Parforhold måtte ofte forhandles, enten ved å akseptere partnerens ønske om sex, finne sine egne motivasjoner for å ha sex, eller ved å åpne forholdet.

Implikasjoner

Funnene i studien har implikasjoner for både teori, forskning og klinisk praksis. Aseksuelle utfordrer antakelsen om at seksuell tiltrekning og lyst er grunnleggende og allmennmenneskelige opplevelser, samtidig som informantenes selvforståelse og seksuelle erfaringer helt tydelig var preget av en normativ seksualitetsdiskurs som usynliggjør eller sykeliggjør lite seksuell tiltrekning og lyst. Mange trodde lenge at det var noe galt med dem, og i ytterste konsekvens resulterte mangelen på synlighet i at noen informanter forsøkte å leve som seksuelt aktive homo-, hetero- eller biseksuelle i fravær av tilgjengelige alternativer.

Det er viktig at aseksualitet snakkes om, i media, seksualitetsundervisning, blant helsepersonell og ellers i samfunnet, og da med et språk som rommer mangfoldet av mulige aseksuelle erfaringer (ikke som «fraværende» seksualitet eller seksuell inaktivitet). På grunn av mangelen på synlighet og tendensen til at flere aseksuelle er selektivt åpne om sin aseksualitet (MacNeela & Murphy, 2015; Mollet, 2021; Robbins et al., 2016), er det viktig at aseksuelle inkluderes når det er snakk om seksuelle minoriteter og LHBTQI+-personer.

Aseksuelle utfordrer også seksualitetens forrang i konseptualiseringer av seksuell orientering ved at mange likevel har en romantisk orientering, og ved at tiltrekningens grad og mønster ofte betones like mye som retning (f.eks. hos demiseksuelle).

Til slutt impliserer funnene at forventningen om seksualitet, både for enkeltindividet og i parforhold, er gjennomgripende i samfunnet på en måte som særlig påvirker aseksuelle. For helsepersonell vil det være viktig å ta hensyn til at seksuell helse også burde handle om seksuell autonomi og muligheten til å velge bort sex man ikke ønsker å ha.

Begrensninger ved studien

Utvalget er begrenset til unge voksne selvidentifiserte aseksuelle som enten er deltakende i nettsamfunn for aseksuelle/skeive, eller åpne om sin aseksualitet blant venner. Selv om dette ikke var et mål, ble ingen eldre voksne representert i studien. Noen av funnene kan derfor ha begrenset overføringsverdi til eldre aseksuelle, aseksuelle som ikke er åpne om sin seksuelle identitet, og personer som kan ha lignende erfaringer uten å kjenne til aseksualitet eller identifisere seg som aseksuell. Det var imidlertid et mål i denne studien at deltakerne skulle ha en klar opplevelse av å være aseksuelle. Utvalget inneholdt også svært få (cis- eller trans-)

menn. Aseksuelle er ellers en svært heterogen gruppe (Chasin, 2011; Van Houdenhove et al., 2017), og funnene i denne studien beskriver bare et lite utvalg av mulige aseksuelle erfaringer. Selv om et utvalg på 12 har blitt foreslått som et mulig metningspunkt for studier som bruker tematisk analyse (Guest et al., 2006), var begrensningen til 13 deltakere i denne studien i større grad et resultat av praktiske hensyn som prosjektets tidsramme og forskerens kapasitet, enn av datametning.

Forslag til videre forskning

Forskjellene mellom de yngste og de eldste i dette utvalget kan tyde på at voksne aseksuelle som har levd lenge uten å vite om aseksualitet kan ha andre erfaringer, blant annet flere uønskede seksuelle erfaringer, mer identitetsforvirring over tid og mindre tilgang til støttende fellesskap. Ellers var det langt flere enn de som innledningsvis oppga at de var trans eller ikke-binære som ga uttrykk for å være usikre på, eller lite identifisert med, sin egen kjønnsidentitet, en tendens som har blitt dokumentert mange ganger (Antonsen et al., 2020; Greaves et al., 2017; McInroy et al., 2021). Dette reiser interessante spørsmål om skjæringspunktene mellom kjønn og seksualitet, for eksempel: Hva skjer med aseksuelles opplevelse av kjønn og kropp når normative kjønnsuttrykk i stor grad er sentrert rundt hva som anses som seksuelt tiltrekkende for andre? Dette har i liten skala blitt undersøkt i noen nordamerikanske studier (f.eks. Gupta, 2019), men har som regel ikke vært et hovedfokus.

Videre vil det være viktig å undersøke aseksuelles erfaringer med diskriminering og marginalisering i Norge, noe flere informanter ønsket å snakke om selv om det ikke var et fokus i denne studien. Åpenbare historiske paralleller til både homofile, transpersoner og interkjønnede, er sykeligjøringen aseksuelle utsettes for. Derfor kan aseksuelles erfaringer med helsepersonell, og helsepersonells holdninger til aseksuelle, være vesentlige temaer for videre forskning.

Andre viktige forskningsområder vil være norske aseksuelles fysiske og mentale helse, slik også FRI etterspør (FRI, 2018). Ellers er det gjort svært få studier som særlig tar for seg aromantiskes erfaringer, og enda færre som fokuserer på aromantiske som ikke er aseksuelle. Ettersom seksuell og romantisk tiltrekning kan være adskilt (Antonsen et al., 2020; Diamond, 2003; Lund et al., 2016), kan det også være interessant å undersøke opplevelsene til personer som opplever å ha uoverensstemmende orienteringer, uavhengig av om de er aromantiske eller aseksuelle.

Litteraturliste

- Aicken, C. R. H., Mercer, C. H., & Cassell, J. A. (2013). Who reports absence of sexual attraction in Britain? Evidence from national probability surveys. *Psychology and Sexuality, 4*(2), 121–135. <https://doi.org/10.1080/19419899.2013.774161>
- Antonsen, A. N., Zdaniuk, B., Yule, M., & Brotto, L. A. (2020). Ace and Aro: Understanding Differences in Romantic Attractions Among Persons Identifying as Asexual. *Archives of Sexual Behavior, 49*(5), 1615–1630. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01600-1>
- Asexual Visibility and Education Network. (2021, oktober 25). *Asexual Visibility and Education Network (AVEN)*. Asexual Visibility and Education Network. <https://www.asexuality.org/en/>
- Basson, R. (2000). The Female Sexual Response: A Different Model. *Journal of Sex & Marital Therapy, 26*(1), 51–65. <https://doi.org/10.1080/009262300278641>
- Bogaert, A. F. (2004). Asexuality: Prevalence and Associated Factors in a National Probability Sample. *The Journal of Sex Research, 41*(3), 279–287. JSTOR.
- Bogaert, A. F. (2006). Toward a Conceptual Understanding of Asexuality. *Review of General Psychology, 10*(3), 241–250. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.10.3.241>
- Bogaert, A. F. (2012). Asexuality and Autochorissexualism (Identity-Less Sexuality). *Archives of Sexual Behavior, 41*(6), 1513–1514. <https://doi.org/10.1007/s10508-012-9963-1>
- Bogaert, A. F. (2015). Asexuality: What It Is and Why It Matters. *The Journal of Sex Research, 52*(4), 362–379. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1015713>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

- Brotto, L. A., Knudson, G., Inskip, J., Rhodes, K., & Erskine, Y. (2010). Asexuality: A Mixed-Methods Approach. *Archives of Sexual Behavior*, *39*(3), 599–618.
<https://doi.org/10.1007/s10508-008-9434-x>
- Brotto, L. A., & Yule, M. (2017). Asexuality: Sexual Orientation, Paraphilia, Sexual Dysfunction, or None of the Above? *Archives of Sexual Behavior*, *46*(3), 619–627.
<https://doi.org/10.1007/s10508-016-0802-7>
- Brotto, L. A., & Yule, M. A. (2011). Physiological and Subjective Sexual Arousal in Self-Identified Asexual Women. *Archives of Sexual Behavior*, *40*(4), 699–712.
<https://doi.org/10.1007/s10508-010-9671-7>
- Brotto, L. A., Yule, M. A., & Gorzalka, B. B. (2015). Asexuality: An Extreme Variant of Sexual Desire Disorder? *The Journal of Sexual Medicine*, *12*(3), 646–660.
<https://doi.org/10.1111/jsm.12806>
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, *100*(2), 204–232.
<https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>
- Cacchioni, T. (2007). Heterosexuality and «the Labour of Love»: A Contribution to Recent Debates on Female Sexual Dysfunction. *Sexualities*, *10*(3), 299–320.
<https://doi.org/10.1177/1363460707078320>
- Canning, D. A. (2015). Queering Asexuality: Asexual-Inclusion in Queer Spaces. *McNair Scholars Research Journal*, *8*(1). <http://commons.emich.edu/mcnair/vol8/iss1/6>
- Carrigan, M. (2011). There's more to life than sex? Difference and commonality within the asexual community. *Sexualities*, *14*(4), 462–478.
<https://doi.org/10.1177/1363460711406462>

- Carter, C. S., & Keverne, E. B. (2002). The Neurobiology of Social Affiliation and Pair Bonding. I *Hormones, Brain and Behavior* (s. 299–337). Elsevier.
<https://doi.org/10.1016/B978-012532104-4/50006-8>
- Cass, V. C. (1979). Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219–235. https://doi.org/10.1300/J082v04n03_01
- Chasin, C. D. (2011). Theoretical Issues in the Study of Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 40(4), 713–723. <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9757-x>
- Chasin, C. D. (2013). Reconsidering Asexuality and Its Radical Potential. *Feminist Studies*, 39(2), 405–426. JSTOR.
- Chasin, C. D. (2015). Making Sense in and of the Asexual Community: Navigating Relationships and Identities in a Context of Resistance: Making sense of asexuality. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(2), 167–180.
<https://doi.org/10.1002/casp.2203>
- Chasin, C. D. (2017). Considering Asexuality as a Sexual Orientation and Implications for Acquired Female Sexual Arousal/Interest Disorder. *Archives of Sexual Behavior*, 46(3), 631–635. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0893-1>
- Cohler, B. J., & Hammack, P. L. (2007). The Psychological World of the Gay Teenager: Social Change, Narrative, and “Normality”. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(1), 47–59. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9110-1>
- Cranney, S. (2017). Does Asexuality Meet the Stability Criterion for a Sexual Orientation? *Archives of Sexual Behavior*, 46(3), 637–638. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0887-z>
- Cuthbert, K. (2017). You Have to be Normal to be Abnormal: An Empirically Grounded Exploration of the Intersection of Asexuality and Disability. *Sociology*, 51(2), 241–257. <https://doi.org/10.1177/0038038515587639>

- Dawson, M., McDonnell, L., & Scott, S. (2016). Negotiating the Boundaries of Intimacy: The Personal Lives of Asexual People. *The Sociological Review*, 64(2), 349–365.
<https://doi.org/10.1111/1467-954X.12362>
- Dawson, M., Scott, S., & McDonnell, L. (2019). Freedom and foreclosure: Intimate consequences for asexual identities. *Families, Relationships and Societies*, 8(1), 7–22.
<https://doi.org/10.1332/204674317X15011694317558>
- De Munck, V. C. (Red.). (1998). *Romantic love and sexual behavior: Perspectives from the social sciences*. Praeger.
- DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2006). The Unrecognized Stereotyping and Discrimination Against Singles. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), 251–254.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2006.00446.x>
- Diamond, L. M. (2003). What does sexual orientation orient? A biobehavioral model distinguishing romantic love and sexual desire. *Psychological Review*, 110(1), 173–192. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.110.1.173>
- Diamond, L. M. (2008). Female bisexuality from adolescence to adulthood: Results from a 10-year longitudinal study. *Developmental Psychology*, 44(1), 5–14.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.44.1.5>
- Diamond, L. M. (2016). Sexual Fluidity in Male and Females. *Current Sexual Health Reports*, 8(4), 249–256. <https://doi.org/10.1007/s11930-016-0092-z>
- Diamond, L. M., & Huebner, D. M. (2012). Is Good Sex Good for You? Rethinking Sexuality and Health: Is Good Sex Good for You? *Social and Personality Psychology Compass*, 6(1), 54–69. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00408.x>
- Ellis, B., & Symons, D. (1990). Sex differences in sexual fantasy: An evolutionary psychological approach. *Journal of Sex Research*, 27(4), 527–555.
<https://doi.org/10.1080/00224499009551579>

- Ellis, S. J., Peel, E., & Riggs, D. W. (2020). *Lesbian, gay, bisexual, trans, intersex, and queer psychology: An introduction* (Second edition). Cambridge University Press.
- Fischer, N., & Seidman, S. (Red.). (2016). *Introducing the new sexuality studies: 3rd edition* (Third edition). Routledge, Taylor & Francis Group.
- Foucault, M. (1995). *Seksualitetens historie 1 1*. Exil.
- Freud, S., Strachey, J., & Freud, S. (2001). *A case of hysteria: Three essays on sexuality and other works ; (1901-1905)*. Vintage.
- FRI. (2018). *Politisk plattform*. FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold.
<https://www.foreningenfri.no/om-oss/fri-mener/politiskplattform/>
- Fuller, M. A., Boislard, M.-A., & Fernet, M. (2019). “You’re a virgin? Really!?”: A qualitative study of emerging adult female virgins’ experiences of disclosure. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 28(2), 190–202.
<https://doi.org/10.3138/cjhs.2019-0002>
- Gabb, J. (2019). The relationship work of sexual intimacy in long-term heterosexual and LGBTQ partnerships. *Current Sociology*, 001139211982661.
<https://doi.org/10.1177/0011392119826619>
- Gagnon, J. H., & Simon, W. (2005). *Sexual conduct: The social sources of human sexuality, 2nd ed.* (s. xxvii, 348). AldineTransaction.
- Gesselman, A. N., Webster, G. D., & Garcia, J. R. (2017). Has Virginity Lost Its Virtue? Relationship Stigma Associated With Being a Sexually Inexperienced Adult. *The Journal of Sex Research*, 54(2), 202–213.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1144042>
- Ginoza, M. K., Miller, T., & AVEN Survey Team. (2014). *The 2014 AVEN Community Census: Preliminary findings*.
<https://asexualcensus.files.wordpress.com/2014/11/2014censuspreliminaryreport.pdf>

- Grasmo, H., & Benestad, E. E. P. (2020). Cis-kjønn. I *Store medisinske leksikon*. snl.no.
<https://sml.snl.no/cis-kj%C3%B8nnet>
- Greaves, L. M., Barlow, F. K., Huang, Y., Stronge, S., Fraser, G., & Sibley, C. G. (2017). Asexual Identity in a New Zealand National Sample: Demographics, Well-Being, and Health. *Archives of Sexual Behavior*, *46*(8), 2417–2427.
<https://doi.org/10.1007/s10508-017-0977-6>
- Gressgård, R. (2013). Asexuality: From pathology to identity and beyond. *Psychology and Sexuality*, *4*(2), 179–192. <https://doi.org/10.1080/19419899.2013.774166>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, *18*(1), 59–82.
<https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Gupta, K. (2011). “Screw Health”: Representations of Sex as a Health-Promoting Activity in Medical and Popular Literature. *Journal of Medical Humanities*, *32*(2), 127–140.
<https://doi.org/10.1007/s10912-010-9129-x>
- Gupta, K. (2015). Compulsory Sexuality: Evaluating an Emerging Concept. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, *41*(1), 131–154. <https://doi.org/10.1086/681774>
- Gupta, K. (2017a). What Does Asexuality Teach Us About Sexual Disinterest? Recommendations for Health Professionals Based on a Qualitative Study With Asexually Identified People. *Journal of Sex & Marital Therapy*, *43*(1), 1–14.
<https://doi.org/10.1080/0092623X.2015.1113593>
- Gupta, K. (2017b). “And Now I’m Just Different, but There’s Nothing Actually Wrong With Me”: Asexual Marginalization and Resistance. *Journal of Homosexuality*, *64*(8), 991–1013. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1236590>

- Gupta, K. (2019). Gendering asexuality and asexualizing gender: A qualitative study exploring the intersections between gender and asexuality. *Sexualities*, 22(7–8), 1197–1216. <https://doi.org/10.1177/1363460718790890>
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Herd, G., & McClintock, M. (2000). The magical age of 10. *Archives of Sexual Behavior*, 29(6), 587–606. <https://doi.org/10.1023/A:1002006521067>
- Hershberger, S. L. (2001). Biological factors in the development of sexual orientation. I *Lesbian, gay, and bisexual identities and youth: Psychological perspectives*. (s. 27–51). Oxford University Press.
- Hinderliter, A. C. (2009). Methodological Issues for Studying Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 38(5), 619–621. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9502-x>
- Hoffarth, M. R., Drolet, C. E., Hodson, G., & Hafer, C. L. (2016). Development and validation of the Attitudes Towards Asexuals (ATA) scale. *Psychology & Sexuality*, 7(2), 88–100. <https://doi.org/10.1080/19419899.2015.1050446>
- Hoyt, C. L., Morgenroth, T., & Burnette, J. L. (2019). Understanding sexual prejudice: The role of political ideology and strategic essentialism: XXXX. *Journal of Applied Social Psychology*, 49(1), 3–14. <https://doi.org/10.1111/jasp.12560>
- Impett, E. A., & Peplau, L. A. (2002). Why Some Women Consent to Unwanted Sex With a Dating Partner: Insights from Attachment Theory. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 360–370. <https://doi.org/10.1111/1471-6402.t01-1-00075>
- Impett, E. A., & Peplau, L. A. (2003). Sexual compliance: Gender, motivational, and relationship perspectives. *Journal of Sex Research*, 40(1), 87–100. <https://doi.org/10.1080/00224490309552169>

- Impett, E. A., Peplau, L. A., & Gable, S. L. (2005). Approach and avoidance sexual motives: Implications for personal and interpersonal well-being. *Personal Relationships, 12*(4), 465–482. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2005.00126.x>
- Johannessen, L. E. F., & Rafoss, T. W., Rasmussen, Erik Børve. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforl.
- Katz, J., & Tirone, V. (2009). Women's Sexual Compliance with Male Dating Partners: Associations with Investment in Ideal Womanhood and Romantic Well-Being. *Sex Roles, 60*(5–6), 347–356. <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9566-4>
- Kern, S. G., & Peterson, Z. D. (2020). From Freewill to Force: Examining Types of Coercion and Psychological Outcomes in Unwanted Sex. *The Journal of Sex Research, 57*(5), 570–584. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1671302>
- Kim, E. (2011). Asexuality in disability narratives. *Sexualities, 14*(4), 479–493. <https://doi.org/10.1177/1363460711406463>
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1948). *Sexual behavior in the human male*. (s. xv, 804). Saunders.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., Martin, C. E., & Gebhard, P. H. (1953). *Sexual behavior in the human female*. (s. xxx, 842). Saunders.
- Krafft-Ebing, R. von, & King, B. (1999). *Psychopathia sexualis: With especial reference to contrary sexual instinct: a clinical-forensic study*. Bloat.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M., & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk.
- Lehmiller, J. J. (2017). *The psychology of human sexuality* (Second Edition). Wiley.
- LeVay, S. (1991). A difference in hypothalamic structure between heterosexual and homosexual men. *Science, 253*(5023), 1034–1037. <https://doi.org/10.1126/science.1887219>

- Lund, E. M., & Johnson, B. A. (2015). Asexuality and Disability: Strange but Compatible Bedfellows. *Sexuality and Disability*, 33(1), 123–132. <https://doi.org/10.1007/s11195-014-9378-0>
- Lund, E. M., Thomas, K. B., Sias, C. M., & Bradley, A. R. (2016). Examining Concordant and Discordant Sexual and Romantic Attraction in American Adults: Implications for Counselors. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 10(4), 211–226. <https://doi.org/10.1080/15538605.2016.1233840>
- MacInnis, C. C., & Hodson, G. (2012). Intergroup bias toward “Group X”: Evidence of prejudice, dehumanization, avoidance, and discrimination against asexuals. *Group Processes & Intergroup Relations*, 15(6), 725–743. <https://doi.org/10.1177/1368430212442419>
- MacNeela, P., & Murphy, A. (2015). Freedom, Invisibility, and Community: A Qualitative Study of Self-Identification with Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 44(3), 799–812. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0458-0>
- McInroy, L. B., Beaujolais, B., Craig, S. L., & Eaton, A. D. (2021). The Self-Identification, LGBTQ+ Identity Development, and Attraction and Behavior of Asexual Youth: Potential Implications for Sexual Health and Internet-Based Service Provision. *Archives of Sexual Behavior*. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-02064-y>
- McPhillips, K., Braun, V., & Gavey, N. (2001). Defining (Hetero)Sex. *Women’s Studies International Forum*, 24(2), 229–240. [https://doi.org/10.1016/S0277-5395\(01\)00160-1](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(01)00160-1)
- Meston, C. M., & Buss, D. M. (2007). Why Humans Have Sex. *Archives of Sexual Behavior*, 36(4), 477–507. <https://doi.org/10.1007/s10508-007-9175-2>
- Mitchell, H., & Hunnicutt, G. (2019). Challenging Accepted Scripts of Sexual “Normality”: Asexual Narratives of Non-normative Identity and Experience. *Sexuality & Culture*, 23(2), 507–524. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9567-6>

- Mollet, A. L. (2020). "I Have a Lot of Feelings, Just None in the Genitalia Region": A Grounded Theory of Asexual College Students' Identity Journeys. *Journal of College Student Development*, 61(2), 189–206. <https://doi.org/10.1353/csd.2020.0017>
- Mollet, A. L. (2021). "It's easier just to say I'm queer": Asexual college students' strategic identity management. *Journal of Diversity in Higher Education*. <https://doi.org/10.1037/dhe0000210>
- Mollet, A. L., & Lackman, B. R. (2018). Asexual Borderlands: Asexual Collegians' Reflections on Inclusion Under the LGBTQ Umbrella. *Journal of College Student Development*, 59(5), 623–628. <https://doi.org/10.1353/csd.2018.0058>
- Morris, W. L., Sinclair, S., & DePaulo, B. M. (2007). No Shelter for Singles: The Perceived Legitimacy of Marital Status Discrimination. *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(4), 457–470. <https://doi.org/10.1177/1368430207081535>
- Muehlenhard, C. L., & Cook, S. W. (1988). Men's self-reports of unwanted sexual activity. *Journal of Sex Research*, 24(1), 58–72. <https://doi.org/10.1080/00224498809551398>
- Muehlenhard, C. L., & Peterson, Z. D. (2005). Wanting and Not Wanting Sex: The Missing Discourse of Ambivalence. *Feminism & Psychology*, 15(1), 15–20. <https://doi.org/10.1177/0959353505049698>
- Neuhaus, J. (2000). The Importance of Being Orgasmic: Sexuality, Gender, and Marital Sex Manuals in the United States, 1920-1963. *Journal of the History of Sexuality*, 9(4), 447–473. JSTOR.
- Nurius, P. S. (1983). Mental Health Implications of Sexual Orientation. *The Journal of Sex Research*, 19(2), 119–136. JSTOR.
- Opendakker, R. (2006). Advantages and Disadvantages of Four Interview Techniques in Qualitative Research. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 7(4), Article 4. <https://doi.org/10.17169/fqs-7.4.175>

- O'Sullivan, L. F., & Allgeier, E. R. (1998). Feigning sexual desire: Consenting to unwanted sexual activity in heterosexual dating relationships. *Journal of Sex Research*, 35(3), 234–243. <https://doi.org/10.1080/00224499809551938>
- Panksepp, J., Nelson, E., & Bekkedal, M. (1997). Brain Systems for the Mediation of Social Separation-Distress and Social-Reward Evolutionary Antecedents and Neuropeptide Intermediaries. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 807(1 Integrative N), 78–100. <https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.1997.tb51914.x>
- Parent, M. C., & Ferriter, K. P. (2018). The Co-Occurrence of Asexuality and Self-Reported Post-Traumatic Stress Disorder Diagnosis and Sexual Trauma Within the Past 12 Months Among U.S. College Students. *Archives of Sexual Behavior*, 47(4), 1277–1282. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1171-1>
- Poston, D., & Baumle, A. (2010). Patterns of Asexuality in the United States. *Demographic Research*, 23, 509–530. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2010.23.18>
- Prause, N., & Graham, C. A. (2007). Asexuality: Classification and Characterization. *Archives of Sexual Behavior*, 36(3), 341–356. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9142-3>
- Priebe, G., & Svedin, C. G. (2013). Operationalization of Three Dimensions of Sexual Orientation in a National Survey of Late Adolescents. *Journal of Sex Research*, 50(8), 727–738. <https://doi.org/10.1080/00224499.2012.713147>
- Przybylo, E. (2011). Crisis and safety: The asexual in sex society. *Sexualities*, 14(4), 444–461. <https://doi.org/10.1177/1363460711406461>
- Przybylo, E. (2013). Producing facts: Empirical asexuality and the scientific study of sex. *Feminism & Psychology*, 23(2), 224–242. <https://doi.org/10.1177/0959353512443668>
- Przybylo, E. (2016). Introducing Asexuality, Unthinking Sex. I *Introducing the new sexuality studies* (Third edition, s. 181–191). Routledge, Taylor & Francis Group.

- Przybylo, E. (2019). *Asexual erotics: Intimate readings of compulsory sexuality*.
- Reynolds, J., Wetherell, M., & Taylor, S. (2007). Choice and Chance: Negotiating Agency in Narratives of Singleness. *The Sociological Review*, 55(2), 331–351.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2007.00708.x>
- Rich, A. (1980). Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence. *Signs*, 5(4), 631–660. JSTOR.
- Robbins, N. K., Low, K. G., & Query, A. N. (2016). A Qualitative Exploration of the “Coming Out” Process for Asexual Individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 751–760. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0561-x>
- Rosario, M., & Schrimshaw, E. W. (2014). Theories and etiologies of sexual orientation. I D. L. Tolman, L. M. Diamond, J. A. Bauermeister, W. H. George, J. G. Pfaus, & L. M. Ward (Red.), *APA handbook of sexuality and psychology, Vol. 1: Person-based approaches*. (s. 555–596). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/14193-018>
- Rothblum, E. D., Krueger, E. A., Kittle, K. R., & Meyer, I. H. (2020). Asexual and Non-Asexual Respondents from a U.S. Population-Based Study of Sexual Minorities. *Archives of Sexual Behavior*, 49(2), 757–767. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01485-0>
- Russell, S. T., Clarke, T. J., & Clary, J. (2009). Are Teens “Post-Gay”? Contemporary Adolescents’ Sexual Identity Labels. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(7), 884–890. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9388-2>
- Savin-Williams, R. C., & Ream, G. L. (2007). Prevalence and Stability of Sexual Orientation Components During Adolescence and Young Adulthood. *Archives of Sexual Behavior*, 36(3), 385–394. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9088-5>

- Scherrer, K. S. (2008). Coming to an Asexual Identity: Negotiating Identity, Negotiating Desire. *Sexualities*, 11(5), 621–641. <https://doi.org/10.1177/1363460708094269>
- Serigstad [Tobiasen], S. (2019). *Den aseksuelle utfordring: En diskursiv analyse av forventet seksualitet* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-76294>
- Sharp, E. A., & Ganong, L. (2011). “I’m a Loser, I’m Not Married, Let’s Just All Look at Me”: Ever-Single Women’s Perceptions of Their Social Environment. *Journal of Family Issues*, 32(7), 956–980. <https://doi.org/10.1177/0192513X10392537>
- Shaver, P. R., & Hazan, C. (1988). A Biased Overview of the Study of Love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(4), 473–501. <https://doi.org/10.1177/0265407588054005>
- Skeiv Ungdom. (2021, oktober 21). *Skeiv fra A-Å*. Skeiv Ungdom. <https://skeivungdom.no/skeiv-a-a/>
- Sloan, L. J. (2015). Ace of (BDSM) clubs: Building asexual relationships through BDSM practice. *Sexualities*, 18(5–6), 548–563. <https://doi.org/10.1177/1363460714550907>
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretative phenomenological analysis. I *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. (s. 51–80). Sage Publications, Inc.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119–135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>
- Storms, M. D. (1980). Theories of sexual orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(5), 783–792. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.5.783>
- Thorpe, C., & Arbeau, K. (2020). Judging an absence: Factors influencing attitudes towards asexuality. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 29(3), 307–313. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2020-0003>
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal Akademisk.

- Træen, B. (2008). When sex becomes a duty. *Sexual and Relationship Therapy*, 23(1), 61–84.
<https://doi.org/10.1080/14681990701724758>
- Træen, B., & Skogerbø, Å. (2009). Sex as an obligation and interpersonal communication among Norwegian heterosexual couples. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(3), 221–229. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2008.00698.x>
- Turner, W. B. (2000). *A genealogy of queer theory*. Temple University Press.
- Valentine, D. (2003). ‘I went to bed with my own kind once’: The erasure of desire in the name of identity. *Language & Communication*, 23(2), 123–138.
[https://doi.org/10.1016/S0271-5309\(02\)00045-9](https://doi.org/10.1016/S0271-5309(02)00045-9)
- Van Houdenhove, E., Enzlin, P., & Gijs, L. (2017). A Positive Approach Toward Asexuality: Some First Steps, But Still a Long Way to Go. *Archives of Sexual Behavior*, 46(3), 647–651. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0921-1>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T’Sjoen, G., & Enzlin, P. (2014). Asexuality: Few Facts, Many Questions. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(3), 175–192.
<https://doi.org/10.1080/0092623X.2012.751073>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T’Sjoen, G., & Enzlin, P. (2015a). Stories About Asexuality: A Qualitative Study on Asexual Women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 41(3), 262–281. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2014.889053>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T’Sjoen, G., & Enzlin, P. (2015b). Asexuality: A Multidimensional Approach. *The Journal of Sex Research*, 52(6), 669–678.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2014.898015>
- Vannier, S. A., & O’Sullivan, L. F. (2010). Sex without Desire: Characteristics of Occasions of Sexual Compliance in Young Adults’ Committed Relationships. *Journal of Sex Research*, 47(5), 429–439. <https://doi.org/10.1080/00224490903132051>

- Vu, K., Riggs, D. W., & Due, C. (2021). Exploring anti-asexual bias in a sample of Australian undergraduate psychology students. *Psychology & Sexuality*, 1–12.
<https://doi.org/10.1080/19419899.2021.1956574>
- Weis, R., Tomaskovic-Moore, S., Bauer, C., Miller, T., Adroit, M., & Baba, A. (2020). *2017 and 2018 Asexual Community Survey Summary Report*.
<https://asexualcensus.files.wordpress.com/2020/10/2017-and-2018-asexual-community-survey-summary-report.pdf>
- Wilchins, R. A. (2004). *Queer theory, gender theory: An instant primer* (1st ed). Alyson Books.
- Willig, C. (2007). Reflections on the Use of a Phenomenological Method. *Qualitative Research in Psychology*, 4(3), 209–225. <https://doi.org/10.1080/14780880701473425>
- Willis, M., Jozkowski, K. N., Lo, W.-J., & Sanders, S. A. (2018). Are Women’s Orgasms Hindered by Phallogentric Imperatives? *Archives of Sexual Behavior*, 47(6), 1565–1576. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1149-z>
- Winter-Gray, T., & Hayfield, N. (2021). ‘Can I be a kinky ace?’: How asexual people negotiate their experiences of kinks and fetishes. *Psychology & Sexuality*, 12(3), 163–179. <https://doi.org/10.1080/19419899.2019.1679866>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2014a). Biological Markers of Asexuality: Handedness, Birth Order, and Finger Length Ratios in Self-identified Asexual Men and Women. *Archives of Sexual Behavior*, 43(2), 299–310.
<https://doi.org/10.1007/s10508-013-0175-0>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2014b). Sexual fantasy and masturbation among asexual individuals. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(2), 89–95.
<https://doi.org/10.3138/cjhs.2409>

- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2015). A validated measure of no sexual attraction: The Asexuality Identification Scale. *Psychological Assessment, 27*(1), 148–160. <https://doi.org/10.1037/a0038196>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2017). Sexual Fantasy and Masturbation Among Asexual Individuals: An In-Depth Exploration. *Archives of Sexual Behavior, 46*(1), 311–328. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0870-8>
- Zheng, L., & Su, Y. (2018). Patterns of Asexuality in China: Sexual Activity, Sexual and Romantic Attraction, and Sexual Desire. *Archives of Sexual Behavior, 47*(4), 1265–1276. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1158-y>

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide om aseksualitet

- Innledning:
 - Introdusere meg selv og prosjektet
 - Spørre om livssituasjon, alder, kjønn og pronomen
- Seksuell identitet og tiltrekning:
 - Hvordan vil du beskrive din seksuelle orientering?
 - Kan du fortelle litt om hvordan du kom fram til den erkjennelsen?
 - Har dette endret seg over tid?
 - Hva betyr seksuell tiltrekning for deg?
 - Hvordan definerer du aseksualitet?
 - Hvordan reflekterer denne definisjonen dine erfaringer?
- Romantisk tiltrekning:
 - Hvordan vil du beskrive din romantiske orientering?
 - Hva betyr romantisk tiltrekning for deg?
 - Kan du si noe om likheter og forskjeller mellom romantisk og seksuell tiltrekning?
 - Hvis du har opplevd romantisk tiltrekning, kan du si noe om hvordan det var for deg?
 - Hvis du har hatt et eller flere romantiske forhold, kan du fortelle litt om hvordan det var for deg?
 - Hvis du ønsker deg et romantisk forhold, hvordan hadde det sett ut?
- Andre former for tiltrekning:
 - Hva kan tiltrekke deg ved andre mennesker? Hvordan opplever du dette?
 - Hender det du kjenner på tiltrekning som ikke er seksuell eller romantisk?
 - Fortell litt om hvordan det føles for deg
- Kjønn
 - Kan du beskrive din kjønnsidentitet?
 - Hvordan er kjønnsidentiteten din relatert til din opplevelse av seksuell tiltrekning?
 - Hvordan er kjønnsidentiteten relatert til din opplevelse av romantisk tiltrekning?
 - Opplever du at (ditt og andres) kjønn er avgjørende for hvordan du opplever ulike former for tiltrekning? Fortell mer om dette.
- Seksuell aktivering og lyst:
 - Hvordan vil du definere seksuell lyst?
 - Hvis du har opplevd seksuell lyst, kan du fortelle litt om hvordan det var for deg?
 - Hender det du opplever (fysisk) seksuell aktivering? Hva kan utløse dette?
 - Hvordan opplever du sammenhengen mellom din seksuelle orientering og din seksuelle lyst, hvis det er noen?
- Seksuelle fantasier:
 - Hva er ditt forhold til seksuelle fantasier?

- Hender det du har seksuelle fantasier?
 - Hva inneholder fantasiene?
 - Ønsker du noen ganger å handle på dem?
 - Hvor ofte får du seksuelle fantasier?
 - Har du noen fetisjer, kinks eller parafilier?
- Hvordan opplever du sammenhengen mellom din seksuelle orientering og dine seksuelle fantasier, hvis det er noen?
- Onani:
 - Hva er ditt forhold til onani?
 - Hender det du onanerer?
 - Hva har vært motivasjonen for dette?
 - Hvordan opplever du sammenhengen mellom din seksuelle orientering og onani, hvis det er noen?
- Seksuelle erfaringer:
 - Hva er ditt forhold til sex?
 - Er eller har du vært seksuelt aktiv? Kan du fortelle litt om hvordan det var for deg?
 - Hva var motivasjonen for å være seksuelt aktiv?
 - Hvordan forholder du deg til andre former for fysisk intimitet? (Kyssing, kosing, osv.)
 - Hvordan opplever du sammenhengen mellom din seksuelle orientering og dine seksuelle erfaringer, hvis det er noen?
- Avslutning
 - Er det noen ting jeg ikke har spurt om som du har lyst til å ta opp?
 - Hvordan var det å svare på disse spørsmålene?

Vedlegg 2:

Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet aseksualitet?

Formålet med prosjektet og hvorfor du blir spurt

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt som har som formål om å undersøke hvordan aseksuelle opplever seksualitet og tiltrekning. Vi ønsker å rekruttere deltakere som identifiserer seg som aseksuelle, eller som en del av det aseksuelle spekteret (f.eks. grå-aseksuelle og demiseksuelle). Studien er et hovedoppgaveprosjekt ved Psykologisk institutt.

Hva innebærer prosjektet for deg?

Deltakelse i studien innebærer å ta del i et ansikt-til-ansikt intervju som enten vil foregå ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo (UiO), eller via UiOs Zoom-oppsett. Intervjuet forventes å vare i om lag én time. For å trygge sikker oppbevaring av lyd materialet vil det tas i bruk diktafon-appen til TSD Nettskjema. Slik vil lyd materialet oppbevares sikkert og kryptert på enheten som har nedlastet diktafonapplikasjonen, og sendes direkte til TSD Nettskjema. Dette systemet sikrer at lyd materialet ikke kommer på avveie og blir tilgjengelig for noen tredjepart. Dersom det gjennomføres videointervju vil dette skje gjennom UiOs egen installasjon av Zoom, som er sikkert med hensyn til personvern. Intervjuene transkriberes ordrett, og både lydopptak og eventuelle videoopptak slettes etter transkriberingen, senest en måned etter at intervjuene fant sted. De transkriberte intervjuene slettes etter at resultatene fra dataanalysen er ferdigstilt i en hovedoppgave, det vil si innen utgangen av 2021.

Det vil samles inn noen personopplysninger som alder, utdanning og yrke, men dette vil holdes adskilt fra intervjuene. Opplysningene som formidles i forskningsprosjektet vil presenteres anonymt i en ferdigstilt hovedoppgave og eventuelt i en vitenskapelig artikkel i et egnet psykologisk eller sexologisk tidsskrift. Dersom det er ønskelig kan det transkriberte intervjuet sendes til deg i etterkant, slik at eventuelle korrigeringer kan utføres. Til hovedoppgaven vil da den sist redigerte versjonen av intervjuet benyttes.

Mulige fordeler og ulemper

Fordelen ved å delta i studien er å kunne gi ditt unike bidrag til forskning på aseksuelle i Norge.

Det forventes i utgangspunktet ingen ulemper ved deltakelse i prosjektet. Likevel vil noen kunne oppleve ubehag i intervjusituasjonen knyttet til sensitive spørsmål som vil bli stilt. Enkeltindivider vil ikke kunne identifiseres i hovedoppgaven fordi intervjuene ikke skal gjengis i sin helhet og opplysninger i intervjuet anonymiseres.

Frivillig deltakelse og mulighet for å trekke ditt samtykke

Deltakelse i studien er frivillig. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg dersom du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

De opplysningene du gir i studien vil kun bli brukt til de formålene som allerede er blitt forklart. Vi vil behandle opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjenner opplysninger. En kode knytter deg til dine opplysninger gjennom en navneliste. Det vil bare være psykologistudent Ada Marie Leirstrand og veileder Bente Træen som har tilgang på personopplysninger om deg. For å trygge sikker oppbevaring av lyd materialet vil det tas i bruk diktafon-appen til TSD Nettskjema. Slik vil lyd materialet oppbevares sikkert og kryptert på enheten som har nedlastet diktafonapplikasjonen, og sendes direkte til TSD Nettskjema. Dette systemet sikrer at lyd materialet ikke kommer på avveie og blir tilgjengelig for noen tredjepart. Dersom det gjennomføres videointervju vil dette skje gjennom UiOs egen installasjon av Zoom, som er sikker med hensyn til personvern.

Adgangen til å kreve sletting eller utlevering gjelder ikke dersom materialet eller opplysningene er anonymisert eller publisert. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til prosjektet, kan du kontakte prosjektleder (se kontaktinformasjon nederst i skjemaet).

Hva skjer med opplysningene om deg?

Opplysningene som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet under formålet med prosjektet. Intervjuene transkriberes ordrett, og både lydopptak og eventuelle videoopptak slettes etter transkriberingen, senest en måned etter at intervjuene fant sted. De transkriberte intervjuene slettes etter at resultatene fra dataanalysen er ferdigstilt i en hovedoppgave, det vil si innen utgangen av 2021.

Eventuelle utvidelser i bruk og oppbevaringstid kan kun skje etter godkjenning fra NSD og Psykologisk institutts etiske komité. Resultatene fra hovedoppgaven vil potensielt kunne bli publisert i et vitenskapelig tidsskrift, da i anonymisert form. Du har rett til innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg og rett til å få korrigeret eventuelle feil i de opplysningene som er registrert. Du har også rett til å få innsyn i sikkerhetstiltakene ved behandling av opplysningene. Du kan klage på behandlingen av dine opplysninger til Datatilsynet og institusjonen sitt personvernombud.

Godkjenninger

Vi behandler opplysninger om deltakerne i studien basert på eget samtykke. På oppdrag fra Universitetet i Oslo har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Prosjektet har vært forelagt Internetisk komité ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo, som har gjort en forskningsetisk vurdering og tilrådd prosjektet. Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk har vurdert at prosjektet ikke er fremleggspiktig fordi vi ikke behandler helseopplysninger. (Saksnummer hos REK: 250489)

Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo og prosjektleder Ada Marie Leirstrand er ansvarlig for personvernet i prosjektet.

Kontakt opplysninger

Dersom du ønsker å delta i prosjektet, har spørsmål knyttet til prosjektet eller ønsker å trekke deg fra deltakelse, kan du kontakte prosjektleder Ada Marie Leirstrand på:

- E-post: adal@uio.no
- Telefon:

Eller professor Bente Træen (veileder), på e-post: bente.traen@psykologi.uio.no

Dersom du har spørsmål om personvernet i prosjektet, kan du kontakte personvernombudet ved institusjonen: personvernombud@uio.no.

Eller NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvertjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ada Marie Leirstrand

JEG SAMTYKKER TIL Å DELTA I PROSJEKTET OG TIL AT MINE PERSONOPPLYSNINGER
BRUKES SLIK DET ER BESKREVET

Sted og dato

Deltakers signatur

Deltakers navn med trykte bokstaver

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om prosjektet

Sted og dato

Signatur

Rolle i prosjektet

Vedlegg 3: NSD-godkjenning

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Aseksualitet

Referansenummer

102678

Registrert

03.03.2021 av Ada Marie Leirstrand - adal@uio.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Oslo / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Psykologisk institutt

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Bente Træen, bente.traen@psykologi.uio.no

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Ada Marie Leirstrand, adal@uio.no

Prosjektperiode

08.03.2021 - 01.10.2021

Status

15.04.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

15.04.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 15.04.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om seksuelle forhold eller orientering frem til 01.10.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon omog samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte ogberettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante ognødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa
Amundsen

University of Oslo

Faculty of Social Sciences – Department of Psychology

Ada Marie Leirstrand
Bente Træen

Ref.number: **12562796**
Date: 27 May 2021

Ethical evaluation of research project

Your project, "Asexuality and attraction: How do asexuals experience attraction and sexuality?" has been ethically evaluated by the Department of Psychology's internal research ethics committee.

After the evaluation The Department of Psychology's internal research ethics committee recommend the project.

Sincerely yours, on behalf of the Committee,

Professor Silje Endresen Reme, Head of Committee
Members of the Department of Psychology's Research Ethics Committee
<https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/sv/psi/psi-eng/internal-ethics-committee/index.html>

Postal address:
E-mail: www.uio.no

